ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

1

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

PROGRAMIN YAPISI ve TEMELLERİ

2

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

YÖNETİCİ KILAVUZU

3

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

ÖĞRETMEN KILAVUZU

4

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

REHBERLİK ÖĞRETMENİ (Okul Psikolojik Danışmanı) KILAVUZU

5

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

ÖĞRETMEN ETKİNLİK KİTABI

6

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

VELİ EL KİTABI

7

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

VELİ ETKİNLİK KİTABI

8

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

DEĞERLENDİRME KILAVUZU

9

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

KAZANIMLAR

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

PROGRAMIN YAPISI VE TEMELLERİ

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

GİRİŞ VE GENEL ÇERÇEVE 4
OKULA UYUM PROGRAMI'NIN KURAMSAL TEMELLERİ 6
OKULA UYUM PROGRAMI'NIN GENEL İLKELERİ 10
Çocuğu ve Aileyi Tanıma 10
Çocuğu Merkeze Alma 10
Paydaşlarla İşbirliği Yapma 11
Okula Uyum Programı'nı Özümseme, Uygulama ve Sürdürme 11
Programı Değerlendirme ve Geliştirme 11
OKULA UYUM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI 12
Hazır Çocuk 13
Hazır Aile 14
Hazır Okul 15
OKULA UYUMUN AŞAMALARI 17
Hazırlık 18
Yerleşme 19
Bütünleşme 20
KAYNAKLAR 21

GİRİŞ ve GENEL ÇERÇEVE

Öğrenim yaşamları boyunca tüm çocuklar okul öncesi dönemden başlayarak yeni bir eğitim kademesine geçerken okula uyum gerçeği ile yüzyüze gelirler. Bu geçişlerde çocuklar geride bıraktıkları eğitim kademesinden farklı ortam ve durumlarla karşılaşırlar ve onlardan bu yeni ortam ve durumlara kısa sürede uyum sağlamaları beklenmektedir. Bu geçiş süreçlerinde çocukların karşılaştığı durumlar; fiziksel ortamlarının değişmesi, eğitim ve öğretim programlarının farklılaşması, öğretmenlerin beklentilerinin değişmesi, akran gruplarının değişmesi ve ailelerin rollerinin ve katılım biçimlerinin farklılaşmasıdır (Margetts, 1999). Okula uyum sürecinin kolay atlatılması genelikle yeni ortamların gerektirdiği bilgi ve becerilerin çocuğun sahip olduğu sosyal-duygusal, davranışsal ve akademik becerilerle uyumuna bağlıdır.

Okula uyumu bireysel boyutta ele aldığımızda, çocuğun gelişim ve öğrenmesini destekleme, okula devamını ve okul başarısını artırma ve yetişkinlikte başarılı bir kariyere sahip olma şansını elde etme gibi katkıları olduğu görülmektedir.

Okula uyum sürecinin nitelikli bir biçimde planlanıp uygulanması, özellikle dezavantajlı gruplar için eğitimde fırsat eşitliği ve kaliteli öğrenme çıktıları elde etme bakımından önemlidir.

Okula uyum hizmetlerinin standart bir program dâhilinde verilmesi hem ülke çapında uygulama birliğini hem de okula uyum etkinliklerini planlayacak öğretmen, yönetici vb. paydaşların süreci daha sağlıklı bir şekilde yürütmesini olanak sağlaması açısından önemlidir. Bu amaç doğrultusunda; yöneticiler, öğretmenler ve veliler için bir program hazırlanması hedeflenmiştir.

Hazırlanan bu Program, eğitim kurumuna yeni başlayan ve daha sonraki kademelere geçiş yapan çocukların yaşaması olası uyum sorunlarını en aza indirmeyi ve okula uyumu desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda; Okula Uyum Programı'nın yanısıra çocuk-aile-okul üçgenini içine alan materyaller de geliştirilmiş ve üç paydaşın birlikte bu süreci kaliteli bir biçimde nasıl yürütmeleri gerektiğine dair teorik ve uygulamaya yönelik bilgiler ve örnekler sunulmuştur.

Araştırmalar; çocukların okula uyumları ile onların öğrenmeleri, okulu bitirme durumları, akademik ve akademik olmayan başarıları arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır.

OKULA UYUM PROGRAMI'NIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

Ekolojik Sistemler Kuramı insan davranışlarının içinde yaşadığı çevre ile ilişkilendirilmesi üzerine kurgulanmıştır.

Okula Uyum Programı çocuğu bir bütün olarak ele almakta ve "**Tüm Çocuk Yaklaşımı"nı** benimsemektedir. Tüm Çocuk Yaklaşımı; okula uyumu, çocukların sadece akademik performansını ön plana alan ve bilişsel becerilerin edinimini değil onların duyguları, tutumları ve çevreleriyle olan ilişkilerini de içeren bir süreç olarak tanımlamaktadır. Okula Uyum Programı, aynı zamanda çocukların gelişimsel özelliklerine ve bireysel-kültürel gereksinimlerine uygun hazırlandığı için farklı yer ve durumlarda kullanılabilir olması nedeniyle **esnek**, gerektiğinde uyumun farklı öğelerini tekrar desteklemeyi teşvik ettiği için de **sarmal** bir programdır. Okula Uyum Programı, çocuğu anlamaya ve ona destek olmaya ilişkin girişimlere geniş bir bakış açısı sunmaktadır. İçiçe geçmiş sistemlerde çok yönlü etkileşimlerin olduğu ilkesinden hareketle; sistemdeki herhangi bir parçada oluşan bir değişimin diğer parçaları etkileyeceği ve bu değişimin bağımsız olamayacağını ileri sürmektedir. Bu yönüyle, hazırlanan Okula Uyum Programı, Ekolojik Sistemler Kuramı'na (Bronfenbrenner, 1979) dayanmaktadır.

Ekolojik modelde insan davranışlarını etkileyen dört sistemden söz edilmektedir. Bronfenbrenner (1979) bu sistemleri mikrosistem, mezosistem, ekzosistem ve makrosistem olarak adlandırmıştır. Bireyin gelişimi üzerinde en büyük etkiye sahip olan mikrosistem merkeze çocuğu alıp, gelişimi üzerinde en büyük etkiye sahip olan aileyi, okulu ve arkadaş gruplarını kapsarken; mezosistem çocuğun ilişki içerisinde bulunduğu iki veya daha fazla mikrosistem arasındaki etkileşimi içermektedir. Bu sistemde aile-okul yönetimi, öğretmen-aile, okul yönetimi-öğretmen vb ilişkiler yer almaktadır. Ekzosistem de mezosistemin bir uzantısı olarak, sadece bireyi değil; onun içinde bulunduğu çevreyi etkileyen hem resmî hem de resmî olmayan sosyal yapılardan oluşmaktadır (Bronfenbrenner, 1979). Bu yapılara örnek olarak; okul yönetimi, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri, okul-aile birlikleri, komşularla olan ilişkiler, yerel yönetim ve ulaşım sistemi verilebilir (Muuss, 2006).

Eğitim sistemi; çocukların, velilerin, eğitimcilerin ve çevredeki diğer unsurların birbirinden bağımsız hareket etmediği bir yapı olup, sürekli olarak politik, ekonomik yapılarla etkileşim hâlindedir.

Makrosistem ise bir toplumdaki kültürel değerleri, inanç sistemlerini ve yasaları, kişilerin tutumlarını, yaşam biçimlerini, sosyo-ekonomik durumlarını kapsamaktadır (Bronfenbrenner, 1979). Ekolojik modelde, başta birey olmak üzere her bir sistem canlıdır ve değişkendir. Bir başka deyişle; içten dışa veya dıştan içe doğru bir tür kelebek etkisi söz konusudur. Modelin merkezinde bulunan birey sürekli değişmekte ve gelişmektedir. Bu değişim ve gelişim üst sistemleri etkilemekte; statik olmayan üst sistemler de bireyi etkilemektedir. Ekolojik sisteme göre; merkezde bulunan bireyler çevrelerinde bulunan unsurlarla devamlı etkileşimde bulunmakta ve böylece değişim ve gelişim ortaya çıkmaktadır. Sonuç olarak; ekolojik yaklaşıma göre, çocukların öğretmeni ve akranlarıyla olan ilişkileri, velilerin okul ile olan ilişkileri ve yaşadıkları ortamdan başka bir ortama geçişleri okula uyumun önemli öğeleri olarak görülmekte ve dikkate alınmaktadır. Bu kapsamda, temeli çocuk olan Okula Uyum Programı'nın genel ilkeleri özetlenmiştir.

OKULA UYUM PROGRAMI'NIN GENEL İLKELERİ

Çocuğu ve Aileyi Tanıma

Öğretmenlerin çocuğun gelişimsel özelliklerini ve kendine özgü gereksinimlerini tanımaları gerekmektedir. Bu nedenle, çocuğa ve ailesine özgü hangi özelliklerin uyumu kolaylaştırıcı veya sınırlandırıcı olabileceğinin tespit edilmesi gerekir. Uyum sürecinde uygulanacak etkinliklerin ailenin ve çocuğun kendine özgü gereksinimlerini karşılayacak şekilde hazırlanması ve uygulanması önemlidir.

> **Çocuğun yaşadığı aile çevresinin sosyal ve kültürel özellikleri önemlidir.**

Çocuğu Merkeze Alma

> **Uyum sürecinin ve yapılacak etkinliklerin odağında çocuklar olmalıdır.**

Öğretmenler etkinlikleri hazırlar ve uygularken "Bu etkinlik, çocukların hangi gereksinimlerini karşılamaktadır?", "Bu etkinlikten sınıfımdaki hangi çocuklar yarar sağlar?", "Bu etkinlik uygulanırken hangi çocukların yarar sağlaması için özel çaba göstermem gerekir?" gibi soruları kendilerine sürekli sormalı ve yanıtlar doğrultusunda gereken önlemleri almalıdırlar. Öğretmenler, etkinlikleri çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyecek şekilde planlamalı ve çocukların aktif katılımını güdüleyen öğretim yaklaşım ve teknikleriyle yürütmelidir.

Paydaşlarla İş Birliği Yapma

Öğretmenler Okula Uyum Programı'nın uygulanması sırasında çocuğun velisiyle, okul yönetimiyle, diğer öğretmenlerle ve rehberlik öğretmeniyle (okul psikolojik danışmanı) iş birliği hâlinde olmalıdırlar. Veliler, karar alma süreçlerine dâhil edilmeli ve gerektiğinde çocuğunun uyum etkinliklerine aktif katılımları teşvik edilmelidir. Ayrıca, veli uyum sürecini destekleyici kaynaklar, olası sorunlar ve çözüm yolları konusunda da okul yönetimiyle iletişim hâlinde olmalıdır. Öğretmenler, aynı ve farklı kademedeki öğretmenlerle ve rehberlik öğretmeniyle (okul psikolojik danışmanı) etkinliklerin uygulanması, çocukların gereksinimlerinin karşılanması ve sürecin değerlendirilmesi konularında bilgi ve deneyim alışverişinde bulunmalı ve birbirlerine destek olmalıdırlar.

> **Okulun tüm çalışanlarının ve velinin, bir bütün olduğu her zaman göz önünde bulundurulmalıdır.**

Okula Uyum Programı'nı Özümseme, Uygulama ve Sürdürme

Öğretmenler, Okula Uyum Programı'nı ve programda yer alan etkinlikleri dikkatle incelemeli ve özümsemelidirler. Okula uyumun sürekliliğini dikkate alarak çocukların uyumunu destekleyici uygulamaları dönem boyunca sürdürmelidirler.

Okula Uyum Programı'nı Değerlendirme ve Geliştirme

Öğretmenler Okula Uyum Programı'nın uygulanmasına ve etkisine ilişkin sürekli gözlem ve değerlendirme yapmalı, bunları kaydetmeli ve diğer paydaşlarla paylaşmalıdırlar. Gözlem ve değerlendirme sonuçları kaydedilmeli ve bunlar Program'ın uyarlanması ve geliştirilmesi çalışmalarında kullanılmalıdır.

OKULA UYUM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI

> **Çocuğun hazır hâle gelmesi tüm paydaşların hazır olması ve işlevsel bir işbirliğine bağlıdır.**

Okula Uyum Programı'nın merkezinde çocuk olmakla birlikte, aile ve okul çocuktan bağımsız düşünülemez. Okula uyumda çocuğun hazır olması, ailenin ve okulun hazır oluşuyla doğrudan etkileşim hâlindedir. Bu nedenle, okula uyum tanımlanırken üç boyutta ele alınmıştır:

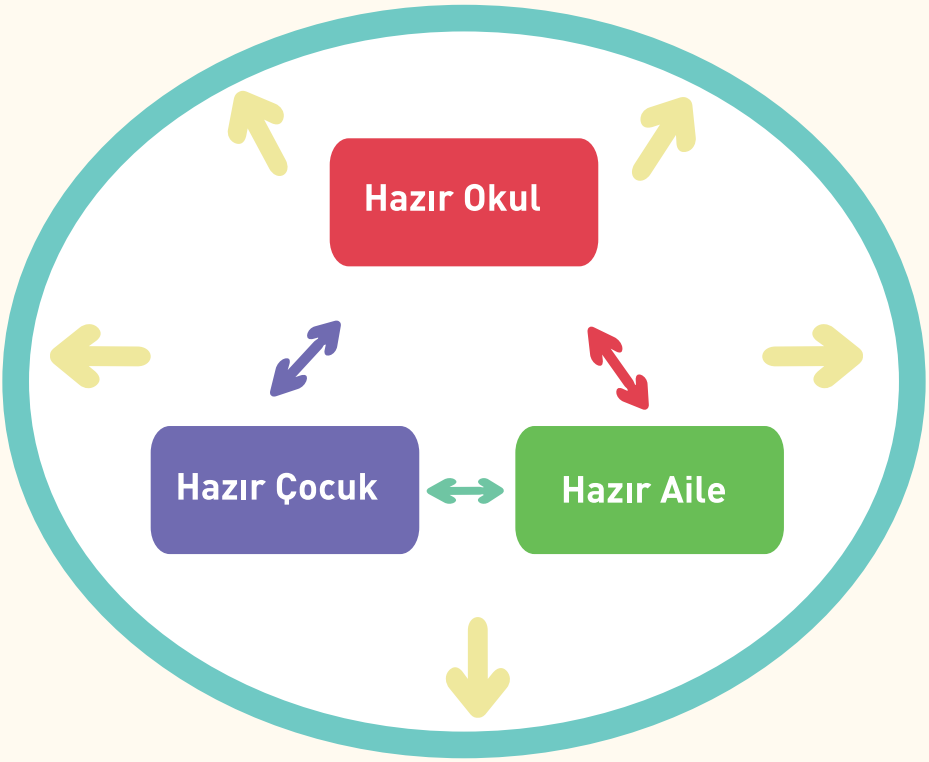

Toplumsal, kültürel, ekonomik boyut

Şekil 1. Okula uyumun boyutları (UNICEF, 2012)

Hazır Çocuk

Hazır ailenin ve hazır okulun işlevsel işbirliği ile çocuk okula hazır hale gelir.

Çocukların öğrenme süreci okula başlamadan önce başlar ve okulla birlikte daha ileriye taşınır. Bu bağlamda çocukların okula uyumu bütüncüldür ve gelişim alanlarının tümü daha sonraki okul başarısı ile bağlantılıdır. Söz konusu alanlar, motor gelişim, sosyal-duyuşsal gelişim, bilişsel gelişim ve dil gelişimidir. Bu alanların gelişimi önemli olduğu kadar birbirleri ile bağlantıları da bir o kadar önemlidir. Araştırmalar, zamanlamalarının hassas ve önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda, çocukların biyolojik olgunlukları da okula uyumları ile yakından ilişkilidir. Okul öncesi eğitim kurumuna, ilkokula veya ortaokula başlayan çocukların başarısı doğuştan gelen öğrenme becerilerinin geliştirilmesine bağlı olup bu beceriler bir önceki becerilerin ileriye taşınması ile gerçekleşecektir.

Geçiş yaptığı eğitim kademesinde yabancılık çekmeyen, yeni ortama kolayca uyum sağlayan, akranlarıyla iyi ilişkiler geliştiren ve kendisine verilen sorumlulukları yerine getiren çocuk, hazır çocuk olarak ifade edilmektedir. Bu dönemde çocuğun kendini sosyal ve duygusal olarak güvende ve yeterli hissetmesi ve öz güveninin arttırılması önemlidir. Bütün bunlar, çocuğun okula uyumunu kolaylaştırır.

Hazır Aile

Hazır aile; çocuklarının yeni eğitim basamağına geçişlerinde çocuklarının kaygılarını anlayan, bunlara yönelik çözüm bulmaya çalışan, bu süreçte çocuğuna destek olan ve bütün paydaşlarla verimli bir ortaklık kuran ailelerdir.

Her yeni eğitim kademesinde çocuklar daha büyük ve daha karışık bir eğitim kurumuna adım atmaktadırlar. Okul öncesi dönemde bir öğretmeni olan çocuklar, ilkokul ve ortaokulda birden fazla öğretmenle karşılaşmakta ve yeni arkadaşlıklar kurmaya çalışmaktadırlar. Bu geçiş döneminde çocukların söylediklerini dinlemek ve hissettiklerini önemsemek gerekir. Böylelikle, çocukların yeni bir eğitim kademesine geçişi daha kolay olacaktır.

Okula hazır ailenin özellikleri aşağıdaki gibi ifade edilir;

- Çocukların gelişim özellikleri hakkında bilgi sahibi olan,
- Çocukların toplumsal uyumu ve akademik başarısı için eğitim kurumlarının öneminin farkında olan,
- Çocukların gelişim alanlarını desteklemeye yönelik zengin uyarıcı çevre sunan,
- Çocukların eğitim sürecinde eğitim kurumlarıyla iş birliği hâlinde ve bu kurumlara destek olan,
- Çocuğa öz güveninin artacağı ve özerklik duygusunun gelişeceği demokratik ortamlar sunan ve çocuğun her yönden gelişimini sağlayan ailedir.

Hazır Okul

Hazır okul, çocukların bir önceki eğitim ortamından yeni eğitim ortamına geçişini kolaylaştıran ve çocuğun gelişim özelliklerine göre ihtiyaçlarına cevap verebilen okuldur. Bununla birlikte toplumsal iş birliğini ve paydaşların aktif katılımını da esas alır. Evden okul öncesi eğitim kurumuna, okul öncesi eğitim kurumundan ilkokula, ilkokuldan ortaokula geçiş, çocuklar için yeni bir ortama alışma, farklı arkadaşlıklar kurma, değişen ders programlarını takip etme gibi güçlükleri içermektedir. Okul ortamının niteliği, çocukların uyumu ile doğru orantılıdır. Çocuklar kendilerini güvende hissedecekleri ortamlarda daha iyi öğrenme gerçekleştireceklerdir. Çocuklara güvenli bir okul ortamı sağlamada en önemli paydaş öğretmenlerdir. Öğretmen ve çocuk arasındaki ilişki çocukların, sosyal-duyuşsal, zihinsel ve fiziksel gelişimleri ve okulun da bu ilişkiyi olumlu yönde desteklemesi açısındandan önem taşımaktadır.

Hazır okuldan söz edilirken;

- Öğretmenin,
- Eğitim ve öğretim ortamının,
- Eğitim ve öğretim programının hazır olması ifade edilmektedir.

Okulun hazır olması; fiziksel ortam ve insan kaynakları (öğretmen, yönetici, temizlik personeli vb.) yönünden çocuğun eğitimi için hazır olması demektir.

Bu dönemde çocuğu sosyal-duyuşsal olarak destekleyen ve çocuğun gelişim özelliklerini bilerek eğitim ve öğretim programını buna yönelik olarak uygulayan öğretmenler, ''Hazır Öğretmen'' olarak adlandırılmaktadır. Her kademeye geçişte okulun sahip olduğu koşulların çocuğun gelişimine uygun hale getirilmesi ve buna yönelik politika belirlenmesi önemlidir.

Her eğitim kademesinde çocuğun bütün ihtiyaçlarını karşılayabilecek Okula Uyum Programı'nı da kapsayan eğitim-öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi çocukların uyumunu kolaylaştıracaktır.

Sonuç olarak okulu hazır duruma getirmek için okuldaki tüm çalışanların, okula gelecek çocuklar ve aileler için kendilerini psikolojik yönden hazırlamaları, motive etmeleri güzel bir başlangıç için önemlidir.

OKULA UYUMUN AŞAMALARI

Okula uyum; çocuk, aile ve okulun birlikte çalıştığı devamlılık gösteren ve farklı aşamalarda gerçekleşen, bir süreçtir.

Şekil 2. Okula uyum aşamaları

Çocuklar gelişimleri ile öğrenmeleri açısından bireysel farklılıklara sahiptir. Aynı yaşta olan çocuklar arasında bu tarz faklılıkların olması normal bir durumdur. Bu farklılıkların azaltılmasında aileler süreçte en etkin paydaştır. Ailelerin değerleri, sosyo-ekonomik durumu, kendi eğitim tecrübeleri, ailelerin yaşayışlarını etkilediği gibi çocuklarının okula uyumlarının derecesini de etkilemektedir. Aileler bu süreçte çocuklarını okul ortamına veya değişen kademelere hazırlarken, çocuklarıyla okul hakkında konuşmalı, sosyal becerilerini ve temel sorumluluk duygularını geliştirmeye çalışmalıdır.

Araştırmalar; büyük grubun parçası olabilen, konsantrasyon becerisi yüksek, kendi kendine yeterli, sorumluluk alan çocukların okula uyum için daha hazır olduklarını göstermektedir.

Okula hazırlık; okul yıllarındaki akademik başarının yanı sıra uzun vadede akademik ve mesleki başarının öncüsü olarak görülmektedir. Çocukların herhangi bir eğitim kademesine başlarken veya bir üst eğitim kademesine geçerken yaşayabileceği uyum sorunları ve aidiyet hissi geliştirmedeki zorlukları, verilen eğitimin faydalarından etkin bir biçimde yararlanmalarına engel olabilir. Bu süreçte çocukların yeni rutinlere alışmaları önem taşımaktadır.

Okula başlama veya yeni bir kademeye geçiş, çocuklar için olduğu kadar aileler için de önemli bir aşamadır ve aileler bu süreçte birtakım kaygılar yaşayabilirler. Her eğitim kademesine hazırlık aşamasında, aileler çocuğun gideceği okulla ilgili bilgileri çocuklarıyla paylaşmalıdır.

Örneğin; çocuğa ortaokulun ilkokuldan farklı olduğu açıklanmalı, değişen ders sayıları ve farklı öğretmenlerin derslere girecek olması nedeniyle her öğretmenin farklı beklentiler içinde olacağı çocukla paylaşılmalıdır. Hazırlık aşamasında temel sorumluluk ailededir. Bu aşama aile aracılığıyla gerçekleştirileceği için hazır aile kavramıyla ilgilidir. Bir diğer ifadeyle; okul uyumu konusunda ailenin hazır oluşu beraberinde hazırlık aşamasının aile aracılığıyla sağlıklı gerçekleştirilmesini mümkün kılar. Okula hazırlık; okul, aile ve çocuk etkileşimlerinin bir ürünüdür. Başarılı bir geçiş sağlamak için, birbirini destekleyen bu üç boyutun birlikte çalışması önem taşır (UNICEF, 2012).

Yerleşme aşamasında sorumluluk, ağırlıklı olarak okulun üzerine düşmektedir. Okul ortamının ve öğretmenlerin bu konuda hazırlıklı olmaları bu süreci kolaylaştıracaktır. Okul ortamlarının ve personelinin, çocukların duygusal güvenlerini arttırmaya yönelik olarak yürütecekleri etkinlikler, (örneğin; sınıf kurallarını bilme, sınıfı ve okulu tanıma vb.) çocukların uyumlarını arttıracaktır. Bu etkinlikler kapsamında çocukların okulu ve sınıflarını tanımaları, sınıfta beraber olacağı arkadaşları ile tanışıp zaman geçirmeleri sağlanmalıdır. Ayrıca, çocukların öğretmen(ler)i ile tanışıp kaynaşmasını sağlayıcı, okulun programının tanıtımının yapıldığı ve program dışı etkinliklerin tanıtıldığı organizasyonlar yapılmalıdır. Bu süreçte ailelerin; okul yönetimiyle, öğretmenlerle ve ailelerin birbirleriyle kaynaşmasını sağlayacak etkinlikler düzenlenerek ortak bir kültür oluşturulmaya çalışılmalıdır.

Çocukların ve ailelerin okula aidiyet duygularının geliştirilmesi okula uyum için önemli bir araçtır.

Hazırlık ve yerleşme sürecinden sonra bütünleşme süreci başlar. Bu süreçte temel sorumluluk okul ve aileler üzerindedir. Bu aşamada aileler ve okul personeli birlikte çalışarak ilk uyum aşamasını geçen çocukların ve ailelerin okulla bütünleşmelerini sağlayacak çocukların ve ailelerin birbirini tanımaya yönelik, sosyal içerikli, okul içi ve okul dışı etkinlikler gerçekleştirilmelidir. Okula başlama ve yeni bir kademeye geçişten sonraki süreçte; aile desteği, okul başarısı ile yakından ilişkilidir. Bazı durumlarda aileler çocuklara göre daha fazla kaygı gösterebilirler. Bu tür kaygılar; okul ziyaretleri ve görüşmeler gibi aile etkileşim teknikleri ile azaltılabilir (Evangelou vd., 2008). Çocukların okula uyum sürecinde; motivasyonlarını desteklemek ve birbirleri arasındaki sosyal etkileşimler ile akademik başarı arasındaki ilişkiyigüçlendirmek dikkat edilmesi gereken öncelikli konulardandır (Demetriou, Goalen ve Rudduck, 2000). Bu bağlamda okula başladıktan sonra geçen süreç içerisinde çocukların yeni ortama alışmalarını hızlandırmak için bir arada bulunup kaynaşmalarını sağlayacak etkinlikler ve bu etkinliklerde ailelerin de yer alması bütünleşme sürecinin hızlanması bakımından önemlidir.

Bütünleşme; yeni bir fiziksel ve sosyal ortama giren çocuğun ilk uyum aşamasını atlattıktan sonra kurum ve arkadaşlarıyla bütünleşmesini sağlayacak sürekliliği olan bir aşamadır.

Kaynaklar

Bronfenbrenner, U. (1979). The ecology of human development: Experiments in nature and design. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Demetriou, H., Goalen, P., Rudduck, J. (2000). Academic Performance, Transfer, Transition and Friendship: Listening to the Student Voice. International Journal of Educational Research 33, 425-441.

Evangelou, M., Taggart, B., Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., Blatchford, I. (2008). What Makes a Successful Transition from Primary to Secondary School? (Research Report No DCSF-RR019). Effective Pre-school, Primary and Secondary Education 3-14 Project. Institute of Education, University of London.

Margetts, K. (1999). Transition to school:Looking forward. 10.07.2015 tarihinde https://extranet.education.unimelb.edu.au/LED/tec/pdf/margetts1.pdf adresinden erişildi.
Muuss, R. E. (2006). Theories of adolescence. New York: McGraw-Hill Publishers.

UNICEF (2012). School readiness: a conceptual framework. 10.07.2015 tarihinde http://www.unicef.org/education/files/Chil2Child_ConceptualFramework_FINAL(1).pdf adresinden erişilmiştir.

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF OKULA UYUM PROGRAMI YÖNETİCİ KILAVUZU

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

GİRİŞ 4
Okula Uyum Programı'nın Uygulanmasında Yöneticilerin Dikkat Edeceği Noktalar 5
Etkinlikler Oluşturulurken Kazanımların Seçilmesi 6
Etkinliklerin Seçilmesi ve Uygulanması 7
Sürecin Değerlendirilmesi 9
Uyum Sürecinde Yöneticinin Sorumlulukları 10
Okul Tanıma Formu Örneği 12
Örnek Kroki 15

GİRİŞ

Okula uyum kavramı, çocukların yeni ve farklı bir eğitim ortamına geçiş süreçlerini hem tanımlayan hem de bu geçişin hedeflenen sonucu olarak kullanılan bir kavramdır.

Çocuklar yaşamlarının erken dönemlerinden itibaren yeni ve farklı çevrelere uyum sağlamalarını gerektiren pek çok geçiş yaşamaktadır. Bu geçişlerin belki de en önemlilerinden biri çocukların eğitim sistemine ilk girişte ve sonrasında farklı eğitim kademelerine adım atarken deneyimledikleri geçişlerdir. Yeni ve farklı bir eğitim ortamına geçiş, çocukların başa çıkması gereken pek çok talebi de beraberinde getirmektedir. Bu geçiş dönemlerinde çocuklardan yeni başladıkları eğitim kademesinin akademik beklentilerini karşılayabilmeleri, okulun ve öğretmenlerin kurallarının ve beklentilerinin farkına varmaları ve akranları tarafından kabul görmeleri beklenmektedir. Bu noktada okula uyum kavramı gündeme gelmektedir.

Çocuklar farklı bir eğitim kademesine başladıklarında genellikle kaygı duyarlar. Çocukların bu kaygıları onların gelişimleri ve akademik başarıları üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmekte ve var olan potansiyellerini gerçekleştirmelerini engelleyebilmektedir. Okula uyum problemleri sadece çocukların okulla ilk tanıştığı okul öncesi eğitim kurumlarında değil, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarından ilkokula ve ilkokuldan ortaokula geçişlerinde de yaşanabilmektedir. Okula uyum sürecinde çocuğa sağlanan hizmetlerle onun tüm gelişim alanları dikkate alınarak yeni girdiği eğitim basamağındaki ortama adapte olması ve bunun sonucunda da ilerideki sosyal ve akademik başarısının arttırılması amaçlanmalıdır. Bu amaçla ihtiyaç duyulan öğrenciler için Uyum Programı yıl boyunca devam edecektir.

Bu kılavuz, Okula Uyum Programı'nın sizler tarafından daha iyi anlaşılması ve uygulanmasında destek olacak bir biçimde tasarlanmıştır.

Okula Uyum Programı'nın Uygulanmasında Yöneticilerin Dikkat Edeceği Noktalar

Okula uyumun zaman alan bir süreç olduğunu ve bu süreç içinde ailelerin, öğretmenlerin ve yönetimin iş birliği yapması gerektiğini göz önüne alınız.

1. Okula Uyum Programı'nın tümünü dikkatle okuyunuz.

2. Genel ilkelerinin önemi ve gerekliliği konusunda bilgi sahibi olunuz.

3. Okulunuzda neler yapabileceğinizi planlayarak çalışma takvimi hazırlayınız.

4. Okula Uyum Programı doğrultusunda hazırlanan etkinlikler örnek olarak planlanmıştır. Öğretmenlerin programda örnek olarak hazırlanan etkinlikleri çeşitlendirmesinde, uyarlamasında ve uygulamasında destek olunuz ve bu faaliyetlerin yerine getirilmesini izleyiniz.

5. Okula uyum sürecinde "yöneticilerin sorumlulukları listesi"ni gözden geçiriniz.

Etkinlikler Oluşturulurken Kazanımların Seçilmesi

Kazanımların seçilmesinde çocukların gelişimsel özellikleri, bireysel gereksinimleri ve içinde bulundukları çevrenin koşulları göz önünde bulundurulmalıdır.

Beşinci sınıfa başlayan çocuklara yönelik geliştirilen Okula Uyum Programı okula hazırlanma, okula yerleşme ve okulla bütünleşme süreçleri kapsamında pek çok kazanımı içermektedir. Uygulanmakta olan öğretim programlarında yer alan mevcut kazanımlardan Uyum Programı'na uygun kazanımlar seçilerek örnek etkinlikler hazırlanabilir. Çocukların okula uyumunu etkili bir şekilde desteklemede kazanımların seçimi oldukça önemlidir. Her grup çocuk için her kazanım aynı öneme sahip olmayabilir. Bazı kazanımlar okulunuzdaki çocuklar için diğerlerinden daha öncelikli olabilir. Kazanımların etkinlikler yoluyla çocukların okula uyumunu kolaylaştıracak bilgi, beceri ve tutumların bir ifadesi olduğu unutulmamalıdır. Her çocuğun okula uyum sağlamak için gereksinim duyduğu bilgi, beceri ve tutumlar farklılık arz edebilir. Bu nedenle kazanımlar çocukları merkeze alarak seçilmelidir. Etkinliklere temel olacak kazanımlar seçilirken kazanımlar arasındaki ilişkiler, kazanımların birbiri üstüne inşa edilebilirliği ve sırası mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır. Etkinliklerin seçiminde ve uygulanmasında esnekliğin olduğunu göz önünde bulundurunuz. Bu nedenle Bireysel Eğitim Programları (BEP) kapsamındaki öğrencilere yönelik etkinliklerin düzenlenmesi göz önünde bulundurulmalıdır.

Etkinliklerin Seçimi ve Uygulanması

Beşinci sınıfa başlayan çocuklar için hazırlanmış Okula Uyum Programı'nda okula hazırlık, okula yerleşme ve okulla bütünleşme süreçlerini desteklemek üzere tasarlanmış etkinlikler bulunmaktadır.

Okula hazırlanma sürecine yönelik etkinlikler velilerin çocuklarının okula uyumunu evde desteklemede kullanabilecekleri etkinlikler olarak düzenlenmiştir. Okula yerleşme sürecine yönelik etkinlikler ise uyum haftasında çocukların okulun ve sınıfın fiziki ve sosyal yapısını tanımasına ve bu yapı içerisindeki rolleri anlamasına, sonraki öğrenmelerine temel oluşturacak bazı bilgi, beceri ve tutumlar kazanmalarına yönelik olarak hazırlanmış etkinliklerdir. Okulla bütünleşme sürecine yönelik etkinlikler ise ders yılı boyunca eğitim ve öğretim programı paralelinde yürütülen ve çocukların kendilerini okulun sosyal yapısının bir parçası olarak benimsemesini ve onların okulla akademik ve sosyal gelişimini destekleyecek bağlar kurmasını sağlayacak etkinliklerdir.

Daha önce de belirtildiği üzere, Uyum Programı uyum sorunu yaşayan çocuklar için yıl boyunca devam edecektir. Program'da yer alan okula uyum etkinlikleri çocukların hedeflenen kazanımları başarmasını destekleyecek şekilde tasarlanmış örnek etkinliklerdir. Bu etkinlikler çocukların gelişimsel özelliklerine, bireysel gereksinimlerine ve içinde bulundukları çevrenin koşullarına göre uyarlanabilir veya yeni etkinlikler geliştirilmesinde temel olarak kullanılabilir. Uyum etkinlikleri seçilirken etkinliğin kazanımlarıyla çocukların gereksinimlerinin örtüştüğünden emin olunmalıdır. Okul yöneticisi, öğretmenlere etkinlik seçiminde, uygulanmasında, uyarlanmasında veya yeni bir etkinlik oluşturulmasında şu soruları sormaları gerektiğini hatırlatmalıdır:

1. Bu etkinlik çocukların hangi gereksinimlerini karşılamaktadır?
2. Bu etkinlik çocukların okula hazırlanmasına, okula yerleşmesine ve uzun vadede okulla bütünleşmesine katkıda bulunmakta mıdır?
3. Bu etkinlikten sınıfımdaki hangi çocuklar yarar sağlar?
4. Bu etkinlik uygulanırken sınıfımdaki hangi çocukların yarar sağlaması için özel çaba göstermem gerekir?
5. Bu etkinliği özel gereksinimli çocukların katılımını sağlamak için nasıl uyarlayabilirim?

Veli El Kitabı, ortaokula geçiş sürecinde karşılaşılması muhtemel problemler, bu problemlere yönelik etkili ve pratik çözüm önerileri ve okula uyum sürecinde velilerin verebileceği destekler konusunda örnekler içermektedir.

Öğretmenlerin yanı sıra veliler de Okula Uyum Programı'nın bir parçası olmalıdır. Bunların yanı sıra, Veli El Kitabı'nda velilerin çocukların okula uyumunu desteklemesine yönelik etkinlik örnekleri de yer almaktadır. Pek çok veli bu tür etkinlikleri evde çocuklarıyla yapmaya yönelik sınırlı deneyime sahip olabilir. Etkinliklerin nasıl seçileceği, uyarlanabileceği ve uygulanabileceği konusunda velilere açıklamalarda bulunmaları ve velileri bilgilendirmeleri gerektiği öğretmenlere hatırlatılmalıdır. Velilere çocukların okula uyumunda oynadıkları önemli role ilişkin farkındalık kazandırmak ve Veli El Kitabı'nı etkili bir araç olarak kullanmaları konusunda onları teşvik etmek uyum sürecinin başarısına büyük katkı sağlayacaktır. Bu nedenle okul yöneticisi velilere yönelik materyallerin dağıtımı ve bu materyallerin kullanımı konusundaki bilgi ve becerilerin kazandırılmasına yönelik yapılacak çalışmaları koordine etmeli ve denetlemelidir.

Sürecin Değerlendirilmesi

Yöneticiler değerlendirme sonuçlarını veliler, okul rehber öğretmeni (okul psikolojik danışmanı) ve branş öğretmenleriyle paylaşmalıdır.

Yöneticiler, Okula Uyum Programı'nın uygulanmasına ve Program'ın çocukların davranış ve tutumları üzerindeki etkisine ilişkin sürekli gözlem yapmalıdır. Bu gözlemler Program'ın değerlendirilmesinde kullanılmak üzere kaydedilmeli ve Program güçlü ve sınırlı yönleri açısından değerlendirilmelidir. Gözlem ve değerlendirme sonuçları Program'ın uyarlanması ve geliştirilmesi çalışmalarında kullanılmalıdır. Yöneticiler öğretmenlerden gelen etkinlik değerlendirmelerini inceleyerek oluşturduğu yıl sonu raporunu bir sonraki eğitim öğretim yılına aktarmak amacıyla dosyalayıp mesleki çalışmalar kapsamına almalıdır.

Yöneticiler öğretmenlerden gelen etkinlik değerlendirmelerini incelerken kendilerine şu soruları sormalıdırlar:

1. Bu etkinlik çocukların hangi gereksinimini karşılamada başarılı oldu?
2. Bu etkinlik çocukların okula hazırlanmasına, okula yerleşmesine ve uzun vadede okulla bütünleşmesine katkıda bulundu mu?
3. Okuldaki hangi çocuklar bu etkinlikten en fazla yarar sağladı?
4. Okulda hangi çocuklar bu etkinlikten sınırlı düzeyde yarar sağladı?
5. Bu etkinlik uyarlamayla okuldaki özel gereksinimli çocuklar için uygun hâle getirilebilir mi?

Okula Uyum Sürecinde Yöneticinin Sorumlulukları

Uyum sürecinde yöneticilerin süreç öncesi, süreç sırası ve süreç sonrası gerçekleştirmeleri gereken pek çok sorumluluk vardır. Bu sorumlulukların bazıları şunlardır:

1. Öğretmenler kurulunda gündem maddelerine Okula Uyum Programı'nı alarak görüşmek.

2. Okulun mevcut durumuna göre, eğitim öğretim yılı sene ortası öğretmenler kurulunda; okul müdürü başkanlığında, müdür yardımcısı, okul rehber öğretmeni (psikolojik danışman), anasınıfı, 1. sınıf ve 5. sınıf öğretmenlerinden oluşan; "okula uyum süreci komisyonu"nu kurmak.

3. Komisyonda yer alan tüm paydaşların görev tanımlarını yapmak, komisyon üyeleri arasında eş güdümü sağlayan etkin bir lider ve koordinatör olarak yer almak.

4. Okula Uyum Programı'nı okulun şartlarına uyarlayarak öncelik verilen kazanımları, uyarlanan ve geliştirilen etkinlikleri ve diğer materyalleri içeren bir "okula uyum programı dosyası" oluşturulmasını sağlamak.

5. Veli Broşürüne okul tanıtıcı bilgileri ve okul krokisinin yerleştirilmesini sağlamak (bk. Ek 1 ve Ek 2).

6. Okula Uyum Programı kapsamında okulda yürütülen etkinlik ve faaliyetlerin uygulanmasını izlemek ve değerlendirmek, Program'ın başarısına ilişkin öğretmenlere dönütler vermek, öğretmenlerden etkinliklerin değerlendirilmesine ilişkin dönüt almak ve her yıl Program'da gerekli düzenlemelerin yapılmasına önderlik etmek.

7. Okul ve okul dışı kaynakları uyum sürecinin işleyişinde etkin kullanmak.

8. Eğitim ortamlarının çocukların uyumunu kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesinde öğretmenlere destek olmak.

9. Uyum sürecinde öğretmenlerin gereksinim duydukları ortam ve materyallerin sağlanmasında etkin rol üstlenmek.

10. Velilere yönelik okulu tanıtıcı (Okula Uyum Programı, okul personeli, eğitim programı, öğrenci takip hizmetleri, E-okul veli sistemi, e-kurs modülü, iletişim, ulaşım, sosyal etkinlikler, görev dağılımı vb. konuları içeren) toplantı düzenlemek.

11. Sınıflar oluşturulurken ağırlıklı not ortalaması, cinsiyet ve sosyoekonomik düzey açısından heterojen sınıflar oluşturmak.

12. Sınıflar oluşturulduktan sonra ilan etmek ve sınıfların nasıl oluşturulduğunu velilere açıklamak.

13. Sınıf değişiklikleri taleplerini, PDR servisi ve veli ile görüşerek değerlendirmek.

14. Ortaokula aynı eğitim kurumlarından gelen öğrencilerin okulda aynı sınıflara dengeli bir şekilde yerleştirilmesini sağlamak.

15. Çocukların geldikleri ve gidecekleri alt ve üst kademedeki eğitim kurumlarının yönetimleriyle iletişim ve iş birliği içinde olmak. Gelen çocukların ve velilerinin özellikleri, gereksinimleri, güçlü ve gelişmeye açık yanları hakkında alt kademedeki eğitim kurumlarının yöneticilerinden bilgi almak. Okuldan mezun olan çocukların ve velilerinin özellikleri, gereksinimleri, güçlü ve gelişmeye açık yanları hakkında üst kademedeki eğitim kurumlarının yöneticilerine bilgi vermek.

16. Veli El Kitabı, Etkinlik Kitabı ve Broşür gibi materyallerin okula kayıt ve uyum haftasında velilere dağıtımının koordinasyonunu sağlamak.

17. Velileri öğrenci hakları, öğrenci sorumlulukları ve okulun genel kuralları hakkında bilgilendirmek.

18. Gerek duyduğu zaman öğretmenlere ve öğrencilere ihtiyaçlarına yönelik anketlerin uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlamak, sonuçları ilgili kişilerle paylaşmak ve sonuçlar doğrultusunda çözümler üretilmesini sağlamak ve rehberlik etmek.

19. Taşımalı öğrencilerin Uyum Programı'na katılımının sağlanması için tedbir almak.

20. Uyum haftasının son günü veli toplantısı yapmak.

21. Okul web sayfasında uyum süreci ilgili bölümleri güncel tutmak.

22. Fiziksel olarak okul ortamının Uyum Programı'na hazır hâle getirilmesini sağlamak.

23. Okula yeni kayıt olan öğrencilerin Uyum Programı'na katılımının sağlanması için gerekli önlemleri almak.

Okul Tanıma Formu Örneği

(Form okul müdürlüğünce okula göre düzenlenmelidir.)

MEB

..... **OKULU**

(Okulun adresi yazılacak)

Okulumuzun Vizyonu: (Her okulun kendi eğitim vizyonunu açıklayan metin)

OKUL İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Eğitim öğretim başlama ve bitiş saati	.....
Ders başlama ve bitiş saati	.....
Tatil Günleri	.....
Uyum haftasının başlama tarihi	.....
Ders süresi	.....
Teneffüs süresi	.....
Okul hakkında bilgi (derslik sayısı, spor salonu, müzik sınıfı vb.)	.....
Okul öğrenci taşıma servisi hakkında bilgi	.....
Okul web sayfasının ve Uyum Programı web sayfasının adresi	.....
Okulda bir sorun yaşanması hâlinde öğrencinin öncelikle kimlere başvurması gerektiğinin bilgisi	.....
Okulun başarı gösterdiği alanlar ya da elde ettiği başarılar	.....
Okulda bulunan kulüpler	.....
Okulda yapılan sosyal faaliyetler	.....
Okulda yapılan sportif, sanatsal ve kültürel faaliyetler	.....
Okulda açılan kurslar	.....

Okulumuzda Kim Kimdir?	Telefonu ve E-Posta Adresi
Okul Müdürü	.....
5. Sınıflardan sorumlu müdür yardımcısı: - -	.....
Anasınıfı Öğretmenleri /1. Sınıf Öğretmenleri/5. Sınıf Öğretmenleri:	.....
5. Sınıf Şube Rehber Öğretmeni: - -	.....
Branş Öğretmenleri: - -	.....
Okul Rehber Öğretmeni (Okul Psikolojik Danışmanı):	.....
Kütüphane\Z-Kütüphane Sorumlusu:	.....
Okul Hemşiresi:	.....
Okul Servisi Komisyonu:	.....
Diğer Personel (yardımcı hizmetli, kantin işletmecisi vb.):	.....

Okulumuzun öğrencilerimizden temel beklentileri nelerdir?
(Her okul en önemli gördüğü beklentileri maddeler hâlinde sıralamalıdır. Okulun işleyişine yönelik temel okul kuralları gibi.)

Okulumuzun velilerimizden temel beklentileri nelerdir?
(Her okul, en önemli gördüğü beklentileri maddeler hâlinde sıralamalıdır.)

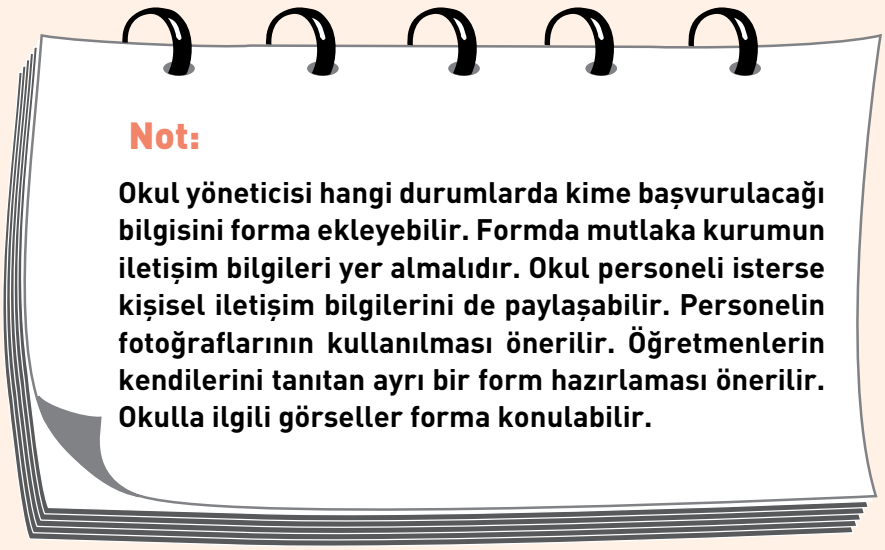

Not:

Okul yöneticisi hangi durumlarda kime başvurulacağı bilgisini forma ekleyebilir. Formda mutlaka kurumun iletişim bilgileri yer almalıdır. Okul personeli isterse kişisel iletişim bilgilerini de paylaşabilir. Personelin fotoğraflarının kullanılması önerilir. Öğretmenlerin kendilerini tanıtan ayrı bir form hazırlaması önerilir. Okulla ilgili görseller forma konulabilir.

EK-2

Örnek Kroki

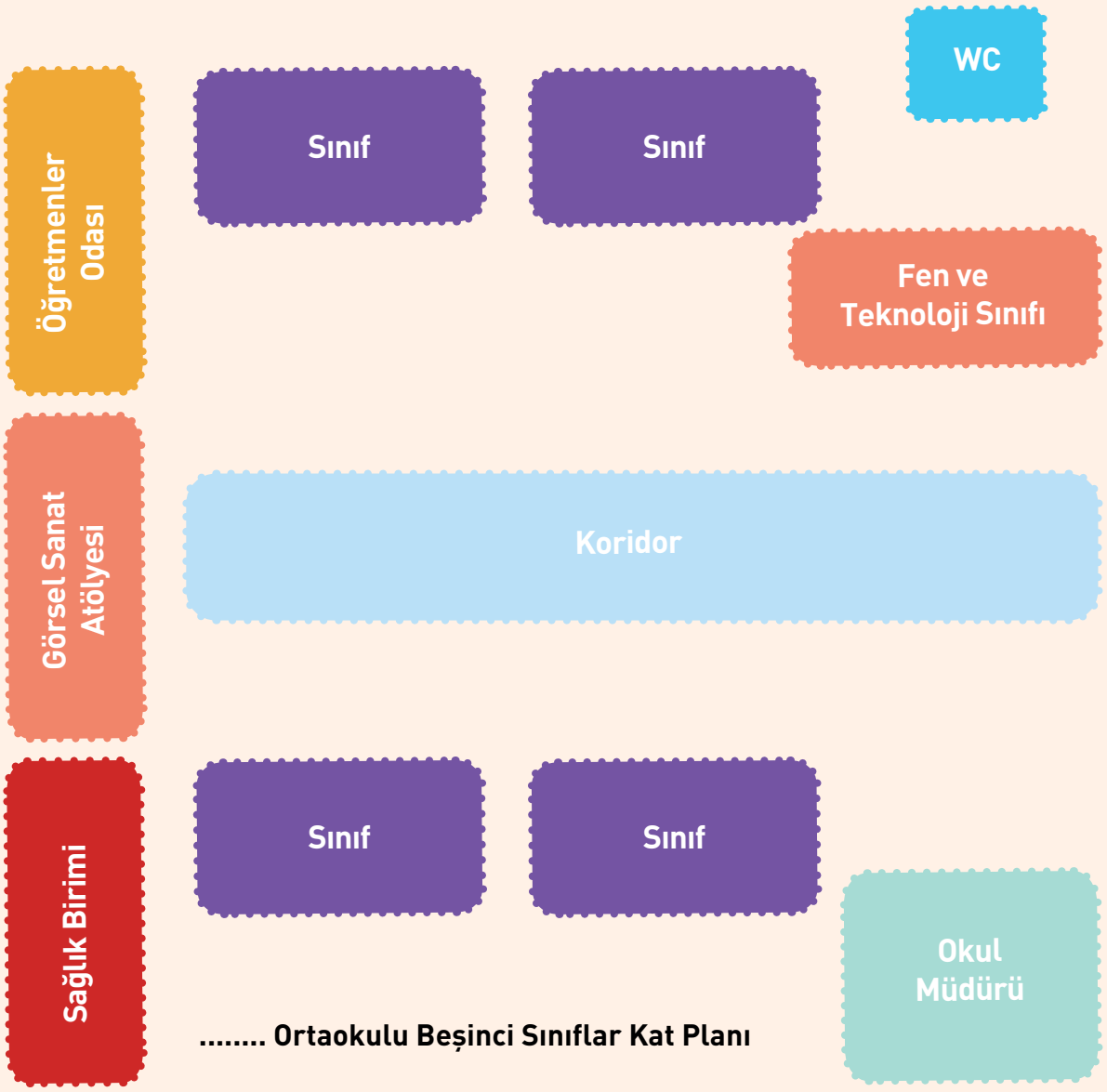

..... Ortaokulu Beşinci Sınıflar Kat Planı

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF OKULA UYUM PROGRAMI ÖĞRETMEN KILAVUZU

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

GİRİŞ 4
Okula Uyum Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Noktalar 6
Okula Uyum Programı'na Başlarken 7
Etkinlikler Oluşturulurken Kazanımların Seçilmesi 8
Etkinliklerin Seçimi ve Uygulanması 9
Etkinliklerin Değerlendirilmesi 11
Okula Uyum Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları 12

GİRİŞ

Okula uyum kavramı çocukların yeni ve farklı bir eğitim ortamına geçiş süreçlerini hem tanımlayan hem de bu geçişin hedeflenen sonucu olarak kullanılan bir kavramdır.

Çocuklar yaşamlarının erken dönemlerinden itibaren yeni ve farklı çevrelere uyum sağlamalarını gerektiren pek çok geçiş yaşamaktadır. Bu geçişlerin belki de en önemlilerinden biri çocukların eğitim sistemine ilk girişte ve sonrasında farklı eğitim kademelerine adım atarken deneyimledikleri geçişlerdir. Yeni ve farklı bir eğitimsel ekolojiye geçiş çocukların başa çıkması gereken pek çok talebi de beraberinde getirmektedir. Bu geçiş dönemlerinde çocuklardan yeni başladıkları eğitim kademesinin akademik beklentilerini karşılayabilmeleri, okulun ve öğretmenlerin kurallarının ve beklentilerinin farkına varmaları ve akranları tarafından kabul görmeleri beklenmektedir. Bu noktada okula uyum kavramı gündeme gelmektedir.

Okula uyum sürecinde çocuğa sağlanan hizmetlerle onun tüm gelişim alanları dikkate alınarak yeni başladığı eğitim basamağındaki ortama uyum sağlaması ve bunun sonucunda da ilerideki sosyal ve akademik başarısının arttırılması amaçlanmalıdır.

Çocuklar farklı bir eğitim kademesine başladıklarında genellikle kaygı duyarlar. Bu kaygının yoğun olması, onların gelişimleri ve akademik başarıları üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmekte ve var olan potansiyellerini gerçekleştirmelerini engelleyebilmektedir. Okula uyum problemleri sadece çocukların okulla ilk tanıştığı okul öncesi eğitim kurumlarında değil, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarından ilkokula ve ilkokuldan ortaokula geçişlerinde de yaşanabilmektedir. Bu amaçla ihtiyaç duyulan öğrenciler için Uyum Programı yıl boyunca devam edecektir. Bu kılavuz Okula Uyum Programı'nın sizler tarafından daha iyi anlaşılması ve uygulanmasında destek olacak bir biçimde tasarlanmıştır.

Okula Uyum Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Noktalar

1. Okula Uyum Programı'nın tümünü dikkatle okuyunuz.

2. Program'ın genel ilkelerinin önem ve gerekliliğini dikkate alarak, bilgi sahibi olunuz.

3. Bu ilkeleri uygulamak için sınıfınızda neler yapabileceğinizi planlayınız.

4. Okula Uyum Programı doğrultusunda hazırlanan etkinlikler örnek olarak planlanmıştır. Sizin bunları çeşitlendirmeniz ve uyarlamanız beklenmektedir.

5. Uyumun zaman alan bir süreç olduğunu ve bu zaman içinde paydaşlarla (veliler, ortaokul öğretmenleri, okul rehber öğretmeni ve yönetim) iş birliği yapılması gerektiğini göz önüne alınız.

6. Uyum çalışmalarını dönem içinde sınıfa yeni gelen öğrenciler için de uygulayınız.

İlk Hafta: Okula Uyum Programı'na Başlarken

1. Uyum Programı'na ilişkin materyalleri gözden geçiriniz.

2. Velilerin "Veli El Kitabı"nı ve gerekli broşürleri edindiğinden emin olunuz.

3. Uyum Programı'nın amacı, bu kapsamda yapılacak uygulamalar ve bu uygulamaların çocuklara faydaları hakkında velileri bilgilendiriniz.

4. Veli El Kitabı'nın nasıl kullanılması gerektiği konusunda açıklamalar yapınız.

5. Beşinci sınıf gelişim özelliklerine ilişkin "Çocuk İhtiyacını Belirleme Anketi"ni dağıtınız, doldurulan anketi toplayınız, gerek duyduğunuzda velilerden görüşme yoluyla da bilgi toplayınız ve okul yöneticisine veya ilgili personele anketleri ve görüşme sonuçlarını teslim ediniz.

6. Kazanımlar ve kazanımların edinilmesine hizmet edecek etkinlikleri belirleyiniz, gerekli uyarlamaları yapıp uygulayınız.

7. Sürecin nasıl ilerlediğine ilişkin gözlemler yapınız, notlar alınız ve etkinlikleri değerlendiriniz, raporunuzu okul müdürüne iletiniz.

8. Olası sorunları okul yöneticisiyle, meslektaşlarınızla, okul rehber öğretmeni (okul psikolojik danışmanı) ile ve komisyonla paylaşınız. Çözümlere ilişkin fikir alışverişinde bulununuz.

Etkinlikler Oluşturulurken Kazanımların Seçilmesi

Kazanımların seçilmesinde çocukların gelişimsel özellikleri, bireysel gereksinimleri ve içinde bulundukları çevrenin koşulları göz önünde bulundurulmalıdır.

Okula Uyum Programı, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Beden Eğitimi ve Spor, Görsel Sanatlar, Duygusal ve Sosyal Beceriler Eğitimi ve Rehberlik alanlarındaki kazanımları içermektedir. Bu kazanımlar okula hazırlanma, okula yerleşme ve okulla bütünleşme süreçleri kapsamında düzenlenmiştir. Uygulanmakta olan öğretim programlarında yer alan mevcut kazanımlardan Uyum Programı'na uygun kazanımlar seçilerek örnek etkinlikler hazırlanabilir. Çocukların okula uyumunu etkili bir şekilde desteklemede kazanımların seçilmesi oldukça önemlidir. Her grup çocuk için her kazanım aynı öneme sahip olmayabilir. Bazı kazanımlar sınıfınızdaki çocuklar için diğerlerinden daha öncelikli olabilir. Kazanımların etkinlikler yoluyla çocukların okula uyumunu kolaylaştıracak bilgi, beceri ve tutumların bir ifadesi olduğu unutulmamalıdır. Her çocuğun okula uyum sağlamak için gereksinim duyduğu bilgi, beceri ve tutumlar farklılık arz edebilir. Bu nedenle kazanımlar çocukları merkeze alarak seçilmelidir. Etkinliklere temel olacak kazanımlar seçilirken kazanımlar arasındaki ilişkiler, kazanımların birbiri üstüne inşa edilebilirliği ve sırası mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Etkinliklerin Seçilmesi ve Uygulanması

Uyum etkinlikleri seçilirken öğretmenler etkinliğin kazanımlarıyla çocukların gereksinimlerinin örtüştüğünden emin olmalıdır.

Beşinci sınıfa başlayan çocuklar için hazırlanmış Uyum Programı'nda okula hazırlanma, okula yerleşme ve okulla bütünleşme süreçlerini desteklemek üzere tasarlanmış etkinlikler bulunmaktadır. Okula hazırlanma sürecine yönelik etkinlikler velilerin çocuklarının okula uyumunu evde desteklemede kullanabilecekleri etkinlikler olarak düzenlenmiştir. Okula yerleşme sürecine yönelik etkinlikler ise uyum haftasında çocukların okulun ve sınıfın fiziki ve sosyal yapısını tanımasına ve bu yapı içerisindeki rolleri anlamasına, sonraki öğrenmelerine temel oluşturacak bazı bilgi, beceri ve tutumlar kazanmalarına yönelik olarak hazırlanmış etkinliklerdir. Okulla bütünleşme sürecine yönelik etkinlikler ise ders yılı boyunca eğitim ve öğretim programı doğrultusunda yürütülen ve çocukların kendilerini okulun sosyal yapısının bir parçası olarak benimsemesi ve okulla akademik ve sosyal gelişimini destekleyecek bağlar kurmasını sağlayacak etkinlikleri kapsamaktadır.

Program'da yer alan okula uyum etkinlikleri çocukların hedeflenen kazanımları başarmasını destekleyecek şekilde tasarlanmış örnek etkinliklerdir. Bu etkinlikler çocukların gelişimsel özelliklerine, bireysel gereksinimlerine ve içinde bulundukları çevrenin koşullarına göre uyarlanabilir veya yeni etkinlikler geliştirilmesinde temel olarak kullanılabilir. Öğretmenler etkinlik seçerken, uyarlarken, yeni bir etkinlik oluştururken ve etkinliği uygularken kendilerine şu soruları sormalıdırlar:

1. Bu etkinlik çocukların hangi gereksinimlerini karşılamaktadır?
2. Bu etkinlik çocukların okula hazırlanmasına, okula yerleşmesine ve uzun vadede okulla bütünleşmesine katkıda bulunmakta mıdır?
3. Bu etkinlikten sınıfımdaki hangi çocuklar yarar sağlar?
4. Bu etkinlik uygulanırken, sınıfımda hangi çocukların yarar sağlaması için özel çaba göstermem gerekir?
5. Bu etkinliği özel gereksinimli çocukların katılımını sağlamak için nasıl uyarlayabilirim?

Velilere çocuklarının okula uyumunda oynadıkları önemli role ilişkin farkındalık kazandırmak ve Veli El Kitabı'nı etkili bir araç olarak kullanmaları konusunda onları teşvik etmek uyum sürecinin başarısına büyük katkı sağlayacaktır.

Öğretmenlerin yanı sıra veliler de Okula Uyum Programı'nın bir parçası olmalıdır. Bu amaçla hazırlanan Veli El Kitapları ortaokula geçiş sürecinde karşılaşılması muhtemel problemler, bu problemlere yönelik etkili ve pratik çözüm önerileri ve okula uyum sürecinde velilerin verebileceği destekler konusunda örnekler içermektedir. Bunların yanı sıra, Veli El Kitabı'nda velilerin çocukların okula uyumunu desteklemesine yönelik üç etkinlik örneği de yer almaktadır. Pek çok veli bu tür etkinlikleri evde çocuklarıyla yapmaya yönelik sınırlı deneyime sahip olabilir. Etkinliklerin nasıl seçileceği, uyarlanabileceği ve uygulanabileceği konusunda öğretmenlerin velilere model olması Okula Uyum Programı'nın başarısı için gereklidir.

Etkinliklerin Değerlendirilmesi

Program güçlü ve sınırlı yönleri açısından değerlendirilmelidir. Yapılan bu değerlendirmeler; yönetici, veli, rehber öğretmen ve diğer ortaokul öğretmenleriyle paylaşılmalıdır.

Öğretmenler, Okula Uyum Programı'nın uygulanmasına ve Program'ın çocukların davranış ve tutumları üzerindeki etkisine ilişkin gözlemler yapmalıdır. Bu gözlemler Program'ın değerlendirilmesinde kullanılmak üzere gözlem formları, informal öğretmen notları gibi benzeri yöntemlerle kayıt altına alınarak okul yönetimine sunulmalıdır. Gözlem ve değerlendirme sonuçları Program'ın uyarlanması ve geliştirilmesi çalışmalarında kullanılmalıdır.

Öğretmenler etkinlikleri değerlendirirken kendilerine şu soruları sormalıdırlar:

1. Bu etkinlik çocukların hangi gereksinimlerini karşılamada başarılı oldu?
2. Bu etkinlik çocukların okula hazırlanmasına, okula yerleşmesine ve uzun vadede okulla bütünleşmesine katkıda bulundu mu?
3. Bu etkinlikten sınıfımdaki hangi çocuklar yarar sağladı?
4. Bu etkinlik uygulanırken sınıfımdaki hangi çocukların yarar sağlaması için özel çaba göstermem gerekti?
5. Bu etkinliği özel gereksinimli çocukların katılımını sağlamak için nasıl uyarladım?

Okula Uyum Sürecinde Öğretmenlerin Sorumlulukları

Uyum sürecinde öğretmenlerin süreç öncesi, süreç sırası ve süreç sonrasında gerçekleştirmeleri gereken pek çok sorumluluk vardır. Bu sorumlulukların bazıları şunlardır:

1. Kendisini, okulunu, okulun çevresini ve varsa okulun web sayfasını tanıtmak, okulda ve okulun çevresinde bulunan olanaklar hakkında velileri ve çocukları bilgilendirmek.

2. Seminer haftasında, komisyon eşgüdümünde çocukların uyumunu kolaylaştıracak ve ilgisini çekecek bir şekilde sınıf ortamını düzenlemek ve gerekli hazırlıkları yapmak.

3. Velilere ve çocuklara okulun temel kurallarının ve işleyişinin tanıtımına yönelik veli toplantılarında ve sınıf ortamında bilgi vermek.

4. Beşinci sınıf gelişim özelliklerine ilişkin Çocuk İhtiyacını Belirleme Anketi'ni velilere dağıtmak, gerek duyulduğunda velilerle görüşme yapmak, doldurulan listeleri toplamak ve ilgili personele anketleri ve görüşme sonuçlarını teslim etmek.

5. Uyum haftası süresince yapılacak veya yapılmış etkinliklerin amaçları ve çocuklara sağlayacağı veya sağladığı yararlar hakkında velilere açıklama yapmak.

6. Ortaokul kademesine yeni başlayan öğrencilerini tanımak, velilerden ve ortaokul öğretmenlerinden bu çocukların özellikleri, ilgi ve gereksinimleri hakkında bilgi almak.

8. Bu dönemdeki çocukların duygusal bakımdan hassas bir dönemde olduğu bilinci ile hareket etmek ve çocuklara duygusal anlamda destek olmak.

9. Çocuğun uyum sürecinde okul yönetimi, veli, okul rehber öğretmeni (okul psikolojik danışmanı) gibi paydaşlarla etkili iletişim kurmak ve bu süreçte paydaşların desteğini sağlamak.

10. Uyum sürecinde ortaya çıkabilecek sorunlar karşısında çözüm odaklı davranmak ve sorunun çözümü için gerekli yerlerden destek almak.

11. Velilerle olan iletişimlerini canlı tutmak ve çocukları hakkında onlarla sürekli bilgi alışverişinde bulunmak.

12. Okul rehber öğretmenleri (okul psikolojik danışmanı) ile iletişime geçerek çocuğun okula uyum sürecinde karşılaştığı sorunlar için gerektiğinde destek istemek.

13. Çocuklarla sürekli iletişim içinde olmak ve böylece ortaya çıkabilecek problem davranışları önceden belirleyip önlemler almak.

14. Ortaya çıkan uyum sorunlarının nedenlerini araştırmak için paydaşlarla (meslektaşlar, yönetim ve veli) birlikte çalışmalar yapmak, çalışmaların sonuçlarını uyum sorunlarını ortadan kaldırmak amacıyla değerlendirmek.

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF

OKULA UYUM PROGRAMI

REHBERLİK ÖĞRETMENİ (OKUL PSİKOLOJİK DANIŞMANI) KILAVUZU

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

GİRİŞ 4

Okula Uyum Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Noktalar 6

Okula Uyum Programı'na Başlarken 7

Etkinlikler Oluşturulurken Kazanımların Seçilmesi 8

Etkinliklerin Seçimi ve Uygulanması 9

Etkinliklerin Değerlendirilmesi 11

Okula Uyum Sürecinde Okul Rehberlik Öğretmenlerinin (Okul Psikolojik Danışmanı) Sorumlulukları 12

GİRİŞ

Okula uyum kavramı çocukların yeni ve farklı bir eğitim ortamına geçiş süreçlerini hem tanımlayan hem de bu geçişin hedeflenen sonucu olarak kullanılan bir kavramdır.

Çocukluklar yaşamlarının erken dönemlerinden itibaren yeni ve farklı çevrelere uyum sağlamalarını gerektiren pek çok geçiş yaşamaktadır. Bu geçişlerin belki de en önemlilerinden birisi çocukların eğitim sistemine ilk girişte ve sonrasında farklı eğitim kademelerine adım atarken deneyimledikleri geçişlerdir. Yeni ve farklı bir eğitim ortamına geçiş çocukların başa çıkması gereken pek çok talebi de beraberinde getirmektedir. Bu geçiş dönemlerinde çocuklardan yeni başladıkları eğitim kademesinin akademik beklentilerini karşılayabilmeleri, okulun ve öğretmenlerin kurallarının ve beklentilerinin farkına varmaları ve akranları tarafından kabul görmeleri beklenmektedir. Bu noktada okula uyum kavramı gündeme gelmektedir.

Okula uyum sürecinde çocuğa sağlanan hizmetlerle onun tüm gelişim alanları dikkate alınarak yeni başladığı eğitim basamağındaki ortama uyum sağlaması ve bunun sonucunda da ilerideki sosyal ve akademik başarısının arttırılması amaçlanmalıdır.

Çocuklar farklı bir eğitim kademesine başladıklarında genellikle kaygı duyarlar. Bu kaygının yoğun olması, onların gelişimleri ve akademik başarıları üzerinde olumsuz etkiler yaratabilmekte ve var olan potansiyellerini gerçekleştirmelerini engelleyebilmektedir. Okula uyum problemleri sadece çocukların okulla ilk tanıştığı okul öncesi eğitim kurumlarında değil, çocukların okul öncesi eğitim kurumlarından ilkokula ve ilkokuldan ortaokula geçişlerinde de yaşanabilmektedir. Bu amaçla ihtiyacı olan öğrenciler için Uyum Programı sürdürülecektir. Bu kılavuz, Okula Uyum Programı'nın sizler tarafından daha iyi anlaşılması ve uygulanmasında destek olacak bir biçimde tasarlanmıştır.

Okula Uyum Programı'nın Uygulanmasında Dikkat Edilecek Noktalar

1. Okula Uyum Programı'nın tümünü dikkatle okuyunuz.

2. Program'ın genel ilkelerinin önem ve gerekliliğini dikkate alarak, bilgi sahibi olunuz.

3. Bu ilkeleri uygulamak için okulunuzda neler yapabileceğinizi planlayınız.

4. Okula Uyum Programı doğrultusunda hazırlanan etkinlikler örnek olarak planlanmıştır. Öğretmenlere etkinlikleri çeşitlendirmede ve uyarlamada rehberlik etmeniz beklenmektedir.

5. Uyumun zaman alan bir süreç olduğunu ve bu zaman içinde paydaşlarla (veliler, okul öncesi öğretmeni, sınıf öğretmenleri ve yönetim) iş birliği yapılması gerektiğini göz önüne alınız.

Okula Uyum Programı'na Başlarken

1. Okula Uyum Programı'na ilişkin materyalleri gözden geçiriniz.

2. Velilerin, Veli El Kitabı'nı ve gerekli broşürleri edindiğinden emin olunuz.

3. Okula Uyum Programı'nın amacı, bu kapsamda yapılacak uygulamalar ve bu uygulamaların çocuklara sağlayacağı faydalar hakkında velileri bilgilendiriniz.

4. Veli El Kitabı'nın kullanılması konusunda desteğe gerek duyan velilere destek olunuz ve ayrıntılı açıklamalarda bulununuz.

5. Beşinci sınıf gelişim özelliklerine ilişkin "Çocuk İhtiyacını Belirleme Anketi"nin dağıtıldığından ve uygulandığından emin olunuz. Doldurulan formları çözümleyiniz.

6. Özel gereksinimli ve risk altındaki çocukların uyumlarını kolaylaştıracak müdahâle stratejileri geliştiriniz.

7. Kazanımların ve kazanımların edinilmesine hizmet edecek etkinliklerin belirlenmesinde, gerekli uyarlamaların yapılmasında ve uygulamada öğretmenlere destek sununuz.

8. Sürecin nasıl ilerlediğine ilişkin gözlemler yapınız, notlar alınız ve çocukların psiko-sosyal becerilerine ve uyumlarına ilişkin uygun ölçme araçlarını kullanarak değerlendirmelerde bulununuz.

9. Olası sorunları okul yöneticisiyle, öğretmenlerle ve meslektaşlarınızla paylaşınız. Çözümlere ilişkin fikir alışverişinde bulununuz.

Etkinlikler Oluşturulurken Kazanımların Seçilmesi

Kazanımların seçilmesinde çocukların gelişimsel özellikleri, bireysel gereksinimleri ve içinde bulundukları çevrenin koşulları göz önünde bulundurulmalıdır.

Okul öncesi eğitime, birinci sınıfa ve beşinci sınıfa başlayan çocuklara yönelik olmak üzere geliştirilen Okula Uyum Programı her eğitim kademesine uygun belirli sayıda kazanım içermektedir. Kazanımlar oluşturulurken Milli Eğitim Bakanlığı Rehberlik Programı incelenmiş ve bu kazanımlar okula hazırlanma, okula yerleşme ve okulla bütünleşme süreçleri kapsamında düzenlenmiştir. Uygulanmakta olan Rehberlik Programı'nda yer alan mevcut kazanımlardan Uyum Programı'na uygun kazanımlar seçilerek örnek etkinlikler hazırlanabilir. Çocukların okula uyumunu etkili bir şekilde desteklemede kazanımların seçilmesi oldukça önemlidir. Herbir çocuk için her kazanım aynı öneme sahip olmayabilir. Bazı kazanımlar okulunuzdaki çocuklar için diğerlerinden daha öncelikli olabilir. Kazanımların etkinlikler yoluyla çocukların okula uyumunu kolaylaştıracak bilgi, beceri ve tutumların bir ifadesi olduğu unutulmamalıdır. Her çocuğun okula uyum sağlamak için gereksinim duyduğu bilgi, beceri ve tutumlar farklılık arz edebilir. Bu nedenle kazanımlar, çocukları merkeze alarak seçilmelidir. Etkinliklere temel olacak kazanımlar seçilirken kazanımlar arasındaki ilişkiler, kazanımların birbiri üstüne inşa edilebilirliği ve sırası mutlaka göz önünde bulundurulmalıdır.

Etkinliklerin Seçimi ve Uygulanması

Uyum etkinlikleri seçilirken öğretmenler etkinliğin kazanımlarıyla çocukların gereksinimlerinin örtüştüğünden emin olmalıdır.

Beşinci sınıfa başlayan çocuklar için hazırlanmış Okula Uyum Programı'nda okula hazırlanma, okula yerleşme ve okulla bütünleşme süreçlerini desteklemek üzere tasarlanmış etkinlikler bulunmaktadır. Okula hazırlanma sürecine yönelik etkinlikler velilerin çocuklarının okula uyumunu evde desteklemede kullanabilecekleri etkinlikler olarak düzenlenmiştir. Okula yerleşme sürecine yönelik etkinlikler uyum haftasında çocukların okulun ve sınıfın fiziki ve sosyal yapısını tanımalarına ve bu yapı içerisindeki rolleri anlamalarına, sonraki öğrenmelerine temel oluşturacak bazı bilgi, beceri ve tutumlar kazanmalarına yönelik olarak hazırlanmış etkinliklerdir. Okulla bütünleşme sürecine yönelik etkinlikler ise ders yılı boyunca eğitim ve öğretim programı doğrultusunda yürütülen ve çocukların kendilerini okulun sosyal yapısının bir parçası ola rak benimsemesini ve okulla sosyal ve akademik gelişimini destekleyecek bağlar kurmasını sağlayacak etkinlikleri kapsamaktadır.

Program'da yer alan okula uyum etkinlikleri çocukların hedeflenen kazanımları başarmasını destekleyecek şekilde tasarlanmış örnek etkinliklerdir. Bu etkinlikler çocukların gelişimsel özelliklerine, bireysel gereksinimlerine ve içinde bulundukları çevrenin koşullarına göre uyarlanabilir veya yeni etkinliklerin geliştirilmesinde temel alınabilir. Okul Rehber Öğretmenleri (Okul Psikolojik Danışmanı) etkinlik seçerken, uyarlarken, yeni etkinlik oluştururken ve uygularken öğretmenlere destek olma amacıyla kendilerine şu soruları sormalıdırlar:

1. Bu etkinlik çocukların hangi gereksinimlerini karşılamaktadır?
2. Bu etkinlik çocukların okula hazırlanmasına, okula yerleşmesine ve uzun vadede okulla bütünleşmesine katkıda bulunmakta mıdır?
3. Bu etkinlikten sınıfımdaki hangi çocuklar yarar sağlar?
4. Bu etkinlik uygulanırken, sınıfımda hangi çocukların yarar sağlaması için özel çaba göstermem gerekir?
5. Bu etkinliği özel gereksinimli çocukların katılımını sağlamak için nasıl uyarlayabilirim?

Velilere çocuklarının okula uyumunda oynadıkları önemli role ilişkin farkındalık kazandırmak ve Veli El Kitabı'nı etkili bir araç olarak kullanmaları konusunda onları teşvik etmek uyum sürecinin başarısına büyük katkı sağlayacaktır.

Veliler de Okula Uyum Programı'nın bir parçası olmalıdır. Bu amaçla hazırlanan Veli El Kitapları ilkokula ve ortaokula geçiş sürecinde karşılaşılması muhtemel problemler, bu problemlere yönelik etkili ve pratik çözüm önerileri ve okula uyum sürecinde velinin verebileceği destekler konusunda örnekler içermektedir. Bunların yanı sıra, Veli El Kitabı'nda velilerin çocukların okula uyumunu desteklemesine yönelik etkinlik örnekleri de yer almaktadır. Pek çok veli bu tür etkinlikleri evde çocuklarıyla yapmaya yönelik sınırlı deneyime sahip olabilir. Etkinliklerin nasıl seçileceği, uyarlanabileceği ve uygulanabileceği konusunda öğretmenlerin velilere model olması Okula Uyum Programı'nın başarısı için gereklidir.

Etkinliklerin Değerlendirilmesi

Program güçlü ve sınırlı yönleri açısından değerlendirilmelidir. Yapılan bu değerlendirmeler; yönetici, veli, okul rehber öğretmeni (okul psikolojik danışmanı), sınıf ve alan öğretmenleriyle paylaşmalıdır.

Okul Rehberlik Öğretmenleri, Okula Uyum Programı'nın uygulanması sürecinde programın çocukların davranış ve tutumları üzerindeki etkisine ilişkin gözlemler yapmalıdır. Bu gözlemler, programın değerlendirilmesinde kullanılmak üzere kaydedilmelidir. Gözlem ve değerlendirme sonuçları programın uyarlanması ve geliştirilmesi çalışmalarında kullanılmalıdır.

Okul Rehberlik Öğretmeni (Psikolojik Danışman) etkinlikleri değerlendirirken kendisine şu soruları sormalıdır:

1. Bu etkinlik çocukların hangi gereksinimlerini karşılamada başarılı oldu?
2. Bu etkinlik çocukların okula hazırlanmasına, okula yerleşmesine ve uzun vadede okulla bütünleşmesine katkıda bulundu mu?
3. Bu etkinlikten okulda hangi çocuklar yarar sağladı?
4. Bu etkinlik uygulanırken sınıfımdaki hangi çocukların yarar sağlaması için özel çaba göstermem gerekti?
5. Bu etkinliği özel gereksinimli çocukların katılımını sağlamak için nasıl uyarladım?

Okula Uyum Sürecinde Okul Rehberlik Öğretmenlerinin (Okul Psikolojik Danışmanı) Sorumlulukları

Uyum sürecinde Okul Rehberlik Öğretmenlerinin (Psikolojik Danışman) süreç öncesi, süreç sırası ve süreç sonrasında gerçekleştirmeleri gereken pek çok sorumluluk vardır. Bu sorumlulukların bazıları şunlardır:

1. Uygun teknikler kullanarak çocukları tanımak.

2. Velilerden ve çocuğu yakından tanıyan diğer yetişkinlerden çocukların ilgi ve gereksinimleri hakkında gerektiğinde veli ziyaretleri yaparak bilgi almak.

3. Eğitim ortamlarının çocukların uyumunu kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesinde öğretmenlere destek sunmak.

4. Çocukların gelişimsel özellikleri hakkında çocukla ilgilenen kişilerde farkındalık yaratmak.

5. Çocuklara sosyal ve duygusal alanlarda destek olmak.

6. Okula uyum sürecinde okul yönetimi, veliler, öğretmenler gibi paydaşlarla etkili bir iletişim kurarak rehberlik hizmetleriyle uyum sürecini desteklemek.

7. Okula uyum sürecinde ortaya çıkabilecek tipik sorunlar (okul reddi ve fobisi, akran zorbalığı gibi) karşısında hazırlıklı olmak, velilere, öğretmenlere ve çocuklara yönelik müdahâle programları planlamak, uygulamak ve geliştirmek.

8. Veliler ve öğretmenlerle olan iletişimini canlı tutarak çocuklar hakkında sürekli bilgi alışverişinde bulunmak.

9. Öğretmenlerle iletişime geçerek çocukların okula uyum sürecinde karşılaşabilecekleri sorunlar için öğretmenlere destek olmak.

10. Çocuğun geçmiş deneyimlerine, evde konuştuğu dile ve ailenin kültürel değerlerine saygı göstermek.

11. Uyum sürecindeki gözlem ve değerlendirme sonuçlar hakkında tüm paydaşlarla bilgi alışverişinde bulunmak.

12. Uyum sorunları olan ya da problemli davranışlar sergileyen çocuklarla ve velileriyle bireysel çalışmalar yapmak.

13. Okuldaki rehberlik hizmetlerini ve bu hizmetleri sunan kişileri tanıtıcı bir broşür hazırlamak ve bu broşürü okula kayıt ve uyum haftası sürecinde velilere dağıtmak.

14. Beşinci sınıf gelişim özelliklerine ilişkin Çocuk İhtiyacını Belirleme Anketleri'ni, öğretmenlerden toplamak, çözümlemek, raporlaştırmak ve sonuçları yöneticiler, öğretmenler ve veliler ile paylaşmak.

15. Okula Uyum Programı'ndaki etkinliklerin risk altındaki ve özel gereksinimli çocuklara yönelik uyarlanmasında öğretmenlere destek olmak, bu gruptaki çocuklara ve velilere yönelik rehberlik hizmetleri düzenlemek.

16. Çocukların sosyal-duyuşsal becerilerini değerlendirmek, bu becerilerin güçlendirilmesine yönelik psikoeğitimsel müdahâle programları (atılganlık eğitimi ve sosyal beceriler eğitimi gibi) uygulamak, öğretmenlere ve velilere çocukların sınıfta ve evde sosyal-duyuşsal becerilerini destekleyecek önerilerde bulunmak.

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF OKULA UYUM PROGRAMI

ÖĞRETMEN ETKİNLİK KİTABI

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

GİRİŞ 4
OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ 6
Yerleşme 1 "Sınıf Arkadaşlarımla Tanışıyorum" 6
Yerleşme 2 "Resimlerle Ortaokul" 7
Yerleşme 3 "Benim de Özel Arkadaşlarım Var" 8
Yerleşme 4 "Okulumuzu Birlikte Tanıyoruz" 9
Yerleşme 5 "Gemi Yolculuğu" 10
Yerleşme 6 "Üstümüzde Ne Vardı?" 11
Yerleşme 7 "Sen de Katıl, Sen de Oyna!" 12
Yerleşme 8 "Hareketimi Hatırla" 13
Yerleşme 9 "Eşini Tanıt" 14
Yerleşme 10 "Duygumu Bil!" 15
Yerleşme 11 "Bizi Anlatan Sıfatlar" 16
Yerleşme 12 "Yerini Değiştir" 17
Yerleşme 13 "Beklentilerim, Duygularım ve Çözüm Önerilerim" 18
Yerleşme 14 "Rollerim ve Sorumluluklarım" 19
OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ 20
Bütünleşme 1 "Nerede Yapabilirim?" 20
Bütünleşme 2 "Roller" 21
Bütünleşme 3 "Haklarımın ve Haklarının Farkındayım" 22
Bütünleşme 4 "Duygumu Paylaşıyorum" 23
Bütünleşme 5 "Yardım İstiyorum" 24
Bütünleşme 6 "Hem Aynıyız Hem Farklıyız! " 25
Bütünleşme 7 "Haydi Yapboz Yapalım" 26
Bütünleşme 8 "Sessiz Sinema" 27

GİRİŞ

Her yeni başlangıç birtakım uyum sorunlarını da beraberinde getirir. Hangi aşamada olursa olsun başlanılan her yeni öğretim kademesi de uyum zorlukları riskini taşır. Dolayısıyla ilkokuldan ortaokula geçişte de öğrencilerin uyum zorlukları yaşamaları doğaldır. Bunun yanı sıra ilkokuldan ortaokula geçişle birlikte öğrenciler duygusal, bilişsel ve sosyal anlamda yeni bir döneme girmektedirler. Bu yeni dönem birçok uyum zorluğunu da beraberinde getirmektedir. Öğrencinin okula uyum sağlamasının akademik, sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimini olumlu şekilde sürdürmesinde önemli yeri bulunmaktadır. Bununla birlikte ortaokula uyum, öğrencinin tek başına üstesinden gelebileceği bir süreç olarak ele alınmamaktadır. Bir diğer ifadeyle uyum süreci öğrenci-veli-öğretmen- yönetici iş birliği ile multidisipliner bir bakış açısını ve sistematik bir şekilde uygulanabilen bir programı gerekli kılmaktadır.

Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı ile ortaokula yeni başlayan öğrencilerin okula uyum süreçlerinin sistemli bir şekilde desteklenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla hazırlanan Program; "okula hazırlık", "okulla bütünleşme" ve "okula yerleşme" bölümlerini içeren toplam 32 ortaokula uyum etkinliğinden oluşmaktadır. Öğretmen Etkinlik Kitabı, öğretmenlerin uygulayıcısı olduğu "okula yerleşme" ve "okulla bütünleşme"yi kapsayan toplam 22 etkinlikten oluşmaktadır. "Okula hazırlanma" etkinlikleri ise öğrencinin okula henüz gelmeden velileri tarafından ev ortamında uygulanabilecek toplam 10 etkinliği kapsamaktadır (Bu etkinlikler Veli Etkinlik Kitabı'nda yer almaktadır). Örneğin "Okulla İlgili Duygularım" başlıklı etkinlik, okul başlamadan önce velinin çocuğuyla gerçekleştirebileceği için okula hazırlık etkinliği kapsamında yer almakta; diğer taraftan öğretmelerin uygulayacağı "Sınıf Arkadaşlarımla Tanışıyorum" etkinliği okula yerleşme, "Roller" isimli etkinlik ise okulla bütünleşme etkinlikleri kapsamında yer almaktadır.

Etkinlikler, uyum sürecindeki bu aşamalar göz önünde bulundurularak uygulanmaktadır. Okula hazırlık etkinlikleri okul başlamadan önce, okula yerleşme etkinlikleri, eğitim-öğretim yılı başlamadan önceki bir haftalık süre içerisinde, okulla bütünleşme etkinlikleri ise eğitim-öğretim sürecinin başlamasıyla eğitim-öğretim programı dışında uygulanmaktadır. Her bir etkinlik belirli kazanımlar çerçevesinde hazırlanmıştır. Bu nedenle kazanımların göz önünde bulundurulması önemlidir. Etkinliklerin uygulanmasında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer nokta ise hazırlanan etkinlikler örnek olarak planlanmıştır. Belirlediğiniz hedef ve kazanımlara göre etkinlikleri çeşitlendirebilir veya geliştirebilirsiniz. Aşağıda öğretmenlerin uygulayacağı 5. Sınıf öğrencileri için uyum etkinlikleri etkinlik sırasına göre verilmiştir.

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 1
Sınıf Arkadaşlarımla Tanışıyorum

Araç-Gereç / Ortam

Tüm grup, sınıf veya bahçe

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Oyun

Yaklaşık Süre
Bir ders saati

KAZANIMLAR (Türkçe, Rehberlik dersleri ile ilgili)

Dinleme Kurallarını Uygulama

Kazanımlar: Dinlemek için hazırlık yapar. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.

K.İ.5. Başkalarıyla iletişim kurar.

SÜREÇ

- Sınıf üç gruba ayrılır.
- Her grup bir daire oluşturur.
- Öğrencilerden öncelikle kendi isimlerinin baş harfi ile başlayan bir nesne (çiçek, oyun adı, bir hayvan vb.) seçmeleri istenir.
- Öğrenciler sırayla önce seçtiği oyun adı, hayvan veya çiçeğin ismini ardından kendi isimlerini söylerler.
- Sırasıyla herkes kendisinden önce gelen arkadaşlarının seçtiği nesnenin ne olduğunu, ardından arkadaşlarının ismini ve son olarak da kendisinin seçtiği nesne ile kendi ismini söyler. Örneğin; grupta beş kişi varsa beşinci kişi, diğer dört kişinin de seçtiği nesneyi ve arkadaşlarının isimlerini söyler. Öğrencilerin isimleri hatırlamakta zorlandığı durumlarda etkinlik tekrar başlatılır.
- Çocuklara kâğıt, kalem verilir. İsimlerini yazıp yakalarına takarlar.

DEĞERLENDİRME

Etkinlik sonunda öğretmen tüm çocukların ismini tekrar eder, arkadaşları arasında ismini hatırlayamadıkları kimse olup olmadığını sorar. Hatırlanamayan isimler varsa tekrar edilir.

BECERİLER

Dinleme ve hatırlama

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 2
Resimlerle Ortaokul

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Resim yapma

Araç-Gereç / Ortam
Resim kâğıdı, boya kalemi

Yaklaşık Süre
Bir ders saati

SÜREÇ

- Öğrencilerden ortaokulla ilgili duygu ve düşüncelerini, nasıl bir ortaokul hayal ettiklerini çizmeleri istenir.
- Resimler bittikten sonra öğrencilerden sınıf içinde dolaşmaları ve arkadaşlarından kendi resmine benzer resim yapan varsa onun yanında durmaları istenir.
- Tüm öğrenciler kendilerine benzer resim yapan arkadaşlarıyla gruplaştıktan sonra onlardan birbirleriyle resimlerinin benzeyen ve benzemeyen yönleri paylaşmaları istenir.
- Resimlerini sergilemeye gönüllü olan öğrencilerin resimleri belirlenir. Seçilen resimler uyum haftasının son günü okul panosunda sergilenir.

KAZANIMLAR (Türkçe dersi ile ilgili)

K.İ.5. Başkalarıyla iletişim kurar.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilerle etkinlikte zorlandıkları yerler olup olmadığı ve en çok neyi sevdikleri hakkında konuşulur. Resim yaparken ve resimlerin benzeyen ve benzemeyen yönlerini tartışırken ne hissettikleri tartışılır.

BECERİLER

Duygu ve düşüncelerini görsel yollarla ifade etme

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 3
Benim de Özel Arkadaşlarım Var

Araç-Gereç / Ortam
Sınıf ortamı

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Birey grup ilişkisi

Yaklaşık Süre
Bir ders saati

BECERİLER
Sosyal beceri, iletişim

KAZANIMLAR (Rehberlik dersleri ile ilgili)

K.İ.4. Kendini arkadaşının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlar. Empati kavramını örneklerle açıklar. Empatik davranışın özelliklerini söyler.

K.İ.5. Başkalarıyla iletişim kurar.

SÜREÇ

Sınıf ortamında sırayla şu sorular sorulur ve tartışılır;

- Sizce engel ne demektir?
- Çoğu kişi sokakta, otobüste ya da başka bir yerde engelli birini görünce ne yapar?
- Sen ne yaparsın?
- Engelli çocukları biliyor musunuz? Kaçınız biliyor?
- Hiç engelli arkadaşınız var mı?
- Engelli bireylerle birlikteyken neler hissedersin?
- Engelli bir çocuğa nasıl yardım edebilirsiniz?
- Sınıfınızda engelli bir çocuk olsaydı, yardım edebilmek için neler yapardınız?

DEĞERLENDİRME

Etkinlik sonunda öğretmen öğrencilere engel, engellilik, engelli olmak, karşılaşılan sorunlar ile ilgili soruları cevaplandırırken zorlanıp zorlanmadıklarını sorar. Daha sonra bu etkinlikten neler öğrendiklerini kısaca özetlemelerini ister.

NOT

Öğretmen üç ve dördüncü etkinlikleri sınıfında bulunan kaynaştırma öğrencisi(leri) ya da özel gereksinimli öğrencilere göre uyarlayarak yapmalıdır. Üçüncü etkinlikte, engel türü veya özel gereksinime göre soruların uyarlanması beklenmektedir. Eğer gerekli ise daha önce rehber öğretmen (okul psikolojik danışmanı) ile öğrencinin durumuna ilişkin bilgilere gözden geçirilmeli, buna göre gerekli yerlerde öğrencilerin bu engel ya da özel gereksinim durumuna ilişkin eksik bilgileri giderilmelidir.

Araç-Gereç / Ortam
Okul Ortamı

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 4
Okulumuzu Birlikte Tanıyoruz

Yaklaşık Süre
Bir ders saati

5. Sınıf Öğrenme Alanı
Drama

SÜREÇ

- Öncelikle öğrencilerin okuldaki birimleri ne kadar bildikleri belirlenir. Varsa bu konudaki eksiklikler giderilir.
- Okuldaki birimlerden (kütüphane, kantin, yönetim, laboratuvar, rehberlik servisi vb.) nasıl yararlanacakları hakkında bilgilendirme için sınıftaki birkaç öğrenci not almak için belirlenir.
- Bu esnada, engelli ya da özel gereksinimi olan öğrencilerin de bu birimlerden yararlanmalarını zorlaştıran konular üzerinde hep birlikte konuşulur ve öneriler üretilmeye çalışılır.
- Engelli ya da özel gereksinimi olan öğrencileri de kapsayacak şekilde bu birimlerden nasıl yararlanacağı maddelenerek liste hâline getirilir.
- Listedeki maddeler kaynaştırma öğrencilerinin de görev alması sağlanarak drama çalışmalarıyla canlandırılır.
- Canlandırma sonucundaki yaşantılar çerçevesinde listeye son şekil verilerek sınıf ve okul panosuna asılır.

KAZANIMLAR
(Rehberlik ve Sosyal Bilgiler dersleri ile ilgili)

K.İ.5. Başkalarıyla iletişim kurar.

B.T.1. Bulunduğu çeşitli gruplar içindeki yerini kavrar.

B.T.2. İçinde bulunduğu gruplara ait rolleri ilişkilendirir.

B.T.3. Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.

BECERİLER

Çevresini tanıma, sosyal beceri

DEĞERLENDİRME

Etkinlik sonunda öğretmen, öğrencilerden okulda hangi birimlerin olduğu ve buralardan nasıl yararlanıldığını; engelli ve özel gereksinimi olan öğrencilerin okuldaki birimlerden yararlanma konusunda karşılaştıkları sorunların neler olduğunu tekrarlamalarını ister. Eksik bilgiler öğretmen tarafından tamamlanır.

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 5
Gemi Yolculuğu

Araç-Gereç / Ortam
Okul binası ve içerisindeki farklı birimler

5. Sınıf Öğrenme Alanı
Drama

Yaklaşık Süre
2 ders saati

KAZANIMLAR
(Sosyal Bilgiler, Türkçe, Rehberlik dersleri ile ilgili)

B.T.1.
Bulunduğu çeşitli gruplar içindeki yerini kavrar.

B.T.2.
İçinde bulunduğu gruplara ait rolleri ilişkilendirir.

B.T.3.
Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.

Dinleme Kurallarını Uygulama
Kazanımlar: Dinlemek için hazırlık yapar. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.

O.Ç.1.
Yaşadığı çevredeki eğitsel ve sosyal imkânlardan yararlanmak için girişimde bulunur.

K.İ.5.
Başkalarıyla iletişim kurar.

SÜREÇ

- Öğrencilerden kendilerini bir gemide hayal etmeleri istenir.
- Bir gemi yolculuğuna çıkacakları ve bu yolculukta bazı limanlara uğrayacakları söylenir.
- Her bir öğrencinin, bu geminin hem yolcusu hem de limanların rehberi oldukları belirtilir.
- Her bir rehberin diğer yolculara gittikleri limanlar ile ilgili bilgi verme, tanıtma görevlerinin olduğu söylenir.
- Öğrencilerin arasından bir kaptan seçilir. Kaptanın sorumluluğu gemiyi limanlara götürmektir.
- Gönüllü rehberler seçilir. Her bir rehber okulun belirli bölümlerini (kantin, kütüphane, öğretmenler odası, yönetici odası, rehberlik servisi, spor salonu vb.) tanıtmakla sorumludur.
- Özellikle kurallar ve sorumluluklar vurgulanır. Örneğin; gemi kantine ulaştığında kantinden sorumlu öğrenci kantin çalışanına sorular sorarak diğer öğrencilere kantini tanıtır.
- İlgili birim çalışanları da öğrencilere gerekli açıklamaları yaparlar. Süreç içerisinde öğrencilerin soru sormaları öğretmen tarafından desteklenir.
- Öğretmen isterse gemi yolculuğunu çocukların daha çok ilgisini çekebileceğini düşündüğü ''uçak yolculuğu'', ''tren yolculuğu'' vb. olarak çeşitlendirebilir.
- Sınıfın dinamiğine göre istenirse ''kaptan'' her gidilen yerde değiştirilebilir ve kaptan olmak isteyen her çocuğa fırsat sağlanabilir.

DEĞERLENDİRME

Süreç hakkında sohbet edilerek birimler ve personel ile ilgili edinilen bilgiler paylaşılır. Eksik bilgiler öğretmen tarafından tamamlanır.

BECERİLER

Çevresini tanıma

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 6
Üstümüzde Ne Vardı?

Araç-Gereç / Ortam
Sınıf, çocukların üzerinde bulunan kıyafet ve aksesuarlar

Yaklaşık Süre
Bir ders saati

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Oyun

SÜREÇ

- Çocuklardan biri ebe olarak belirlenir.
- Ebe olarak belirlenen çocuk dışarı çıkarılır.
- Ebe dışarı çıktığında gruptan bir çocuk belirlenir. Ebe sınıfa çağırılır ve belirlenen kişinin kim olduğunu bulmak için üzerindeki giysi ve aksesuarlarla ilgili gruba sorular sorar.
- Sorulara verilen cevaplardan yola çıkarak ebe, belirlenen çocuğun kim olduğunu bulmaya çalışır.

KAZANIMLAR (Türkçe dersi ile ilgili)

Dinleme Kurallarını Uygulama

Kazanımlar: Dinlemek için hazırlık yapar. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.

ALTERNATİF

Öğretmen isterse çocuklara bir gün önceden yanlarında bir oyuncak ya da nesne getirmelerini söyleyebilir. Her öğrenci getirdiği nesneyi iki dakika süreyle elinde tutar ve tüm öğrencilerden birbirlerinin nesnelerine bakmaları ve daha sonra öğrencilerden nesneleri kaldırmaları istenir. Dışarı çıkan ebe geldiğinde ona bir nesne ismi söylenir ve ebeden o nesnenin kime ait olduğunu hatırlaması beklenir.

BECERİLER

Dikkatini toplama

DEĞERLENDİRME

Öğretmen çocuklara etkinlik sırasındaki düşünce ve duygularını sorar. Birbirlerine dikkat etme, gözlem yapma gibi becerilerin gerekliliği hakkında konuşulur.

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 7
Sen de Katıl, Sen de Oyna!

Araç-Gereç / Ortam
Sınıf

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Birey grup ilişkisi

Yaklaşık Süre
30 dakika

BECERİLER
Sosyal beceri, iletişim

KAZANIMLAR (Rehberlik dersi ile ilgili)

K.İ.4.

Kendini arkadaşının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlar. Empati kavramını örneklerle açıklar. Empatik davranışın özelliklerini söyler.

K.İ.5.

Başkalarıyla iletişim kurar.

SÜREÇ

- Çocuklardan biri ebe olarak seçilir ve dışarı çıkarılır.
- Sınıfta kalan çocuklar küçük gruplar hâlinde resim yapma, hikâye anlatma, sohbet etme gibi şeyler yapabilirler. Ancak herkes bunu belirlenen temel bir hareket (elleri ovuşturma, şarkı söyleme, somurtma vb.) ile yapar.
- Ebe sınıfa geri geldiğinde bu temel duyguyu tahmin etmeye çalışır.
- Bu etkinlik birkaç kez tekrarlanır. Ebelerden tahminlerini neye göre yaptıklarını söylemeleri istenir. Hareketlerin ne anlama geldiği üzerinde durulur. Daha sonra öğretmen çocuklara, arkadaşlarının sürdürdükleri oyun ya da etkinliklere katılmak için en uygun yolların neler olabileceğini; devam eden bir oyun ya da etkinliğe katılmak istediklerinde bunun için en uygun zamanın ne zaman olabileceğini sorar.
- Etkinlik sonunda, bir oyun ya da etkinliğe katılmalarını engelleyecek düşüncelerin neler olabileceği tartışılır. Bir etkinliğe katılmak için en uygun yolların neler olabileceği tartışılır.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme bir canlandırma çalışması eşliğinde yapılabilir. Öğretmen bir senaryo üretir, sınıfı gruplara ayırır. Her bir grup bir çocuğun diğer arkadaşlarının oyununa katılma anını canlandırır. Ancak öğretmen her gruptan yeni gelen kişiyi oyuna kabul etme, reddetme ya da dışlama gibi farklı yönergeler verir. Her bir durumda uygun davranışların neler olabileceği canlandırmaların bitiminde tartışılır.

ALTERNATİF

Öğretmen yüksek sesle düşünerek bir senaryo üretebilir. "Teneffüstesiniz ve arkadaşlarınız sek sek oynuyor. Siz de onlara katılmak istediniz. Ne yapabilirsiniz?" gibi sorular dâhilinde bu senaryoya uygun yanıtlar bulunur, tartışılır. Öğretmen ihtiyaç duyarsa sınıfı gruplara bölerek bu senaryo canlandırılabilir (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2002'den uyarlandı).

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 8
Hareketimi Hatırla

Araç-Gereç / Ortam
Sınıf ortamı ya da bahçe

Yaklaşık Süre
35 dakika

5. Sınıf Öğrenme Alanı
Hareket, Oyun

SÜREÇ

- Sınıf üç gruba ayrılır.
- Her grup kendi içinde bir daire oluşturur.
- Her gruptan başlaması için bir öğrenci seçilir.
- Seçilen kişi ismini söylerken kendi seçtiği bir hareketi yapar (Örneğin; el çırpma, zıplama, kendi etrafında dönme vb.).
- Daha sonra öğrencinin sağ tarafındaki kişi, hem bir önceki arkadaşının ismini söyler ve hareketini yapar hem de kendi ismini söyleyerek kendi seçtiği başka bir hareketi yapar.
- Herkes kendinden önce gelen tüm öğrencilerin isim ve hareketlerini tekrar eder ve sıra ilk başlayan öğrenciye geldiğinde etkinlik sonlandırılır.

BECERİLER
Dikkatini toplama

KAZANIMLAR (Türkçe dersi ile ilgili)

Dinleme Kurallarını Uygulama

Kazanımlar: Dinlemek için hazırlık yapar. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.

Alternatif Etkinlik: Alfabenin Harfleri

- Öğretmen sıra ile alfabenin tüm harflerini tahtaya yazar.
- Öğrencilerle birlikte her harf bir ses ya da hareketlerle sembolize edilir.
- Öğrenciler tahtanın önüne tek tek gelerek sırasıyla ismindeki harfleri sembolize eden ses ya da hareketi yaparlar.
- Diğer öğrenciler ses ya da harekete bakarak arkadaşlarının ismini tahmin ederler.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen öğrencilere isimlerini ve hareketleri tekrarlarken zorlanıp zorlanmadıkları, isimleri öğrenmeyi kolaylaştıran şeylerin neler olup olmadığı üzerine sorular sorar ve konu tartışılır.

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 9
Eşini Tanıt

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Oyun

Araç-Gereç / Ortam

Boş bir alan, sınıf ortamı ya da okul bahçesi

Yaklaşık Süre
60 dakika

KAZANIMLAR (Türkçe, Rehberlik dersleri ile ilgili)

Dinleme Kurallarını Uygulama

Kazanımlar: Dinlemek için hazırlık yapar. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.

K.İ.4.

Kendini arkadaşının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlar. Empati kavramını örneklerle açıklar. Empatik davranışın özelliklerini söyler.

K.İ.5.

Başkalarıyla iletişim kurar.

SÜREÇ

- Öncelikle öğrencilerle beraber boş bir alana gidilir.
- Eğer bahçe ya da spor salonu yoksa sınıftaki sıralar kenarlara alınarak ortada boş bir alan yaratılır.
- Tüm öğrencilerden ayağa kalkmaları ve alanda bir süre gezinmeleri istenir.
- Daha sonra sınıf içinde hiç tanımadıkları ya da en az tanıdıkları bir arkadaşlarını seçmeleri ve ikişerli eş olmaları söylenir.
- Eşler, verilen 6 dakikalık süre içerisinde birbirleri hakkında olabildiğince bilgi toplarlar.
- Süre bitiminde tüm sınıf bir araya gelir ve herkes kendi eşi hakkında öğrendiklerini kullanarak eşini sınıfa kendisi gibi tanıtır.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen, öğrencilere "Birbirinizi tanımaya çalışırken zorlandığınız durumlar oldu mu?" diye sorar. Onlardan, bu etkinlikten neler öğrendiklerini özetlemeleri istenir.

BECERİLER

İletişim

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 10
Duygumu Bil!

Araç-Gereç / Ortam
Tahta

Yaklaşık Süre
45 dakika

BECERİLER
Duygularını ifade etme

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Drama

SÜREÇ

- Öğrencilere, "duygu"nun ne demek olduğu sorulur.
- Tüm sınıfta beyin fırtınası yapılarak nelerin duygu, nelerin duygu olmadığı konusunda tartışılır. (Gerekirse öğretmen daha önceden bir duygu listesi hazırlayıp sınıfa asabilir.)
- Öğrencilerden gözlerini kapamaları ve şu an en yoğun olarak hissettikleri duyguyu bulmaları istenir.
- Öğrencilere, duygularına yoğunlaşmaları için 2 dakikalık süre verilir. Daha sonra her öğrenci sırayla tahtaya gelerek hissettiği duyguyu söylemeden beden hareketleriyle anlatmaya çalışır ve sınıftaki diğer öğrenciler duyguyu tahmin etmeye çalışır.
- Doğru tahmin yapıldığında sıra bir sonraki öğrenciye gelir. Bu sırada her öğrencinin hissettiği duygu tahtaya yazılır.
- Öğrenciler aynı duyguyu canlandırmak isteyebilirler. Bu durumda müdahâle edilmez.
- Etkinlik sonunda tahtada yazılan duygular okunur ve "Gördüğünüz gibi burada pek çok farklı duygu var, kiminiz korkmuş, tedirgin hissederken kiminiz heyecanlı ve mutlu..." denilerek hem farklı hissedenler hem de benzer hissedenler vurgulanır.

KAZANIMLAR (Rehberlik dersi ile ilgili)

K.K.1.
Duygularının davranışlarını nasıl etkilediğini fark eder. Duygularının karar verme sürecine etkilerini değerlendirir.

K.İ.4.
Kendini arkadaşının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlar. Empati kavramını örneklerle açıklar. Empatik davranışın özelliklerini söyler.

Alternatif Etkinlik: Duygular Toplantısı

- Öğrencilerden yeni bir okula ve ortaokula başlamakla ilgili neler hissettiklerini bulmaları istenir.
- Ardından öğrencilerden duygularını kimseye söylemeden ve hiç konuşmadan tahtaya sırayla geçerek beden dilini kullanmaları, hissettikleri duyguyu heykel olarak anlatmaları istenir.
- Öğrenciler sırayla heykel olarak sahnede yerlerini alır. Tüm öğrenciler birer heykel oluncaya kadar, sahnede bulunan öğrenciler heykel konumunda bekler.
- Öğretmen her öğrencinin yanına gider ve onlara hangi duygunun heykeli olduğunu sorar.
- Duygular tahtaya yazılır.
- Öğrenciler heykel durumundan çıkarlar ve duygulara ilişkin bir toplantı düzenlerler.
- Bu toplantıda duygularıyla heykel olarak ifade ettikleri arasında bağlantı kurarlar, duyguları benzer ve farklı yönleriyle tanırlar.
- Öğrencilerin yalnız olmadıkları hissi geliştirebilmek için bu toplantıda öğretmen özellikle benzer duygulara dikkat çeker.

DEĞERLENDİRME

Bu etkinliği yapmak öğrencilere ne hissettirdi, hangi duyguyu bulmakta zorlandılar, hangilerini kolaylıkla tahmin ettiler, duygularının anlaşılması onlara nasıl hissettirdi gibi konularda sohbet edilir.

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 11
Bizi Anlatan Sıfatlar

Araç-Gereç / Ortam
Tüm öğrencilerin daire oluşturmasına uygun bir ortam

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Dili kullanma

Yaklaşık Süre
20 dakika

KAZANIMLAR (Türkçe, Rehberlik dersleri ile ilgili)

Dinleme Kurallarını Uygulama

Kazanımlar: Dinlemek için hazırlık yapar. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.

K.İ.5.

Başkalarıyla iletişim kurar.

SÜREÇ

- Tüm öğrenciler bir daire oluştururlar.
- Her öğrenciden isminin baş harfiyle başlayan ve kendilerini en iyi ifade edecek bir sıfat düşünmeleri istenir.
- Ardından, bir öğrenci önce düşündüğü sıfatı sonra da ismini söyler. (Örneğin, Eğlenceli Emine)
- Bu öğrencinin yanındaki öğrenci ise önce kendinden önceki arkadaşlarının sıfat ve isimlerini, ardından da kendisi için düşündüğü sıfatı ve ismini söyler.
- Sırayla bu uygulama devam eder.
- Herkes sırayla arkadaşlarının sıfatını ve ismini, sonra da kendi sıfatını ve ismini söyler.
- Aynı isimde olan öğrenci varsa aynı ya da farklı belirledikleri sıfatlara dikkat çekilir.
- Sınıf ortamında kaynaşmanın sağlanmasının ardından etkinlik sonlandırılır.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen "Kendini ifade etmekte sıfat bulmakta zorlandılar mı, bu etkinliği yaparken neler düşünüp hissettiler?" gibi sorularla öğrencilerle tartışır.

BECERİLER

Kendini ifade etme

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 12
Yerini Değiştir

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Hareket

Araç-Gereç / Ortam
Öğrenci sayısı kadar sandalye, tüm sınıfın daire şeklinde sıralanmasına uygun bir ortam

Yaklaşık Süre
20 dakika

SÜREÇ

- Sandalyeler bir daire oluşturacak şekilde yerleştirilir.
- Bir sandalye dışarıda bırakılır. Daha sonra öğrencilerden boş sandalyelere oturmaları beklenir.
- Bir öğrenci ayakta kalır.
- Ardından öğrencilere belirtilen özelliklerin kendilerine uymaları durumunda yer değiştirmeye çalışacakları, her seferinde bir öğrencinin ayakta kalacağı ve ayakta kalmamak için hızlı hareket etmeleri gerektiği söylenir.
- Sonrasında öğretmen tarafından belirli özellikler sıralanır. Örnekler:

  "Gözlüklü olanlar yer değiştirsin."
  "Saçları kısa olanlar yer değiştirsin."
  "İsminin baş harfi A olanlar yer değiştirsin."
  "Kırmızı rengini sevenler yer değiştirsin."
  "Yanındaki arkadaşlarını daha önceden tanıyanlar yer değiştirsin."

- Öğrenci bir özellik söyledikten sonra boş bir sandalyeye oturur, yer değiştirenler arasından başka bir öğrenci ortada kalır ve bu sefer o bir özellik söyler.
- Yönergeler çeşitlendirilir ve yeterince paylaşım ve hareket gerçekleştikten sonra etkinlik sonlandırılır.

KAZANIMLAR (Türkçe dersi ile ilgili)

Dinleme Kurallarını Uygulama

Kazanımlar: Dinlemek için hazırlık yapar. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.

BECERİLER

Yönergelere uygun hareket etme

DEĞERLENDİRME

Öğretmen öğrencilerle etkinliği yaparken nerelerde zorlandıkları, nelerden hoşlandıkları hakkında konuşur. Ayrıca öğretmen etkinliği yaparken akıllarından neler geçtiğini sorarak etkinlik hakkında tartışır.

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 13 Beklentilerim, Duygularım ve Çözüm Önerilerim

Araç-Gereç / Ortam

Renkli yapışkan kâğıtlar, kartonlar, sınıf ortamı

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Sosyal-duyuşsal

Yaklaşık Süre
30 dakika

KAZANIMLAR (Rehberlik dersi ile ilgili)

K.1.2.

Kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlarla karşılaştığında nereden ve nasıl yardım alacağını fark eder.

SÜREÇ

- "Okuldan Beklentilerim", "Okulla İlgili Endişelerim" ve "Çözüm Önerilerim" yazan üç farklı renkteki karton, sınıfın üç ayrı köşesine asılır.
- Öğrencilere üç farklı renkte yapışkan kâğıt dağıtılır. Örneğin; pembe, yeşil, turuncu...
- Ardından öğrencilere pembe renkteki yapışkan kâğıda okuldan beklentilerini, turuncu renkteki yapışkan kâğıda okulla ilgili endişelerini ve yeşil renkteki yapışkan kâğıda da bu endişelerin giderilmesi için neler önerdiklerini yazmaları söylenir.
- Her öğrenci yapışkan kâğıtlarını hazırladıktan sonra, öğrenciler yapışkan kâğıtlarını sırayla okur ve ilgili başlıktaki kartonlara bu yapışkan kâğıtlarını yapıştırırlar.
- Her öğrencinin yapışkan kâğıtlarını okumasının ve ilgili kartona yapıştırmasının ardından beklentiler, endişeler ve çözüm önerileri konusunda sınıfta bir tartışma ortamı başlatılır.
- Benzer duygular ve benzer beklentiler vurgulanarak öğrencilere yalnız olmadıkları söylenir.
- Çözüm önerileri konusunda kendi üzerlerine düşenler açısından birlikte çözüm yolları aranır ve iş birliğinin, paylaşmanın önemi vurgulanır.

DEĞERLENDİRME

Bu etkinlik yapılırken ne hissettikleri ve düşündükleri sorulur. Kendi duygu, düşünce ve çözüm önerilerinin alınmasının onlara neler hissettirdiği tartışılır.

BECERİLER

Kendini ifade etme

Araç-Gereç / Ortam
Sınıf ortamı

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 14
Rollerim ve Sorumluluklarım

Yaklaşık Süre
40 dakika

5. Sınıf Öğrenme Alanı
Drama

SÜREÇ

- Öğrencilere "yaşamda öğrenci olmak, evlat olmak, arkadaş olmak vb. roller içerisinde yer aldığımız" ve "bu rollerin kendimizi rahat hissedebileceğimiz yanları olmakla birlikte bazen rollerin gerekliliklerini yerine getirmekte zorlandığımız anlar olabileceği" bilgisi verilir.
- Ardından onlara yaşamda üstlendikleri rollerin neler olduğu, bu rollerde ne zaman rahat ya da ne zaman sıkıntı içerisinde oldukları sorulur.
- Gönüllü olan öğrencilerden, arkadaşlarından yardım isteyerek ya da sınıf ortamındaki herhangi bir nesneden yararlanarak bu rolleri canlandırmaları istenir.
- Canlandırmaların ardından rollerin yaşamımızdaki yeri ve sorumluluk üstlenmenin önemi tartışılır.

KAZANIMLAR (Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili)

B.T.1.
Bulunduğu çeşitli gruplar içindeki yerini kavrar.

B.T.2.
İçinde bulunduğu gruplara ait rolleri ilişkilendirir.

B.T.3.
Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen "Başkalarının rolüne girdiğinizde neler hissettiniz?", "Başkasının rolünü almak sizin için zor oldu mu?", "Sorumluluk üstlenmek size ne hissettirdi?", "Düşünceleriniz nelerdir?" gibi sorularla öğrencilerle tartışır.

BECERİLER

Kendini başkalarının yerine koyma

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

BÜTÜNLEŞME 1
Nerede Yapabilirim?

Araç-Gereç / Ortam
Resim kâğıdı, boyalar, sınıf ortamı

5. Sınıf Öğrenme Alanı Sanat

Yaklaşık Süre
40 dakika

KAZANIMLAR (Türkçe, Rehberlik dersleri ile ilgili)

Dinleme Kurallarını Uygulama

(Kazanımlar: Dinlemek için hazırlık yapar. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.

O.Ç.1.

Yaşadığı çevredeki eğitsel ve sosyal imkânlardan yararlanır.

SÜREÇ

- Öğrencilere "okul içi ve dışındaki serbest zamanlarını neler yaparak geçirdikleri, nelerden hoşlandıkları" sorulur.
- Yapmaktan hoşlandıkları etkinlikleri anlatan bir resim çizmeleri istenir.
- Resim çizmeleri için yeterli süre tanındıktan sonra, resimlerinde öne çıkan üç etkinliği seçmeleri istenir.
- Ardından öğrenciler, beş kişilik gruplara ayrılırlar. Her grupta öğrenciler, birbirlerine seçtikleri üç etkinliği anlatırlar ve birbirlerinden bu etkinlikleri nerelerde gerçekleştirdikleri ya da gerçekleştirmek isteseler nerelerde gerçekleştirebilecekleri konusunda görüş alışverişinde bulunurlar.
- Daha sonra alınan görüşlerin sınıf ortamında tartışılmasına olanak sağlanır.
- Daha önce yapmaktan hoşlandıkları etkinlikleri gerçekleştirmek için ortam bulamamış öğrenciler, aldıkları görüşler doğrultusunda harekete geçmeye teşvik edilir.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilere resim yaparken neler hissettikleri, etkinlik bulmakta zorlanıp zorlanmadıkları gibi sorular sorulur. Etkinlik sırasındaki deneyimler tartışılır.

BECERİLER

Dinleme

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

BÜTÜNLEŞME 2
Roller

Araç-Gereç / Ortam
Rol kartları, Sınıf ortamı

Yaklaşık Süre
30 dakika

5. Sınıf Öğrenme Alanı
Sözlü ifade

SÜREÇ

- Öğrencilerden 7'şerli ya da 10'arlı grup oluşturmaları istenir.
- Her gruba içinde okulda görevli kişilerin görev ve isimlerinin yazılı olduğu kartlar olan birer kutu verilir. (Müdür, öğretmen, kantin görevlisi v.b.)
- Öğrenciler kutudan bir kart çekerler.
- Öğrencilerden çektikleri kartta yazılı olan okul çalışanının okuldaki rol ve sorumluluklarını düşünmeleri istenir.
- Sonra kendi rollerini (görevlerini, rahatsız oldukları konuları, kaygılarını, beklentilerini) gruplarına anlatmaları istenir.
- Küçük grup tartışmalarından sonra kartlara ilişkin tartışmaları sınıfta sunmaları istenir.
- Her bir rol ve rollere ilişkin ortak özellikler maddeler şeklinde tahtaya yazılır.
- Öğretmen rol ve görevlerde eksik kalan bilgileri tamamlar.

KAZANIMLAR (Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili)

B.T.1.

Bulunduğu çeşitli gruplar içindeki yerini kavrar.

B.T.2.

İçinde bulunduğu gruplara ait rolleri ilişkilendirir.

DEĞERLENDİRME

Etkinlik sonunda, etkinlik sırasında edinilen bilgiler pekiştirilir. Eksik bilgiler öğretmen tarafından tamamlanır.

BECERİLER

Kendini başkalarının yerine koyma

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

BÜTÜNLEŞME 3
Haklarımın ve Haklarının Farkındayım

Araç-Gereç / Ortam
Haklarım Listesi (Boş)
Haklarım Örnek Olaylar Listesi

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Dil Gelişimi

Yaklaşık Süre
30 dakika

SÜREÇ

- Öğrenciler küçük gruplara ayrıldıktan sonra her bir gruba "Sınıftaki/okuldaki haklarınız ve başkalarının haklarını biliyor musunuz?" sorusu sorulur ve onlardan kendi aralarında tartışmaları istenir.
- Tartışmanın ardından her bir gruptan "kendi hakları" ve "başkalarının hakları" listesi hazırlamaları istenir ve tüm gruba bu listeler okunur.
- Her bir küçük grup ortak hakları işaretler.
- Bunun üzerine öğrencilere örnek olaylar listesi verilir ve her bir örnek olayı kendi aralarında tartışıp tüm gruba sunmaları istenir.
- Her grup her örnek olayda söz alır.
- Bunun üzerine olaylardaki benzerlik ve farklılıklar tartışır.

Örnek Olaylar

1. Kantin sırasında arkadaşın senin önüne geçti. Nasıl davranırsın?
2. Arkadaşın sen ders çalışırken yanında yüksek sesle konuşuyor. Ne yaparsın?
3. Sınıfınıza uygun verebileceğiniz diğer örnekler

KAZANIMLAR (Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili)

B.T.2.

İçinde bulunduğu gruplara ait rolleri ilişkilendirir.

B.T.3.

Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları uygular.

DEĞERLENDİRME

Öğrenciler hep birlikte "Kurallarımız" isimli genel bir liste oluşturup sınıfta uygun bir yere asarlar.

BECERİLER

Akıl yürütme ve düşüncelerini ifade etme

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

BÜTÜNLEŞME 4
Duygumu Paylaşıyorum

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Oyun

Araç-Gereç / Ortam
Sınıf ortamı ya da bahçe

Yaklaşık Süre
45 dakika

SÜREÇ

- Öğrenciler, iç çember ve dış çember olacak şekilde karşılıklı dururlar.
- Herkes karşısındaki arkadaşına o anda hissettiklerini anlatır.
- Öğretmenin süre ve hareket yönergesi ile öğrenciler döner ve karşı karşıya geldiği yeni arkadaşına da kendi duygularını anlatır ve onun duygularını dinler.
- Etkinlik herkes duygularını anlatıncaya kadar sürer.

KAZANIMLAR (Rehberlik dersi ile ilgili)

K.K.1.

Duygularının davranışlarını nasıl etkilediğini söyler. Başkalarının duygularının karar verme sürecine etkilerini değerlendirir.

K.İ.4.

Kendini arkadaşının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anladığını gösterir. Bir durum karşısında gösterdiği empatik davranışı analiz eder.

K.İ.5.

Başkalarıyla kurduğu iletişimi değerlendirir.

DEĞERLENDİRME

5 öğrenci seçilir. Onların en çok söylenen duyguları tahtaya yazmaları istenir.

BECERİLER

Duygularını ifade etme ve başkalarının duygularını anlama

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

BÜTÜNLEŞME 5
Yardım İstiyorum

Araç-Gereç / Ortam
Sınıf ortamı

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Büyük grup tartışması

Yaklaşık Süre
30 dakika

SÜREÇ

- Öğrencilere, öncelikle insanların zorlandıkları zamanlarda ya da ihtiyaç duyduklarında çevrelerindeki insanlardan, özellikle de ihtiyaçlarına karşılık verebilecek ya da problemlerini çözmelerinde kendilerine destek olabilecek kişilerden yardım isteyebilecekleri ve yardım istemenin normal olduğu bilgisini verecek bir açıklama yapılır.
- Ardından yardım istenebilecek çeşitli durumlara örnekler verilir ve bu durumlarda kişilerin kimlerden yardım alabilecekleri konusunda sınıfta bir tartışma ortamı yaratılır. Bunun için şu örneklerden yararlanılabilir:
  - "Ahmet, matematik dersinin yazılısına nasıl çalışacağını bilmiyor ve günlerdir başka bir şeye odaklanamıyor."
  - "Ayşe, daha önce öğrenmesine rağmen kantinin yerini bir türlü bulamıyor."
  - "Hakan, arkadaşıyla arasındaki problemi çözemiyor ve kendini yalnız hissediyor."
  - "Canan bakkaldan alışveriş yaparken annesinin istediği markadaki sütü bulamıyor."
  - "Melek, spor yapmak istiyor; ancak çevrede spor sahası ya da park olup olmadığını bilmiyor."
  - "Gökhan, ortaokulda not sisteminin ilkokuldan farkını bir türlü ayırt edemiyor."
  - "Sinem eve gitmek için bineceği servisi karıştırıyor."
- Daha sonra öğrenciler beş kişilik gruplara ayrılır.
- Her grup için öğrencilerin kendilerinin, hangi konularda kimlerden yardım alabileceklerini tartışmaları ve birbirlerinden görüş almaları istenir.
- Grup çalışmasından sonra, öğrencilere yardım isteme konusunda ne hissettikleri, bu konuları arkadaşlarıyla paylaştıklarında neler hissettikleri sorulur.
- Öğrencileri, yardım konuları ile ilgili olarak uygun kişilerden yardım istemeye motive edecek şekilde tartışma ve etkinlik sonlandırılır.

KAZANIMLAR (Rehberlik dersi ile ilgili)

O.Ç.1.

Yaşadığı çevredeki eğitsel ve sosyal imkânlardan yararlanır.

K.İ.2.

Kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlarla karşılaştığında uygun yerlerden ve kişilerden yardım alır.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen öğrencilerle bu etkinlikten neler öğrendiklerini ve bundan sonra karşılaşacakları problemleri daha rahat çözüp çözemeyecekleri konuşunda konuşur.

BECERİLER

Problem Çözme

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

BÜTÜNLEŞME 6
Hem Aynıyız Hem Farklıyız!

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Birbirimize saygı

Yaklaşık Süre
15 dakika

Araç-Gereç / Ortam

Biri yeşil biri kırmızı iki adet elma, bıçak. Çeşitli fiziksel özellikteki çocukları gösteren resim ya da fotoğraflar.

SÜREÇ

- Sınıfa getirilen biri yeşil biri kırmızı iki elma çocuklara gösterilerek çocuklardan bu elmaları betimlemeleri istenir.
- Elmaların farklı renklerde olduğuna dikkat çekilir.
- Daha sonra elmalar, bıçak yardımıyla ortadan ikiye bölünür ve her iki elmanın da içlerinin aslında benzer oldukları vurgulanır.
- Bununla paralel olarak sınıftaki tüm çocukların dış görünümleri birbirinden farklı olsa da aslında birbirlerine benzer özellikleri olduğu söylenir.
- Ardından sınıfa getirilen çeşitli fiziksel görünümdeki çocukların resimleri gösterilir.
- Buradaki çeşitlilik hakkında konuştuktan sonra çocukların aynı temel ihtiyaç ve özelliklere sahip olduğu anlatılır.
- Sınıfta birbirine benzer fiziksel özellikleri olan ve birbirinden farklı görünen çocuklardan örnek verilir. Bu çocukların sevdikleri yiyecek, renk, oyun hakkında bilgi alınır ve çeşitliliğin bir zenginlik olduğu vurgulanır.

KAZANIMLAR (Rehberlik, Sosyal Bilgiler ve Türkçe dersleri ile ilgili)

B.T.1.
Bulunduğu çeşitli grup ve kurumlar içinde gruba uyum sağlar.

Dinleme Kurallarını Uygulama
(Kazanımlar: Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır. Görgü kurallarına uygun dinler. İletişimde yönergeleri dikkatle dinler.)

K.İ.4.
Kendini arkadaşının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anladığını gösterir. Bir durum karşısında gösterdiği empatik davranışı analiz eder.

K.İ.5.
Başkalarıyla kurduğu iletişimi değerlendirir.

BECERİLER

Duygularını ifade etme ve başkalarının duygularını anlama

DEĞERLENDİRME

Öğretmen, çocuklardan çevrelerinde bulunan nesnelere bakmalarını ve bunların hangi bakımdan birbirine benzer ve farklı olduklarını söylemelerini ister. Daha sonra tıpkı nesnelerde olduğu gibi insanların da benzer ve farklı yönleri olduğu hakkında sohbet edilir.

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

BÜTÜNLEŞME 7
Haydi Yapboz Yapalım

Araç-Gereç / Ortam
Grup sayısı kadar yapboz

5. Sınıf
Öğrenme Alanı
Oyun

Yaklaşık Süre
45 dakika

KAZANIMLAR (Sosyal Bilgiler, Rehberlik dersler i ile ilgili)

B.T.2.
İçinde bulunduğu gruplara ait rollerde etkin rol alır.

B.T.3.
Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları uygular.

E.B.4.
Etkili bir grup üyesi ve grup lideri özelliklerini sergiler.

SÜREÇ

- Bahçe, koridor, yemekhane gibi bir mekânda yapbozların parçaları saklanır.
- Öğrenciler gruplara ayrılır ve her gruba bir yapbozu tamamlayacakları söylenir.
- Her grubun yapbozunun parçalarının bulunduğu yerlere hangi gruba ait olduğunu gösteren işaretler konur. Bu işaretler rakam (1. grup, 2. grup, 3. grup) ya da renk (kırmızı grup, mavi grup, sarı grup) olabilir.
- Gruplar yapbozun parçalarını bulup yapbozu tamamlamaya çalışırlar.
- İlk tamamlayan grup alkışlanır.
- Bütün grupların yapbozları tamamlamarı ile etkinlik sona erer.

DEĞERLENDİRME

Öğretmen öğrencilerle yapbozları tamamlarken neler hissettikleri, kazanan ve kaybeden öğrencilerin duyguları ve nerelerde zorlandıkları konularında konuşur. Daha sonra oyunlarda kazanmanın yanında kaybetmenin de olduğu ve önemli olanın oyuna katılıp yapılan etkinlikten zevk alınması olduğu belirtilir.

BECERİLER

Başladığı etkinliği zevk alarak tamamlayabilme

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

Araç-Gereç / Ortam

Sınıf ortamı

Yaklaşık Süre

40 dakika

5. Sınıf Öğrenme Alanı
Hareket - Oyun

BÜTÜNLEŞME 8
Sessiz Sinema

SÜREÇ

- Öğrenciler iki gruba ayrılır.
- Her gruptan kendi aralarında beş film adı (çizgi film veya bir masal adı ya da çizgi film karakteri olabilir) seçmeleri istenir.
- Gruplardan, seçilen film adlarını sözel iletişimi kullanmadan sadece sözsüz iletişimi (beden dillerini, gözler, jest, mimikler vb.) kullanarak diğer gruba anlatmaları beklenir.
- Gruplar seçtikleri film adını diğer gruptan bir üyenin kulağına söyler.
- Kulağına film adı söylenen üye, bir iki dakikalık düşünme süresinden sonra grup arkadaşlarına sözsüz iletişimi kullanarak belirlenen süre içinde (birkaç dakika ya da küçük bir kum saatinin akması süresince) film adını anlatmaya çalışır.
- Etkinliğe belirlenen sayıda filmin anlatımı ile devam edilir.
- Film adını en çok bulan grup, alkışlanarak etkinlik sona erdirilir.

KAZANIMLAR (Rehberlik, Sosyal Bilgiler dersleri ile ilgili)

B.T.2.
İçinde bulunduğu gruplara ait rollerde etkin rol alır.

K.İ.5.
Başkalarıyla kurduğu iletişimi değerlendirir.

BECERİLER

Sözsüz iletişim

DEĞERLENDİRME

Etkinlik tamamlandıktan sonra öğretmen öğrencilere süreçte nasıl hissettiklerini sorar. İsteyen öğrenciler yanıt verdikten sonra, sözsüz iletişimin önemine değinilerek bu konu hakkında konuşulur.

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF OKULA UYUM PROGRAMI VELİ EL KİTABI

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

Sevgili Veliler 4
Çocuğum Okula Uyum Sağlayacak Mı? 5
Çocuğumun Okula Uyum Sağlaması İçin Ben Ne Yapabilirim? 6
Okul Rutinleri 8
Artık Ortaokulluyuz 9
Genel Okul Kuralları 9
Sınıf İçi Kurallar 10
Okulumu Seviyorum 11
Çocuğumun Öğretmenine Nasıl Ulaşabilirim? 12
Çocuğumun Arkadaşlarının Ailelerini Tanımalı Mıyım? 13
Okula Hazırlık Yaparken... 14
Destek İçin Ne Yapabilirim? 15
Peki, Çocuğunuzu Tanıyor Musunuz? 17
Fiziksel Değişimler 17
Bilişsel Değişimler 18
Sosyal ve Duygusal Değişimler 19

Çocuğumla Okul Yaşamı Hakkında Konuşuyorum! . . . 20
Örnek Diyaloglar . . . 21
Okul Uyumu İçin Pratik Bilgiler . . . 22
Ortaokulla İlgili Bilmeniz Gerekenler . . . 22
Çocuğunuzun Gelişim Özellikleri ile İlgili Bilmeniz Gerekenler . . . 23
Okul Uyumunun Oluşmasında Bir Engel: Akran Zorbalığı . . . 24
Akran Zorbalığı Nedir? . . . 24
Zorbalığın Ayırt Edici Özellikleri . . . 25
Akran Zorbalığı Türleri . . . 26
Akran Zorbalığı Gösteren Çocukların Özellikleri Nelerdir? . . . 26
Zorba Çocuklar Neden Zorbaca Davranışlarda Bulunur? . . . 27
Akran Zorbalığına Maruz Kalan Çocukların Özellikleri . . . 28
Okulda Zorbalığa Uğramanın Yaygın Bazı Belirtileri . . . 29
Akran Zorbalığı İle Başa Çıkmada Velilere Öneriler . . . 30
Peki, Sizin Çocuğunuz Okulda Akranlarına Zorbalıkta Bulunuyorsa? . . . 31
Kaynakça . . . 32

Sevgili Veliler,

Bildiğiniz üzere çocuğunuz yeni bir öğretim kademesine, ortaokula başlamaktadır. Bu hem sizin hem de çocuğunuz için heyecan verici bir deneyimdir. Her yeni başlangıç gibi bu da sevincin yanı sıra tedirginlik yaratabilir. Çocuklarımızın okula uyumunu kolaylaştırmak için bu Uyum Programı hazırlanmıştır. Bir Uyum Programı'nın etkili olabilmesi okuldaki tüm çalışanların ve ailelerin iş birliği yapması ile mümkündür. Kısaca sizlerin içinde yer almadığınız bir uyum sürecinin başarılı olmayacağı açıktır. Bu düşünceden hareketle, çocuğunuzun okula uyumunu kolaylaştırmak ve bu aşamayı daha rahat geçirmeniz için bu kitapçıkta sizlere bazı bilgiler sunulmuştur. Öncelikle okulunuzla ilgili bilgiler, okula uyumun ne demek olduğu ve bu süreçte sizin katkılarınızın neler olabileceği özetlenmiştir. Daha sonra okul sistemi hakkında bilgi verilmiş ve 5. sınıf okul uyumu etkinlik kitabında bulunan etkinliklerin ne anlama geldiği açıklanmıştır. Ayrıca okulda öğretmen ve diğer velilerle iletişimin önemine dikkat çekilerek bazı önerilerde bulunulmuştur. Çocuğunuzun gelişimsel özellikleri hakkında kısa bir bilgilendirme yapılarak, olası problem alanlarından biri olan akran zorbalığı problemine ilişkin kısa bilgi ve önerilere de yer verilmiştir.

Çocuğunuzun iyi bir eğitim - öğretim yılı geçirmesi dileğiyle hoş geldiniz.

Çocuğum Okula Uyum Sağlayacak Mı?

Okul uyumu, en kısa tanımıyla çocuğunuzun beşinci sınıfa başladığında okula alışmasını, okula uyumsuzluk ise alışamamasını ve okulla ilgili faaliyetlerden kaçınmasını ifade eder. Bu nedenle okul uyumu, çocuğunuzun başta akademik başarısı olmak üzere arkadaşlarıyla, ailesiyle ve öğretmenleriyle ilişkilerini ve sağlıklı ruhsal gelişimini etkilemesi sebebiyle özel bir öneme sahiptir.

Beşinci sınıfa başlayan çocuğunuzun gösterdiği uyum, çocuğunuzun sadece beşinci sınıftaki okul uyumu ve akademik başarısını etkilememekte; tüm öğrenim hayatındaki akademik başarı ve okul uyumunu etkilemektedir. Bir başka ifadeyle, ortaokul başlangıcında geliştirilen olumlu okul uyumu çocuğunuzun ortaokul, lise ve üniversite hayatını da olumlu yönde etkileyecektir. Bundan dolayı ortaokula uyumun desteklenmesinin önemi büyüktür.

Okula uyum sağlayamamanın birçok belirtisi vardır. Bu belirtiler şunlardır:

Akademik başarıdaki düşüş. Okula uyumu düşük olan öğrenciler akademik başarısızlık yaşamaktadırlar.

Okulda kurulan ilişkiler. Okul uyumsuzluğu yaşayan öğrenciler başta arkadaşlarıyla olmak üzere öğretmen ve yöneticileri ile iletişim kuramamaktadırlar.

Okula devamsızlık. Okulda sağlıklı ilişkiler kuramayan öğrenciler okula devam etmek istememektedirler. Okula devamsızlık ise okul terkine kadar ilerleyebilen riskli bir davranıştır.

Riskli davranışlar. Okula uyumsuzluk öğrencilerin olumsuz arkadaş ilişkileri, çeteleşmeler, sigara ve madde kullanımı gibi riskli davranışlar göstermesine neden olabilmektedir.

Ortaokula uyum sağlayamama, tüm eğitim hayatını etkileyebilecek ve engelleyebilecektir.

Çocuğumun Okula Uyum Sağlaması İçin Ben Ne Yapabilirim?

Veliler okulun bir parçasıdır. Bu nedenle çocuklarınızın okula uyum sağlamalarında okul yöneticileri, öğretmenler kadar siz velilere de önemli rol ve sorumluluklar düşmektedir. Çocuğun okula uyum sağlaması ancak ailenin desteğini hissetmesiyle gerçekleşir. Çocukların kendilerine saygı göstermeleri, kendilerini sevmeleri, değerli hissetmeleri ve olumlu ilişkiler kurabilmeleri öncelikle aile içerisinde gerçekleşir. Çocuğun okulda yaşadığı uyumsuzluğu öncelikli paylaşabileceği kişiler anne ve babalarıdır.

Aileler okul sisteminin bir parçası olmaları sebebiyle ortaokula uyum çalışmaları kapsamında ailelere önemli görevler düşmektedir. Ailelerin okulda yapılan etkinliklere katılımı, öğretmenlerle iletişim içerisinde olmaları, çocuklarının durumunu izlemeleri ve benzeri konulardaki destekleri, uyumsuzluğa neden olabilecek durumların engellenmesini ve çocuğun ortaokula hazırlanmasını kolaylaştıracaktır.

Ortaokula geçiş, öğrenciler için olduğu kadar veliler için de kaygı verici bir durumdur. Bu kaygının normal düzeyde tutulması ve sürecin olumlu atlatılması için öncelikle velilerin bilgilenmesi gerekir.

Bu nedenle ortaokula uyum kapsamında velilerin bilmesi gereken öncelikli bilgiler şunlardır:

Veli olarak çocuğunuzu en iyi tanıyan sizlersiniz. Bu nedenle yaşadığı olumsuz durumu ilk fark eden de siz olacaksınız. Çocuğunuz kaygılı davranıyor, kendisini ifade etmiyor ve okuldan bahsetmekten kaçınıyorsa rehber öğretmeninizle (okul psikolojik danışmanı) bu durumu konuşunuz.

Her gün okulda yaptıklarıyla ilgili çocuğunuzla sohbet ediniz.

Çocuğunuzdaki duygusal ve fiziksel değişimleri takip ediniz. Olumsuz bir durumla karşılaştığınızda öğretmen, yöneticiler ve rehber öğretmeninizle (okul psikolojik danışmanı) iletişime geçiniz.

Çocuğunuzun arkadaşlarıyla kolay iletişim kurmasını ve sosyalleşebilmesini destekleyiniz.

Akademik başarısızlığının tek nedeni ders çalışmamak değildir. Okula uyum sağlayamayan çocuk odaklanmada da zorluk çekebilir, dolayısıyla da okulla ilgili faaliyetlerden kaçınabilirler.

Ortaokul 5. sınıfta çocuğunuzun arkadaş ilişkileri ön plana çıkar. Eğer çocuğunuz içe kapanıksa, arkadaşlarıyla vakit geçirmekten kaçınıyor ve okula gitmek istemiyorsa bu durumun nedenlerini çocuğunuzla konuşunuz. Sizinle konuşmaktan çekiniyor ise rehber öğretmeninizle (okul psikolojik danışmanı) bu durumu paylaşınız.

Okul uyumunun gerçekleşmesinde en önemli adım ortaokul başlamadan önce ortaokulla ilgili bilgi sahibi olmaktır. Bu nedenle ortaokul sistemi ile ilgili öncelikli bilgi sahibi olunuz ve bu bilgileri çocuğunuzla paylaşınız.

Çocuğunuz ortaokula başlamakla ilgili kaygı hissediyorsa onu yargılamayınız. "Herkes gidiyor.", "Biz senin zamanındayken...." gibi genelleyici ve yargılayıcı ifadelerden kaçınınız. Düşüncelerini ve duygularını size anlatmasını sağlayınız ve onu dinleyiniz.

Uyum haftasında çocuğunuza eşlik ediniz ve sizleri de kapsayan etkinliklere katılınız.

Okul başlamadan çocuğunuzun okulunu birlikte ziyaret ediniz. Heyecanına ortak olunuz.

Okul Rutinleri

Çocuğunuzun okula uyumunu desteklemek için okul işleyişi ve kuralları ile ilgili önemli bilgilere sahip olmanız gerekmektedir. Bunların başında ortaokul ile ilgili rutinler gelmektedir. Okul rutinleri genel olarak okulun işleyişini ifade etmektedir. Örneğin; ders saatleri, hangi gün hangi derslerin olduğu, okuldaki ders içi ve dışı faaliyetlerin içerikleri, okulda gerçekleşen tören ve etkinlikler, sınav tarihleri ve sınav biçimleri okul rutinleri kapsamındadır.

İlkokuldan sonra ortaokula başlayan çocuğunuz farklı okul işleyişle karşı karşıya kalmaktadır. Bu farklılıklar okula uyumu güçleştirebilir. Diğer taraftan okul kuralları ve rutinleri çocuğunuz için bir ihtiyaçtır. Okulda neyin ne zaman ve nasıl yapılacağını bilen öğrenciler kendilerini güvende hissederler. Ayrıca okul işleyişini bilmek, çocuğunuzun kendi kendisini kontrol etmesini ve planlamasını sağlar.

Artık Ortaokulluyuz

Çocuğunuzun okula uyumunu sağlamada göz önünde bulundurmanız gereken bir başka nokta da okul kurallarıdır. Okul kuralları, çocuğunuz için evinden sonra en önemli yaşam alanı olan okulun yaşanabilir bir ortam olmasını sağlamaktadır. Tıpkı okul rutinlerinde olduğu gibi okul kuralları ile ilgili bilgilenmeniz ve bu kurallara uyumunu sağlamada çocuğunuzu desteklemeniz gerekmektedir.

Çocuğunuz için okula uyumu zorlaştıran en önemli nokta, ortaokul sistemi ile ilgili bilinmeyenlerin oluşturduğu kaygıdır. Dolayısıyla okul başlamadan önce okul kuralları ile ilgili yapacağınız bilgilendirme çocuğunuzun okula uyumunu destekleyecektir. Okulun genel kuralları ve sınıf kuralları olmak üzere kurallar iki başlık altında ele alınmaktadır.

Genel Okul Kuralları

Genel okul kuralları, herhangi bir kademe ayrımı gözetmeksizin tüm öğrencilere yönelik olan kurallardır.

- Okul binası içerisinde istenen davranışların sergilenmesi,
- Öğrencilerin kendilerine ve başkalarına saygılı olması,
- Öğrencilerin sorumluluklarını bilmeleri,
- Okul için gerekli olmayan veya okul düzenini bozan eşyaların okula getirilmemesi,
- Okul bahçesinde istendik davranışların sergilenmesi,
- Öğrencilerin sözel veya fiziksel şiddet içeren davranışlarda bulunmaması,
- Okul üniformasının düzgün giyilmesi, törenler sırasında kurallara uyulması,
- Öğretmen ve yöneticilere saygılı davranılmasıdır.

Sınıf İçi Kurallar

Sınıf içi kurallar, genel okul kurallarının sınıf içerisinde uygulanmasını kapsamaktadır. Bunlara ek olarak sınıf içi kurallar şunlardır:

- Derslere aktif olarak katılınması,
- Derslere hazırlıklı gelinmesi,
- Belirlenmiş sınav kurallarına uyulması,
- Kullanılan dersliği temiz ve düzenli tutulması,

Ayrıca her sınıfta öğretmen ve öğrencilerin birlikte karar verdikleri başka kural ve beklentilerin de olabileceği unutulmamalıdır.

Okulumu Seviyorum

Daha önce de belirtildiği üzere çocuğunuzun okula uyum sağlamasında okulun rolü olduğu kadar sizin de rolünüz bulunmaktadır. Çocuğunuzun bu süreci daha kolay aşabilmesi ve okulu sevmesi için sizin de yapabilecekleriniz bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Evdeki konuşmalarınız çocuğunuzun okula karşı tutumunda önemlidir. Eşinizin, sizin ya da aile içindeki başka birinin okul ile ilgili olumsuz konuşmaları çocuğunuzu etkileyebilir. Eğer çocuğunuzun okulda başarılı bir birey olmasını istiyorsanız tüm aile bireyleri eğitime ve okula önem vermelidir. "Okumadan kolay yoldan para kazanma" gibi ifadeleri çocuğunuzun yanında konuşmayınız.

Eğer varsa kendi okul yaşantılarınızdan çocuğunuza bahsedebilirsiniz. Onun yaşındayken nasıl bir okulda olduğunuz veya sınıfınızla ilgili eğlenceli anılar çocuğunuzun dikkatini çekecektir.

Çocuğunuz okula gitmeden önce onu nelerin beklediği ile ilgili bir konuşma yapabilirsiniz. Çocuğunuza öğretmenlerinin ve sınıf arkadaşlarının değişeceğini anlatınız.

Eğer çocuğunuz daha önce görmediği bir okul binasında ortaokula devam edecek ise okul açılmadan önce onunla beraber okul binasını keşfediniz. Çocuğunuza yeni okuluna nasıl gidileceğini, okulun çevresinde neler olduğunu gösteriniz.

Okulun ilk zamanlarında kendini yalnız, tedirgin veya korkmuş hissedebileceğini söyleyiniz. Bu tür duyguları yaşamanın normal olduğunu ve bu duygularını sizinle paylaşabileceğini belirtiniz.

İlkokuldayken okulun en büyük sınıfı iken, çocuğunuz ortaokulda okulun en küçük sınıfı olacak. Çocuğunuza ortaokulda kendisinden büyük sınıflar olacağını ve bu sınıftaki çocukların bazen kendisine "hoşlanmayacağı şekilde" davranabileceğini söyleyiniz. Böyle bir durum olursa öğretmeni veya sizinle konuşması gerektiğini anlatınız.

Çocuğunuzun okul alışverişini beraber yapınız. Kullanacağı çantayı, defteri veya kalemleri çocuğunuz kendi seçsin. Böylelikle okula olan motivasyonu daha da artacaktır.

Çocuğunuzu hem okula hazırlamak hem de beraber evde keyifli vakit geçirebilmek için yapabileceğiniz etkinlik önerileri "Ekler" kısmında yer almaktadır. Bu etkinlikler örnek olarak verilmiştir. Siz de bu etkinliklere benzer etkinlikler geliştirerek çocuğunuzla beraber uygulayabilirsiniz.

Çocuğumun Öğretmenine Nasıl Ulaşabilirim?

Bildiğiniz gibi ortaokul sistemi ilkokul sisteminden biraz daha farklıdır. Ortaokulda her dersin öğretmeni farklıdır. Bu da, çocuğunuzun birçok öğretmeni olacağı anlamına gelmektedir. Bu çocuğunuz için olduğu kadar sizin için de kafa karıştırıcı olabilir. Çocuğunuzun durumunu öğrenmek için hangi öğretmenle konuşmanız gerektiğini bilemeyebilirsiniz. Hatta konuştuğunuz öğretmenlerden istediğiniz nitelikte bilgi de alamayabilirsiniz.

Özellikle okulun açıldığı ilk dönemde tüm öğretmenlerin çocuğunuzu tanıyamaması normal bir durumdur. Öğretmenlerin de çocuğunuzun sınıfına haftada sadece birkaç saat girdiğini ve birçok sınıfı olduğunu unutmayınız. Bu nedenle her konuşmanızda kendinizi ve çocuğunuzun kim olduğunu hatırlatmaktan çekinmeyiniz.

Çocuğunuzun öğretmenlerinin ders programlarının yoğun olması dolayısıyla okula her gittiğinizde onlarla görüşme fırsatı bulamayabilirsiniz. Bu nedenle eğer sormak istediğiniz bir şey varsa önceden randevu alınız. Böylelikle hem siz gittiğinizde öğretmenle konuşma fırsatı bulursunuz hem de öğretmene çocuğunuzun dosyasına bakmak ve çocuğunuzu gözlemlemek için fırsat tanımış olursunuz.

Çocuğumun Arkadaşlarının Ailelerini Tanımalı mıyım?

Çocuğunuz ilkokuldayken dört yıl boyunca aynı sınıf arkadaşları ile beraberdi ancak şimdi ortaokulda farklı bir sınıf ve farklı arkadaşlar edinmek gerekmektedir. Bu durum sadece çocuğunuzu değil sizi de etkileyecektir. İlkokulda belki sınıftaki tüm velileri tanıyordunuz ama şimdi onların yerini farklı veliler alacaktır. Ortaokulda velilerin bir araya gelmesi ve tanışması için fırsatların daha az olduğunu fark edeceksiniz. Bu nedenle çocuğunuzun arkadaşlarının ailelerini tanımak istiyorsanız adım atmalısınız.

Ortaokulun başlangıcında yapılan uyum haftası hem çocuğunuzun sınıf arkadaşları hem de aileleriyle tanışmak için iyi bir fırsattır. Uyum haftasında çocuğunuzla beraber okula gidip diğer velilerle tanışabilirsiniz.

Uyum haftasında yapılacak etkinlikler için gönüllü olmak hem velileri hem de okulu tanımak ve onlara alışmak için size yardımcı olacaktır.

Okulunuzda zaman zaman piknik, gezi, kermes gibi etkinlikler yapılabilir. Bu tür etkinliklere katılmayı zaman kaybı olarak görmeyiniz. Sizi orada görmek hem çocuğunuzu mutlu eder hem de çocuğunuzun öğretmenleri ve sınıftaki diğer velilerle iyi bir iletişim kurmanıza yardımcı olur.

Çocuğunuzun bazı ödevleri grup şeklinde yapması gerekebilir. Sınıf içi sosyal etkinliklere katılmak, hem okul dışı saatlerde ödev yapmak için arkadaşlarıyla bir araya gelmek isteyen çocuğunuzun güvende olduğunu bilmenize hem de diğer velilerle tanışmanıza fırsat olacaktır. Böylelikle gönül rahatlığıyla çocuğunuzu arkadaşınızın evine gönderebilir ve aynı şekilde siz de evinizi çocuğunuzun arkadaşlarına açabilirsiniz.

Okula Hazırlık Yaparken...

Veli katılımı, sizin ebeveyn olarak çocuğunuzun eğitimine katılımınızı ifade etmektedir. Yapılan araştırmalar veli katılımı olan çocukların okulda daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır. Ancak dikkat ediniz, ***eğitime katılım demek çocuğunuzun tüm ödevlerini beraber yapmanız anlamına gelmemektedir!***

Çocuğunuz okulda öğretmenlerini dinleyerek öğrendiği gibi bazı şeyleri de sizinle beraber evde öğrenebilir. Bazı ödevlerde çocuğunuza yardımcı olarak hem beraber öğrenebilir hem de çocuğunuzla beraber eğlenceli vakit geçirebilirsiniz. Örneğin,beraber yaptığınız bir çimlenme deneyi (ıslatılmış pamuk arasına fasulye veya nohut benzeri bir bakliyat koyma), çocuğunuzla beraber bir şeyleri yapma ve sürdürme zevkini yaşatacaktır.

Aile katılımı yalnızca çocuğunuza ödevlerinde yardımcı olmak demek değildir. Bunun yanı sıra çocuğunuzun okuluna gitmeniz, oradaki faaliyetlerde gönüllü olarak yer almanız da okul temelli katılımı oluşturmaktadır. Sizi okulda görmek çocuğunuzun okula uyumunu kolaylaştıracaktır.

Destek için Ne Yapabilirim?

Geleneksel bir anlayışla her şeyin öğretmenlere ya da okul yönetimine bırakıldığı bir düzen, çocukları pasif kılmakta, sizleri ise çocuğunuzun eğitim dünyasının uzağında tutmaktadır. Bir başka deyişle "Eti senin, kemiği benim." anlayışı, çocukların verimli, aktif ve etkili bir okul yaşamı oluşturmalarında uyum sürecinin bir ayağını eksik bırakmaktadır. Öte yandan çocukların okul yaşamından, arkadaşlarından, derslerinden, okuldaki etkinliklerden, toplantılardan haberdar olan ve bunlara katılan velilerin çocuklarının; okul başarıları artmakta ve mutlu bir okul yaşamları olmaktadır. Okula uyumun, sadece öğretmenlerin ve çocuklarınızın çabasıyla değil, siz velilerin de bu süreci sahiplenmesiyle güçleneceğini unutmayınız!

Eğitim yaşamında çocuğunuza destek olabilmenin pek çok yolu vardır. Aşağıda, size çocunuza destek olmanızda yardımcı olabilecek ve uygulaması hiç de zor olmayan birkaç öneri bulabilirsiniz.

15

Veli toplantılarını ihmal etmeyiniz. Bununla birlikte, katıldığınız toplantılarda ilkokuldaki gibi tek bir öğretmen bulunmayacağından, birden fazla öğretmene kendinizi ve hatta çocuğunuzu her seferinde tanıtmanız gerekebilir. Kendinizi ve çocuğunuzu öğretmenlere hatırlatmaktan çekinmeyiniz. Ayrıca öğretmenler çocuğunuzla ilgili farklı görüşler belirtebilir. Bu konuda öğretmenleri ya da çocuğunuzu suçlamak yerine, onun farklı derslerde davranışlarının neden değiştiğini anlamak için ders öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ve gerekirse okul rehber öğretmeni (okul psikolojik danışmanı) ile görüşebilirsiniz.

Veli toplantılarının yanı sıra, ihtiyaç duyduğunuz dersin öğretmeniyle zaman zaman bireysel olarak görüşünüz. Bunun için öğretmenlerden randevu alınız. Öğretmenler, veli görüşmeleri için bazı günler belirlemiş olabilir, bu günlere uymaya özen gösteriniz. Çok sık görüşme talep etmek, öğretmenlerde bıkkınlık oluşturabileceği gibi, çocuğunuzun kendi ayakları üzerinde durmasını da engelleyebilir.

Her sınıfın bir rehber öğretmeni olacaktır. Bu öğretmenler, kendi sınıflarındaki öğrencilerin başarılarını, davranışlarını ve gelişimlerini yakından takip edeceklerdir. Dolayısıyla sınıf rehber öğretmenleri, diğer öğretmenlere göre çocuğunuzla ilgili daha fazla bilgiye sahip olacaktır. Çocuğunuzun okuldaki durumunu daha yakından takip edebilmek için sınıf rehber öğretmeni ile iletişimde kalmaya özen gösteriniz.

Çocuğunuz evde kendine güvenli, konuşkan bir yapı sergilerken, okul ortamında sessiz ve çekingen davranıyor olabilir. Onun ev ve okuldaki farklı davranışlarının nedenlerini anlayabilmek önemlidir. Öğretmenlerden, sınıf rehber öğretmeninden ya da gerekirse okul rehber öğretmeninden (okul psikolojik danışmanı) bilgi ve yardım alarak çocuğunuzun her ortamda kendine güvenli davranışlar geliştirmesini pekiştiriniz.

Çocuğunuzun okul yaşamıyla ilgili onunla sohbet ediniz. Okulda yaptıklarına, arkadaşlarıyla ve öğretmenleriyle ilişkilerine dair anlattıklarını yargılamadan dinleyiniz. Çocuğunuz okul yaşamından bahsetmeye istekli görünmüyorsa onu zorlamayınız, size anlatmaya kapalı olduğu zamanlar olabilir. Bunun yerine, çocuğunuzla öncelikle onun ilgi duyduğu konulardan söz etmesine olanak sağlayarak etkili bir iletişim başlatabilirsiniz. Onun okulla ilgili daha derin bilgileri sizinle paylaşması, kuracağınız etkili iletişim ile ortaya çıkacaktır.

Zaman zaman okulda diğer velilerle kaynaşmanızı sağlayacak kermes, piknik, gezi vb. etkinlikler düzenlenebilir. Çocuğunuzun arkadaşlık kurduğu kişilerin ailelerini tanımada ve eğitim yaşamı ile ilgili onlarla paylaşımlarda bulunmada bu tür etkinlikler oldukça önemli bir fırsattır. Bir yandan eğlenmenizi de sağlayacak olan bu fırsatları değerlendiriniz.

Peki, Çocuğunuzu Tanıyor musunuz?

Çocuğunuz yaşı itibariyle zihinsel, duygusal, sosyal ve davranışsal açılardan bir geçiş aşamasındadır. Bu dönem, ne tam bir ergenlik ne de yeni bir eğitim kademesi olarak ortaokulun getirdikleri açısından çocukluk dönemidir. Ergenlik öncesi dönemi yaşayan çocuğunuz hâlâ çocukluk özelliklerini ağırlıklı olarak sergiliyor olabilir. Örneğin, ortaokulda ders kapsamı genişlemiş ve çocuğunuzdan bu derslerde başarılı olması beklenirken o ilkokuldaki gibi oyuna her şeyden daha çok zaman ayırma eğiliminde olabilir. Bazı çocuklar, ortaokul öğrencisi gibi daha fazla sorumluluk alabilirken bazı çocuklar ilkokul öğrencisi gibi oyun ve eğlenceye daha fazla zaman ayırmak isteyebilir. Her çocuğun birbirinden farklı ve farklılıklarıyla özel olduğunu unutmayınız.

Bu dönemde çocuğunuz aşağıdaki alanlarda bazı değişimler yaşayacaktır:

Fiziksel Değişimler

- Fiziksel olarak boy ve ağırlıktaki, küçük kas gelişimindeki artmalara paralel olarak el becerilerinde de artış gözlenir. Örneğin, çocuklar daha karmaşık ve ayrıntılı resimler yapabilirler. Bunun yanı sıra, beden gelişiminde kız ve erkek çocuklar arasında farklılıklar olabilir. Çocuğunuzu ve arkadaşlarındaki değişimi gözlemlerken kız çocuklarının erkek çocuklarına göre beden gelişimlerinin daha hızlı olabileceğini de unutmayınız.

Bilişsel Değişimler

- Mantıklı ve soyut düşünme yeteneğinde ilerleme gözlenir ancak soyut dönemin yeni başladığı göz önünde tutulduğunda, somut düşünmenin devam ettiği de görülür. Bu nedenle örneğin, çocuğunuz matematiği kavramada ilerleme gösterirken deyimleri anlamada güçlük yaşayabilir. Çocuğunuzdan derslerinde beklediğiniz performansta bu gelişimin zaman alabileceğini de göz önünde bulundurunuz.

- Zaman ve yer kavramları gelişmiş olduğundan çocuklarda planlama becerisi de gelişir. Tam anlamıyla olmasa da kendi kendilerine öğrenme ve çalışma becerilerinde ilerleme gözlenir. Bu ilerlemeyi desteklemek için çocuğunuzun kendi planları doğrultusunda çalışmasına olanak tanıyınız. Verimli ders çalışma konusunda bilgi alabilmesi ve etkili planlama yapabilmesi için çocuğunuzu rehber öğretmenine (okul psikolojik danışmanı) yönlendirebilirsiniz.

Sosyal ve Duygusal Değişimler

- Çocuğunuzun ilgi alanları artmakta ve çeşitlenmektedir. Onun gelişimini desteklemek için okulun ve bulunduğunuz çevrenin sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler olanaklarını araştırınız ve ilgileri doğrultusunda bu olanaklardan yararlanmasını sağlayınız. Örneğin, çocuğunuzun tiyatroya ilgisini fark ettiniz ve o yıl okulda da bir tiyatro kulübü kuruluyor. Çocuğunuzun bu kulüpte yer almasını destekleyebilirsiniz. Benzer şekilde, seçmeli dersleri kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda seçme imkânı sununuz. Seçmeli dersler, çocuğunuzun özellikle sosyal gelişimi açısından önemli birer fırsat olabilir. Örneğin, çocuğunuzun tiyatroya ilgisi, aldığı drama dersiyle güçlenebilir.

- Sevilmek, özellikle büyükleri tarafından beğenilmek, başarılı olmak, kendini güvende hissetmek ve yeni deneyimler yaşamak ihtiyaçları ön plandadır. Çocuğunuza onu olduğu gibi kabul ettiğinizi ve bu süreçte yanında olduğunuzu hissettiriniz.
  Örneğin; komşunuzun, akrabanızın çocuğunun, arkadaşlarının ya da kardeşinin belirli konularda ondan daha başarılı olduğu şeklinde kıyaslamalar yapmayınız. Yeni deneyimler yaşaması için çocuğunuzu müze, hayvanat bahçesi, spor müsabakaları, çocuk tiyatroları vb. etkinliklere götürebilir ya da bu etkinlikler içerisinde aktif bir şekilde yer alması konusunda destekleyebilirsiniz.

- Başkalarıyla fikir alış verişi ve tartışma yeteneği gelişmeye başlar. Çocuğunuzu dinleyiniz ve kendi görüşlerini ifade etmesine izin veriniz. Doğrusunu bildiğiniz durumlarda dahi onun kendi düşüncelerini ve duygularını söylemesine olanak tanıyınız.

- Grup tarafından kabul edilme ve grup çalışmalarına uyma ihtiyacıyla birlikte, arkadaşlık ilişkilerinde de gelişmeler gözlenir. Çocuğunuzun sosyal ortamlarda bulunmasını, ilgi ve yeteneklerini sergileyebileceği gruplar içerisinde yer almasını da destekleyiniz. Çocuğunuz, zaman zaman grup çalışmaları ya da ödevleri için arkadaşlarıyla buluşmak isteyebilir. Daha rahat ve güven duygusuyla onu destekleyebilmek için arkadaşlarının aileleriyle tanışabilir ya da arkadaşlarını eve davet edebilirsiniz. Grup oyunları oynayabilmeleri için çeşitli zekâ geliştirici oyunlar oynama fırsatları sağlayabilir ve arkadaşlarıyla oyun oynayabilecekleri ortamlar oluşturabilirsiniz. Çocuğunuz doğum gününde arkadaşlarını eve davet edebilir ya da arkadaşlarının doğum günlerine gitmesi için çocuğunuza izin verebilirsiniz.

- Evde, okulda ya da sosyal ortamlarda kurallara uyma ve gerektiğinde duygularına hâkim olma davranışları gelişir. Çocuğunuza bir yetişkin gibi ama çocuk olduğunu da unutmadan ev-okul kurallarını ve toplumsal kuralları anlatmak için zaman ayırınız. Örneğin; okulda ders ortamında eğlenceli vakit geçirme ihtiyacı duyduğunda, evde ders çalışması gerekirken televizyon izlemek istediğinde çocuğunuza bunları ertelemeyi öğretiniz.

Unutmayınız!

"Bir ortaokullu gibi olmak", çocuğunuzun "artık bir çocuk olmadığı ve büyümesi gerektiği" anlamına gelmez. Bu ifadeleri sürekli olarak tekrarlamayınız! Bir kimlik arayışı sürecinin başlayacağı ergenlik dönemi öncesinde çocuğunuz sizin bu beklentiniz karşısında bocalama yaşayabilir. Gelişim, uzun süreli ve aşamalı bir yolculuktur. Her çocuk, kendine özel yanlarıyla kendi hızında büyür. Çocuğunuzun kendi gelişim hızında ilerlemesine destek olunuz!

Çocuğumla Okul Yaşamı Hakkında Konuşuyorum!

Çocuğunuz okulla ilgili bazı bilgilere sahiptir. Bu bilgileri nasıl yorumladığı, okula karşı olumlu ya da olumsuz algı geliştirmesine kaynaklık eder. Bazen arkadaşlarından bazen çevreden okulla ilgili aldığı olumsuz mesajlar, okula uyum sağlayamamasına neden olabilir. Çocuğunuzun, okula istekle gitmesi için okulun ve öğretmenlerin olumlu özelliklerini duymaya ve konuşmaya ihtiyacı vardır.

Örneğin, okul mevcudu kalabalık ise fazla sayıda arkadaş edinebileceği ya da tam tersi okul mevcudu az ise arkadaşlarıyla daha rahat kaynaşabileceği ve herkesi daha yakından tanıyabileceği söylenebilir. Benzer şekilde, okulda genç öğretmen sayısı fazla ise onlarla daha yakın ilişki kurabileceği ya da tam tersi yaşça büyük öğretmen sayısı fazla ise onların deneyimlerinden yararlanabileceği vurgulanabilir.

Başka bir örnek vermek gerekirse ortaokulda derslere farklı öğretmenlerin girmesinin korkulacak bir durum değil, aksine her dersi o alanın uzmanı olan öğretmenden almanın önemli bir fırsat olduğu belirtilebilir.

Unutmayınız! Olumlu özelliklerin vurgulandığı bir iletişim, duygu, düşünce ve davranışlarımızın yönünü olumluya çevirir. Çocuğunuzun yönünü okula çevirmek için el birliği yapmanın tam zamanı!

Çocuğunuzun okula istekle katılmasında, sizlerin okulun ve öğretmenlerin olumlu yanlarını vurgulamanızın önemli bir payı vardır. Onun için ürkütücü, kaygı verici, belirsiz birçok durumun aslında olumlu bir yanının olabileceği de akıldan çıkarılmamalıdır. Çocuklar için veliden alınan bilgiler, çevreye göre çoğu zaman daha güvenilir ve doğru olduğundan, çocuğunuzun okula yönelik olumlu algılar geliştirmesinde önemli katkılarınız olabilir.

Örnek Diyaloglar

Sevgili Veliler,

Aşağıda çocuğunuzun size okulla ilgili söyleyebilecekleri ve ona verebileceğiniz muhtemel yanıtlar yer almaktadır. Unutmayınız, çocuğunuzu yargılamak ya da azarlamak yerine dinlemeniz ve anlamanız onun için yeterli olacaktır.

Örnek Diyalog 1

Çocuk: : Okula gitmek istemiyorum. Sınıfta hiç arkadaşım yok. Kimse benimle konuşmuyor.

Anne: : Zamana ihtiyacın var. Acaba arkadaş edinmek için ne yapabilirsin?

Çocuk: : İşte bilmiyorum, kimse benimle konuşmuyor. Kimse beni oyuna çağırmıyor.

Baba: : Sen onları oyununa çağırabilirsin?

Örnek Diyalog 2

Çocuk: : Off, bu dersler çok zor! Ben okumak istemiyorum.

Anne: : Ödevlerinde yardım istersen biz buradayız.

Ortaokula uyum kapsamından çocuğunuz eğitim-öğretim yılına başlamadan önce çocuğunuzun uyum sürecini kolaylaştıracak bazı etkinlikler yapabilirsiniz. Bu etkinliklerin temel amacı uyum haftası ve eğitim-öğretim yılı başlamadan önce çocuğunuzun ev ortamında ortaokul sürecine sizinle birlikte hazırlanmasını ve sonrasında da okula uyumunu desteklemeyi sağlamaktır. Bu etkinliklere Veli Etkinlik Kitabı'ndan ulaşabilirsiniz. Etkinlikler, örnek etkinlikler olup amacınız doğrultusunda siz de çocuğunuza özgü etkinlikler oluşturabilirsiniz.

Okul Uyumu için Pratik Bilgiler

Özetle, beşinci sınıfa başlayan çocuğunuzun okula uyumunu sağlamak ancak öğretmen- öğrenci- veli- yönetici iş birliğiyle gerçekleştirilebilir. Aşağıda çocuğunuzun okula uyumunu destelemenize yardımcı olabilecek pratik bilgiler bulunmaktadır.

Ortaokulla İlgili Bilmeniz Gerekenler

- Çocuğunuzun artık tek öğretmeni değil, birçok öğretmeni vardır.
- Ortaokul döneminde çocuğunuz çocukluk döneminin son döneminde ergenlik döneminin ilk dönemindedir. Bu nedenle fiziksel, duygusal ve sosyal yönden birçok değişim yaşamaktadır.
- Bu dönemde fiziksel olarak kız çocukları erkek çocuklara göre daha hızlı büyürler.
- Duygusal olarak arkadaş ilişkilerinin ön plana çıktığı dönemdir.
- Arkadaş ilişkilerini destekleyiniz, çocuğunuzun yakın arkadaşlarını sizler de tanıyınız.
- Ortaokula başlarken çocuğunuz kaygı duyabilir. Kaygılandığı konuları sizinle paylaşmasını sağlayınız.
- Çocuğunuz farklı dersler ve farklı öğretmenlere uyum sağlamakta güçlük çekebilir.
- Her gün çocuğunuzla günün nasıl geçtiğini konuşunuz.
- Çocuğunuz okula gitmek istemiyorsa sorunu çocuğunuzla konuşunuz.
- Çocuğunuzun okulla ilgili isteksizliği devam ediyorsa bu duumunu sınıf öğretmeni ve rehber öğretmeniyle (okul psikolojik danışmanı) paylaşınız.

Çocuğunuzun Gelişim Özellikleri ile İlgili Bilmeniz Gerekenler

- Her çocuk farklıdır ve farklı özellikler gösterir. Çocuğunuzun özelliklerini gözlemleyiniz.
- Çocuğunuzun fiziksel ve duygusal geçiş döneminde olduğunu unutmayınız.
- Fiziksel aksaklıklar ve sakarlıklar bu dönemin kaçınılmazlarıdır. Çocuklarınıza anlayışla yaklaşınız.
- Çocuğunuzun duygusal olarak kendisini ifade etmesine olanak sağlayınız.
- Çocuğunuzun düşüncelerine açık olunuz. Yargılamadan dinleyiniz. Unutmayınız, yargılarsanız konuşamazsınız.
- Çocuğunuzla tartışırken bağırmak veya azarlamak yerine kendi duygularınızı ifade ediniz.
- Ben dili kullanınız. Örneğin, "Beni sinirlendiriyorsun." yerine, ".....davranışından dolayı sinirleniyorum." deyiniz.
- Akademik başarısızlık birçok faktörden etkilenir. Olası başarısızlık nedenlerini önce çocuğunuzla sonra sırasıyla öğretmeni, sınıf rehber öğretmeni ve okul rehber öğretmeni (okul psikolojik danışmanı) ile görüşünüz.
- Başarı sadece ders çalışmakla elde edilmez. Çocuğunuzun sosyal faaliyetlere katılımını destekleyiniz. Çevrenizdeki sosyal imkânları araştırınız.
- Çocuğunuzun ihtiyaç duyduğu şey onu dinlemeniz ve desteklemenizdir.

Okul Uyumunun Oluşmasında Bir Engel: Akran Zorbalığı

Çocuğunuzun okul uyumunu engelleyen birçok faktör olabilir. Utangaçlık, başarısızlık korkusu, yetersizlik duygusu, sosyal ilişki kurmada eksiklik, verimli ders çalışmayı bilmeme, etkili olmayan zaman yönetimi bunlardan birkaçıdır. Ancak çocuğunuzun okul uyumunu engelleyen en önemli faktör okullardaki akran zorbalığıdır. Bu nedenle bu bölümde okul uyumunu engelleyen bir faktör olan "Akran Zorbalığı"nı tanıyabilmeniz, fark edebilmeniz ve önlemini alabilmeniz için ayrıntılı bilgi ve önerilere yer verilmiştir.

Akran Zorbalığı Nedir?

Akranlar arasında gözlenen özel bir tür saldırganlık olan akran zorbalığı, kışkırtma unsurunun olmadığı türden bir saldırganlık olup aralarında fiziksel ya da psikolojik açıdan bir güç eşitsizliği olan öğrencilerden güçlünün, karşı tarafa bilerek ve isteyerek sistemli bir biçimde uyguladığı şiddet olarak tanımlanmaktadır.

"Bir öğrenci, bir veya daha fazla öğrenci tarafından zaman içerisinde tekrarlanan biçimde olumsuz davranışlarla karşı karşıya kalıyorsa bu kişiye ya zorbalık yapılmaktadır ya da bu kişi kurbandır."

Zorbalığın ayırt edici özellikleri şöyledir:

- Zorbalık; bilinçli ve istençli olarak yapılan ve kişiye fiziksel, zihinsel, sosyal ya da psikolojik zarar verme amacı güden söz ve eylemlerdir.
- Zorbalığın belli bir süre tekrarlanma özelliği vardır.
- Zorbaca davranışlara uğrayan öğrencinin kendini koruyamayacak ve savunamayacak durumlarda olması söz konusudur.
- Zorbalar, eylemlerini bireysel veya grupla yapabildikleri gibi, kurbanlar da bu eylemlerden bireysel ya da grup olarak zarar görebilmektedirler.
- Zorbalar bu tür eylemlerinden dolayı genellikle kendilerine bazı menfaatler sağlamaktadırlar.

Yukarıdaki açıklamalardan yola çıkarak akran zorbalığını da ayırt etmede üç önemli kriter karşımıza çıkmaktadır. Bunlar ise şöyledir:

Akran zorbalığı herhangi bir kışkırtma sonucu ortaya çıkmaz.

Zaman içinde tekrarlanır.

Akran zorbalığını gösteren çocuk, hedef çocuğa göre daha güçlüdür ya da daha güçlü olarak algılanır.

Akran Zorbalığı Türleri

Zorbalığın fiziksel boyutta ortaya çıktığı durumlar; dövme, vurma, tekme atma gibi eylemlerin yapıldığı durumlardır.

Zorbalığın fiziksel olmayan boyutlarda ortaya çıktığı durumlar; dalga geçme, alay etme, kızdırma, isim takma, kötü söz söyleme, arkadaş grubuna almama, dışlayıp yalnızlığa terk etme, iftira atma, söylenti çıkarıp yayma, vb. durumlardır.

Akran Zorbalığı Gösteren Çocukların Özellikleri Nelerdir?

Zorba çocukların davranışlarını anlamaya yönelik üç olası açıklama ileri sürülmüştür.

1. Zorbalar, diğer çocukları baskı altında tutmaya yönelik güçlü bir ihtiyaç duymakta, diğerlerini itaat altına almaktan ve kontrolde tutmaktan zevk almaktadırlar. Bu çocuklar yeni bir akran grubuna girdiklerinde diğerleri üzerinde baskı kurmak ve lider olabilmek için saldırgan davranışlar gösterebilirler.
2. Zorba çocukların hangi aile koşulları içinde yetiştikleri önemlidir. Zorba çocuklar zorba olmayan çocuklara göre genellikle otoriter, cezalandırıcı, çocuklarını düşük oranda destekleyen ve sıcaklık göstermeyen ebeveynlere sahiplerdir. Genellikle anne- babalarıyla çatışma içindedirler. Evde anne- babaların saldırgan davranışlar sergilemesi çocukların akran zorbalığı göstermesine neden olabilmektedir.

3. Zorba çocukların bu davranışlarının temelinde araçsal bir neden de bulunabilmektedir. Daha açık bir ifadeyle zorba çocuklar para, sigara ve diğer bazı şeyleri elde edebilmek için diğer çocuklara baskı yapmaktadırlar.

Zorba Çocuklar Neden Zorbaca Davranışlarda Bulunur?

Araştırmalar; okul yıllarında diğer öğrencilere zorbaca davranışlar gösterenler ile onların yetişkinlikte suça bulaşmaları arasında güçlü bir ilişki bulunduğunu göstermektedir. Evde bir kuralı çiğnediklerinde, fiziksel şiddet gören öğrencilerin akranlarına karşı zorbalık davranışında bulunma olasılıkları yüksektir.

Buna karşılık çatışmalarla baş edebilmek için şiddet gerektirmeyen yöntemlerin olduğunu söyleyen yetişkinlerle zamanlarının çoğunu geçiren öğrencilerin de diğer öğrencilere göre daha az düzeyde daha az zorba oldukları görülmektedir.

Olumlu yetişkin modellere sahip olmak zorba davranışın görülme olasılığını azaltır. Evde fiziksel şiddet gören öğrencilerin, yetişkin kontrolünün olmaması, olumsuz akran etkisiyle karşı karşıya bulunan öğrencilerin akranlarına karşı daha yüksek düzeyde zorbaca davranışlarda bulundukları görülmektedir.

Akran Zorbalığına Maruz Kalan Çocukların Özellikleri

Akran zorbalığına maruz kalan çocuklar genellikle diğer öğrenciler göre daha kaygılı, duyarlı ve sessizdirler. Aynı zamanda bu çocuklar, diğer çocuklara göre daha düşük benlik saygısına sahiptirler. Akranları tarafından tekrar edilen bu tür rahatsız edici davranışlara hedef olan çocukların genellikle kendilerini olumsuz olarak değerlendirdikleri, kaygılarının ve güvensizliklerinin artabileceği bilinmektedir.

Diğer çocuklar arasından, akran zorbalığı için seçilmeleri nedeniyle bu çocuklar kendilerine 'Niçin ben?' sorusunu yönelterek akran ilişkilerindeki problemler için kendilerini suçlamaktadırlar. Fiziksel açıdan akran zorbalığına uğrayan çocukların diğer çocuklara göre fiziksel olarak genellikle daha zayıf oldukları görülmektedir.

Önemli!

Okulda Zorbalığa Uğramanın Yaygın Bazı Belirtileri

- Okula gidip ve gelmeden korkar hâle gelme,
- Her gün okula gitmeye direnç gösterme,
- Belirli derslerden, etkinlik ve günlerden kaçma,
- Okuldan kaçma,
- Okul çalışmalarından ıstırap duymaya başlama,
- Okuldan eve yırtılmış kitaplar ve çamurlu elbiselerle dönme,
- Sürekli biçimde okul çantasından eksilen eşyaların olması,
- Yatak ıslatma, tırnak yeme, uykuda yürüme ve çekingen davranışlar sergileme,
- Okuldan eve aç gelme (birisi tarafından öğle yemeğinin ya da parasının alınması),
- Kâbuslar görme, karanlıktan korkma,
- Özellikle sabahları psiko-somatik rahatsızlıklar gösterme ve bundan dolayı okula gitmek istememe,
- Yemek yememe,
- Beklenmedik yanık veya kesiklerin sık sık ortaya çıkması,
- Başkalarına karşı zorbaca davranışlar sergiler duruma gelme,
- Nedensiz biçimde öfkeli ve mantık dışı davranışlarda bulunma,
- Arkadaşlar ve ailesi ile sorunlar yaşamaya başlama,

Yukarıda belirtilen durumlardan herhangi biri için olmayacak nedenler ileri sürme biçiminde ortaya çıkabilir.

Akran Zorbalığı ile Başa Çıkmada Velilere Öneriler

Çocuğunuz okulda akranları tarafından zorbalığa maruz kalıyorsa;

- Açık olunuz ve çocuğunuza doğrudan bu tür bir olayın yaşanıp yaşanmadığını sorunuz.
- Çocuğunuz böyle bir sorunu sizinle paylaştığında, çocuğunuza kendisini rahatsız eden bu konuyu sizinle açık şekilde paylaştığı için memnun olduğunuzu belirtiniz.
- En kısa zamanda rehber öğretmen (okul psikolojik danışmanı) ve okul yöneticisiyle iletişime geçip çocuğunuzun güvende olduğundan emin olunuz.
- Okulunuzla birlikte zorbalığı önlemeye yönelik iş birliği içerisinde olunuz.
- Eğer çocuğunuz çekingense ve pek fazla arkadaşı yoksa ilgilendiği alanlardaki sosyal gruplara katılmasını organize ederek çocuğunuzu cesaretlendiriniz.
- Çocuğunuza aile içinde sorumluluk vererek kendini güçlü hissetmesini sağlayınız.
- Çocuğunuzu aile içinde asla güçsüz, beceriksiz gibi niteleyici isimlerle çağırmayınız.

Çocuğunuz size okulda akran zorbalığına uğradığını söylerse bunu ciddiye alınız, sakin kalınız ve aşağıdaki gibi davranmaktan kaçınınız.

Alaycı olmaktan
"Bunda üzülecek bir şey yok.",

Yok, sayıcı olmaktan
"Bu da bir şey mi? Benim zamanımda ...",

Duvar örmekten
"Bu saçmalıkları daha fazla duymak istemiyorum.",

Sorgulayıcı olmaktan "Her şeyi bilmek istiyorum.",

Zorbalığa yöneltmekten
"Kendini savun, sen de aynısını yap.",

Kurtarıcı olmaktan
"Sen bu işi bana bırak."

Peki, Sizin Çocuğunuz Okulda Akranlarına Zorbalıkta Bulunuyorsa?

- Çocuğunuzun bu davranışını ciddiye alınız.
- Çocuğunuzla sakince konuşunuz.
- Çocuğunuzla ciddi bir konuşma yapıp bu durumu rehber öğretmeni (okul psikolojik danışmanı) ve okul yönetimi ile değerlendiriniz.
- Çocuğunuza bu durumların aile içinde kesinlikle kabul edilmeyeceğini anlatınız.
- Çocuğunuza yaşı, gelişim evresi ve hareketlerini göz önünde bulundurarak şiddet içermeyen karşılıklar veriniz. Unutmayınız ki; fiziksel cezalar "Güçlü olan haklıdır." mesajı taşır.
- Çocuğunuzun genel aktivitelerini, arkadaşlıklarını takip ediniz. Onunla birlikte zaman geçiriniz.
- Çocuğunuzun saldırgan davranışlarını değiştirmek için okulla iş birliği içinde olunuz.
- Çocuğunuzun şiddet içermeyen ve sorumlu davranışlarını takdir ediniz.

Unutmayınız, aile içindeki saldırgan davranışlar çocuğun akranları arasında ve ileriki yaşamında göstereceği şiddet içerikli davranışlara model olmaktadır. Bu nedenle şiddet içermeyen davranışlarınızla çocuklarınıza model olunuz.

Kaynaklar

Bernstein, E. (2002). Middle School and the Age of Adjustment: A Guide for Parents. London: Library of Congress Catalogingin Publication.

Birch, S.H., Ladd, G. W. (1997), "Society for The Study of School Psychology The Teacher-Child Relationship and Children's Early School Adjustment", Journal of School Psychology, 35 (1), 61-79.
Birch, S. H., & Ladd, G. W. (1997). "The teacher-child relationship and children's early school adjustment", Journal of School Psycohology, 34(1), 61-79.

Centre for Child Well-being (2012). Importance of parental involvement in their child(ren)'s learning. Canada: Mount Royal University. www.mtroyal.ca/wellbeing

Chung, R. Y. , Bemak, F. , Grabosky, T. K. (2011). "Multicultural-Social Justice Leadership Strategies: Counseling and Advocacy with Immigrants", Journal for Social Action in Counseling and Psychology, 3,1 :86-102.

Güvenir, T. Okulda Akran İstismarı. Kök Yayıncılık. Ankara

Demary, M. K. , Malecki, C. K. , Davidson, L. M. , Hodgson, K. K. , Rebus, J. (2005). "The Relationship Between Social Support And Student Adjustment: A Longıtudinal Analysis", Psychology in the Schools, 42(7).

Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). "Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen Ve Yönetici Görüşleri". Educational Administration: Theory and Practice, 16 (3), 399-431.

Muuss, R. E. (2006). Theories of Adolescence. New York: Mc Graw-Hill Publishers.

Pianta, R. Steinberg, M. , Rollins, C. (1995), "The First Two Years of School: Teacher- Child Relationships and Deflections in Children's Classroom Adjustment", Development and Psychopathology, 7, 295-312

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF OKULA UYUM PROGRAMI VELİ ETKİNLİK KİTABI

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

Çocuğunuzla Yapabileceğiniz Etkinlikler 4
OKULA HAZIRLANMA ETKİNLİKLERİ 6
HAZIRLIK 1 "Ortaokuldaki Derslerim" 6
HAZIRLIK 2 "İlkokuldan Farklar?" 7
HAZIRLIK 3 "Okulda Yapacağım Resim Kitabı" 8
OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ 9
YERLEŞME 1 "İlk Haftamızın Resmi" 9
YERLEŞME 2 "Bir Öğrencinin Sorumlulukları?" 10
YERLEŞME 3 "Anne ya da Baba Olsaydım.../ Bir Çocuk Olsaydım" 11
YERLEŞME 4 "Okul Yapbozu" 12
OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ 13
BÜTÜNLEŞME 1 "Neler Yapabilirim?" 13
BÜTÜNLEŞME 2 "Çocuğumun Arkadaşını Tanıyorum" 14
BÜTÜNLEŞME 3 "Okulla İlgili Duygularım" 15

ÇOCUĞUNUZLA YAPABİLECEĞİNİZ ETKİNLİKLER

Sevgili Veliler,

Bu kitapçıkta ortaokula uyum kapsamında, çocuğunuz eğitim-öğretim yılına başlamadan önce ve sonrasında uyum sürecini kolaylaştıracak bazı uyum etkinlikleri hazırlanmıştır. Bu etkinliklerin temel amacı uyum haftası ve eğitim-öğretim yılı başlamadan önce ve sonrasında çocuğunuzun ev ortamında ortaokul sürecine sizinle birlikte hazırlanmasını ve bütünleşmesini sağlamaktır. Bilindiği üzere uyum süreci sadece çocuğunuzun değil veli olarak sizin de çocuğunuzla birlikte geçireceğiniz bir süreçtir. Bu nedenle bu etkinlikleri çocuğunuzla birlikte yapmanız büyük önem taşımaktadır.

Okula hazırlık başlığı altındaki etkinlikleri, okula başlamadan önceki hafta, okula yerleşme başlığı altındaki etkinlikleri okulun ilk haftası ve okulla bütünleşme başlığı altındaki etkinlikleri ilk bir ay içinde gerçekleştirebilirsiniz. Etkinlikler örnek etkinlikler olup amacınız doğrultusunda siz de çocuğunuza özgü etkinlikler oluşturabilirsiniz.

Aşağıda, çocuğunuz ortaokula başlamadan önce çocuğunuzun uyumunu destekleyecek on etkinlik örneği bulunmaktadır. Bu etkinliklerin üçü "Okula Hazırlık" dördü "Okula Yerleşme" ve diğer üçü de "Okulla Bütünleşme" başlığı altında verilmiştir.

HAZIRLIK 1

Ortaokuldaki Derslerim

Yaklaşık Süre
30 Dakika

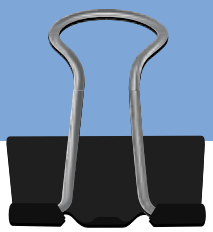

MATERYAL / ORTAM

Okul programı, ders sayısı kadar iki farklı renkte küçük yapışkan kâğıtlar, iki bir kutu, kalem.

SÜREÇ

- Çocuğunuzla beraber okuldaki derslerin olduğu listeyi, okul açılmadan önce edininiz ya da genel olarak ortaokuldaki derslerle ilgili bir liste oluşturunuz. Daha sonra ders sayısı kadar iki farklı rente yapışkan kâğıtlar alınız. Program'da yazılı derslerin isimlerini aynı renkteki, ayrı ayrı yapışkan kâğıda; dersin kısaca içeriklerini ise farklı renkteki diğer yapışkan kâğıtlara yazınız. Ders isimlerini bir kutuya, içeriklerini ise diğer kutuya katlayarak koyunuz. Sırayla ders isimlerinin yazılı olduğu kutudan bir kâğıt seçerek diğer kutudaki içerik ile eşleştirene kadar devam ediniz. Kutudaki tüm kâğıtlar bitene kadar oyunu devam ettiriniz.

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Farklı ve çok sayıda ders olduğunu fark etme

OKULA HAZIRLANMA ETKİNLİKLERİ

HAZIRLIK 2

İlkokuldan Farklar?

Yaklaşık Süre **25 Dakika**

MATERYAL / ORTAM

Kâğıt ve kalem

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Ortaokulun ilkokuldan hangi yönlerden farklı olduğunu fark etme
- Okulda karşılaşabileceği durumları tanımlama

SÜREÇ

- Çocuğunuza, birlikte cümle listesi oluşturacağınızı söyleyiniz. Cümlelerin hepsi ''Ortaokulun ilkokuldan farkları....'' ile başlamak zorundadır. Örnek olması açısından oyunu önce siz başlatınız. Örneğin, ortaokulda birbirinden farklı birçok ders vardır veya birden fazla öğretmen vardır gibi cümleler kurabilirsiniz. Listeyi tamamladıktan sonra çocuğunuz ile birlikte listedeki cümleler hakkında konuşunuz.

HAZIRLIK 3

Okulda Yapacağım Resim Kitabı

Yaklaşık Süre
45 Dakika

MATERYAL / ORTAM

Resim kâğıdı, boya kalemleri, zımba, makas

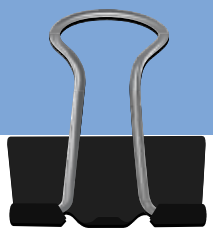

SÜREÇ

- Çocuğunuzla beraber resim kâğıdı ve boya kalemleri alınız. Resim kâğıtlarını, kartpostal boyutunda keserek küçük resim kartları oluşturunuz. Resim kartlarına çocuğunuz ilkokula başlarken okulun ilk günü yaptıklarını sırasıyla beraber resmediniz. Örneğin, okula gitmeden önce beraber kahvaltı ettiğiniz resim, ilk resim olabilir. Daha sonra çocuğunuzun okul servisine binerken ya da yolda yürürken bir resmini yapabilirsiniz. Çocuğunuzun okuldan eve geldiği resme sıra gelene kadar, adım adım okulun ilk gününün her anını resmetmeye çalışınız. Daha sonra ilkokulun ilk günü ne olduğu üzerine çocuğunuzla konuşunuz. Çocuğunuza artık ortaokula gideceğini ve benzer durumları burada da yaşayabileceğini anlatınız. Çocuğunuzdan hazırladığınız resim kartlarından ortaokulun ilk günü neler yaşayabileceğini seçmesini isteyiniz. Seçtiği ve seçmediği kartlar üzerinden ilkokul ve ortaokulda ne gibi farklar ve benzerlikler olduğunu, onu ortaokulda farklı olarak neler bekleyebileceği üzerine çocuğunuzla sohbet ediniz.

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Okulda yapacaklarını tanımlama
- El-göz koordinasyonu

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME I

İlk Haftamızın Resmi

Yaklaşık Süre 45 Dakika

MATERYAL

ORTAM

Resim kâğıdı, boya kalemleri

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Okulun ilk haftası üzerine duygu ve düşüncelerini paylaşma
- El-göz koordinasyonu

SÜREÇ

- Çocuğunuzun okulda geçirdiği ilk haftanın ardından, onunla birlikte bir resim yapmak üzere büyük bir resim kâğıdını ve boya kalemlerini alınız. "Haydi, şimdi senin okula başlamanla birlikte geçirdiğimiz bu bir haftanın resmini çizelim." gibi bir yönergeyle çocuğunuzu resim yapmaya davet ediniz. Aynı resim kâğıdını kullanınız ve çocuğunuzun kendi duygularını resim kâğıdına aktarmasına olanak tanıyınız. Siz de kendi duygularınızı aynı anda resim kâğıdına aktarınız. Resim yaparken mümkün olduğunca az konuşunuz ve çocuğunuzun da kendinizin de aynı kâğıdı kullanırken özgür olmanıza özen gösteriniz. Resmi tamamladığınızda, çocuğunuzla çizdikleri üzerinden okulun ilk haftasında neler yaşadığı ve neler hissettiği hakkında sohbet ediniz. Resimde kendi çizdiklerinizi ve neler yaşadığınızı siz de onunla paylaşınız.
- Sohbetinizin ardından, resminizin altına "ilk haftamız" yazınız ve ikinizin resmi olarak evde uygun bir panoya ya da duvara yapıştırınız.

YERLEŞME 2

Bir Öğrencinin Sorumlulukları

Yaklaşık Süre
45 Dakika

MATERYAL / ORTAM

Renkli kartonlar, renkli yapışkan kâğıtlar

SÜREÇ

- Üç farklı renkte karton alınız ve kartonların üzerine tek tek "Aile", "Arkadaşlar" ve "Öğretmenler" yazınız. Üç farklı renkteki yapışkan kâğıtları alarak çocuğunuzla birlikte bir öğrencinin ailesine, arkadaşlarına ve öğretmenlerine karşı sorumluluklarının neler olabileceği üzerine düşününüz. Bir renkteki yapışkan kâğıtlara, aileye karşı sorumlulukları, hem siz hem de çocuğunuz ayrı ayrı yazınız. Başka bir renkteki yapışkan kâğıtlara arkadaşlara karşı sorumlulukları, diğer renkteki yapışkan kâğıtlara ise öğretmenlere karşı sorumlulukları hem siz hem de çocuğunuz ayrı ayrı yazınız. Ardından sırayla yazdığınız yapışkan kâğıtları birbirinize okuyunuz. Okuduğunuz her bir yapışkan kâğıdı kartonlara yapıştırınız. Sorumluluklar üzerine çocuğunuzla fikir alış verişinde bulununuz ve her bir sorumluluğun ne kadar gerçekçi olduğunu onunla tartışınız.

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Aileye, öğretmenlere ve arkadaşlara karşı sorumluluklarını tanımlama

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 3

Anne ya da Baba Olsaydım... / Bir Çocuk Olsaydım...

Yaklaşık Süre 45 Dakika

MATERYAL

ORTAM

Ev ortamındaki her türlü nesne

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Empati kurma
- Ailesinin duygu ve düşüncelerini anlama
- Aile ve çocuk rollerini tanımlama

SÜREÇ

- Çocuğunuzun okula başlamasından bir ay sonra, onunla bir oyun oynamak üzere evde uygun bir ortam seçiniz. Ardından çocuğunuza anne ya da baba rolünü veriniz. Siz de okula giden çocuğunuzun rolünü alınız. Birlikte geçirdiğiniz bir ayda bir çocuk olarak ya da ana baba olarak neler yaşadıklarınızı düşününüz ve çocuğunuzdan da düşünmesini isteyiniz. Daha sonra, çocuğunuzdan bu süre içerisinde sizin yaşadıklarınızı canlandırmanızı bekleyiniz. Siz de bu süre içerisinde çocuğunuzun neler yaşadığını canlandırınız. Örneğin, çocuğunuzun rolündeyken okuldan eve geldiği anı canlandırabilir ve oyunu başlatabilirsiniz. Çocuğunuz okuldan eve geldiğinde ne söylüyor ya da ne yapıyorsa onu söyleyip, yapın ve ana baba rolündeki çocuğunuzun size tepki vermesini bekleyiniz. Bu şekilde çocuğunuzun akşam yatış saatine kadar yaptıklarını karşılıklı olarak canlandırabilirsiniz.

- Canlandırmayı sırayla yapmak yerine, birlikte etkileşim kurarak gerçekleştiriniz. Bunun için ev ortamındaki nesneleri kullanabilirsiniz. Oyununuzun ardından rollerinizden çıkın ve geçirdiğiniz bir ay üzerine sohbet ediniz.

OKULA YERLEŞME ETKİNLİKLERİ

YERLEŞME 4

Okul Yapbozu

Yaklaşık Süre
30 Dakika

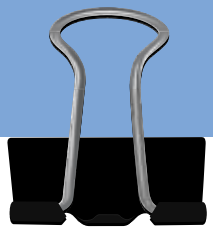

SÜREÇ

- Okulun ilk günü size verilen okul krokisinin bir fotokopisini çektiriniz. Çektirdiğiniz fotokopinin arka tarafına çocuğunuza bir mesaj yazınız (Örneğin, Ortaokulda eğlenmeni dilerim. Çok güzel günler seni bekliyor. Seni seviyorum. vb.). Çocuğunuz krokiyi ve arkasına yazılan mesajı görmeden krokiyi makas yardımıyla çeşitli parçalara ayırınız. Çocuğunuzun düzeyine göre parçaların büyüklüğünü ayarlayabilirsiniz. Daha sonra çocuğunuzla beraber ''yapboz'' yapacağınızı söyleyerek düz bir karton çıkarınız. Çocuğunuz hazırladığınız parçaları alarak karton üzerinde birleştirdikten sonra bir bant ya da yapıştırıcı yardımıyla parçaları beraber birbirine sabitleyiniz. Daha sonra çocuğunuzla kroki üzerine konuşunuz. Örneğin;

  -Senin sınıfın hangisi?

  -Karnın acıktığında nereye gitmelisin?

  -Öğretmeninle konuşmak istediğinde nereye gidebilirsin?

  Çocuğunuza okulun fiziksel ortamını kroki üzerinden gösterdikten sonra ona krokinin arkasında gizli bir mesaj olduğunu söyleyiniz ve çocuğunuzun mesajınızı okumasını sağlayınız.

MATERYAL
ORTAM

Okul krokisi, makas, karton, bant ya da yapıştırıcı

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Okulun fiziksel yapısını tanıma
- El-göz koordinasyonu

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

BÜTÜNLEŞME I

Neler Yapabilirim?

Yaklaşık Süre **45** Dakika

MATERYAL / ORTAM

Senaryoların yazıldığı kartlar

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Okulda oluşabilecek akran zorbalığı ile ilgili alternatif düşünceler oluşturur.

SÜREÇ

- Öğrenciye akran zorbalığı ile ilgili senaryolar okunur.

Senaryo 1: Ahmet beşinci sınıf öğrencisidir. Yedinci sınıflardan Mehmet, kantinde Ahmet'in sırasını almakta ve her gördüğü yerde Ahmet'i itmektedir. Bu durumda Ahmet ne yapmalı?

Çocuğa senaryo okunur ve ona en az üç tane yapabileceği şeyi yazması söylenir. Daha sonra yazdığı her davranış için ondan bir değerlendirme yapması istenir. Değerlendirme sırasında şu sorular sorulabilir:

1. Ahmet bu davranışı yaparsa sonuçta ne olur?
2. Sonuç karşısında Ahmet nasıl hisseder?
3. Mehmet nasıl hisseder?
4. Bu davranış Mehmet'in davranışlarını değiştirmesini sağlar mı?

Eğer çocuğunuz istenen bir davranış yazamıyorsa öncelikle Çocuğunuzdan her iki tarafın da fiziksel zarar görmediği ve Ahmet'in artık bu davranışlara maruz kalmayacağı bir davranış bulmasını isteyebilirsiniz. Çocuğunuz bu tarz bir davranış bulmakta zorlanıyorsa ona yardımcı olabilir ve ona seçenek sunabilirsiniz.

BÜTÜNLEŞME 2

Çocuğumun Arkadaşını Tanıyorum

Yaklaşık Süre
İhtiyaç duyulduğu kadar

MATERYAL
ORTAM

Ev ortamı

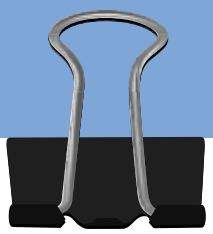

SÜREÇ

- Veli, çocuğundan her hafta için iki arkadaş belirleyip onu tanımasını ve zaman geçirmesini ister. Her bir arkadaşının olumlu ve olumsuz ve ortak yönlerini öğrencinin yazmasını ister. Her hafta sonunda öğrencinin arkadaşları ile ilgili veli- öğrenci sohbet eder.

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Arkadaşlarını yakından tanıma

OKULLA BÜTÜNLEŞME ETKİNLİKLERİ

BÜTÜNLEŞME 3

Okulla İlgili Duygularım

Yaklaşık Süre 45 Dakika

MATERYAL

ORTAM

Ev ortamı

Bu Etkinlik Sonunda Çocuğunuz Neler Kazanacak?

- Velisiyle ortak ve farklı duygularını fark etme.

SÜREÇ

- Etkinlik okulun ilk haftası ve bir ay sonra tekrar uygulanır. Her bir öğrenci ve veli okulla ilgili duygularını yazar. Öğrenci ve velilerin yaşadıkları benzer ve zıt duygular gruplandırılır. Veli ve öğrenciler duygularını, düşüncülerini ev ortamında konuşurlar. Bir ay sonra etkinlik tekrar uygulanır. Duygulardaki değişimler (farklılıklar, benzerlikler, duyguların derecesi gibi) üzerinde konuşulur.

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF OKULA UYUM PROGRAMI DEĞERLENDİRME KILAVUZU

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

GİRİŞ 4

Planlama 5

Uygulama Süreci 6

Verilerin Analizi 8

Sürecin Raporlaştırılması 9

Değerlendirme Sonuçlarının Paylaşımı 9

EK 1: Yöneticilerin Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'nı Değerlendirmede Kullanabilecekleri Ölçme Araçları 10

1. Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrenci Uyumunu Değerlendirme Ölçeği 12
2. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Kazanımları İçin Öğrenci Gözlem Formu (Dereceleme Ölçeği) 14
3. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Yönetici Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi) 18
4. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Öğretmen Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi) 20
5. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Rehber Öğretmen Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi) 22
6. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Veli/Ebeveyn Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi) 24
7. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na Yönelik Yönetici Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği) 26
8. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na Yönelik Öğretmen Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği) 28
9. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na Yönelik Rehber Öğretmen Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği) 30
10. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na Yönelik Veli/Ebeveyn Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği) 32
11. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na Yönelik Öğrenci Memnuniyet Anket (Dereceleme Ölçeği) 34

GİRİŞ

Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'nın işleyişinin sorumlusu okul/kurum yöneticisidir.

Kurum yöneticileri (müdürler ve/veya müdür yardımcıları) Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'nı değerlendirmede çok kaynaktan veri toplamayı esas almalı ve değerlendirme süreçlerini iyi planlamalıdır. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı değerlendirme planına bağlı olarak kurum yöneticilerin değerlendirme süreci aşağıdaki gibi tasarlanmıştır. Yöneticilerin aşağıdaki adımları yapması durumunda Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'nın beklenen etkiyi yaratması mümkün olacaktır. Bu bakımdan yöneticiler öncelik sırasına göre verilen işlemleri yerine getirmelidir. Gerekli olduğu durumlarda bu işlemlere sırasına uygun olarak yeni işlemler eklemeli, kurumu için uygun olmadığını düşündükleri veya uygulanma olanağı görmedikleri işlemleri göz ardı etmelidirler.

Planlama

İyi bir değerlendirme süreci, aşağıdaki işlemlerin ve görevlerin planlaması ile başarılabilir.

1. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı değerlendirme sürecinin başlangıç ve bitiş tarihlerini belirleyiniz.

2. Gerekli görülüyorsa öğrencilerin ihtiyaç analizinin hangi tarihte yapılacağını belirleyiniz. Bu amaçla EKLER bölümündeki 1. test olan "Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrenci Uyumunu Değerlendirme Ölçeği" kullanılabilir.

3. İhtiyaç analizi uygulama sürecinde kimlerin görevli olduğunu (Okula Uyum Süreci Komisyonu) belirleyiniz.

4. Okul çalışanlarına Okula Uyum Programı'nı değerlendirme sürecinde kendilerinden neler beklendiği bilgisini veriniz.

5. Okul çalışanlarına Uyum Programı'na yönelik çalışma sürecini değerlendirmede hangi araçları kullanacaklarını açıklayınız.

6. Uyum Programı'nın değerlendirme sürecine ilişkin işleri kolaylaştıracak önlemleri alınız.

Uygulama Süreci

Okula Uyum Programı'nın değerlendirmesine yönelik uygulama sürecinin planlandığı şekilde sürdürülüp sürdürülmediği kontrol edilmeli, aksaklıklar var ise anında müdahâle edilerek problemler ertelenmeden çözülmelidir. Aksi hâlde biriken sorunların çözülmesi zorlaşacak değerlendirme süreci istenen sonuçları vermeyecektir. Diğer yandan okul yöneticilerinin Uyum Programı'nın kalitesini kontrol etmek için çok sayıda ölçek eklerde verilmiştir. Bu ölçeklerden ne kadar çoğu kullanılırsa elde edilen bilgiler o derece doğru olacak ve Uyum Programı'nın kalitesi o ölçüde belirlenecektir. Okul yöneticilerinin kullan(a)madığı ölçekler olursa bu kılavuzda verilen ilgili maddeleri dikkate almayabilirler.

1. Ortaokul beşinci sınıf için hazırlanan Okula Uyum Programı'nı işleyişini önceden belirlenen planlamaya uygun olarak işleyip işlemediğini kontrol ediniz. Bu amaçla "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Yönetici Öz Değerlendirme Formu"nu (Ek 3) işlerin aşamasına uygun olarak kullanınız.

2. Görevlendirilen çalışanların sorumluluklarını yerine getirip getirmediğini kontrol ediniz.

3. Öğretmenlerden "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Öğretmen Öz Değerlendirme Formu"nu (Ek 4), rehber öğretmenlerden "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Rehber Öğretmen Öz Değerlendirme Formu"nu (Ek 5) ve velilerden/ebeveynlerden "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Veli/Ebeveyn Öz Değerlendirme Formu"nu (Ek 6) doldurmalarını isteyiniz.

4. Öğretmen, rehber öğretmen ve velilerin doldurduğu öz değerlendirme formlarını kontrol edip eksik noktaları belirleyerek tamamlanması için gerekli önlemleri alınız.

5. Okula Uyum Programı'nın uygulama süreci sonunda öğretmenlerden öncelikle "Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrenci Uyumunu Değerlendirme Ölçeği"ni (Ek 1) doldurmalarını isteyiniz. Söz konusu ölçek ihtiyaç analizi amacıyla öntest olarak uygulandı ise öntest uygulama verileri ile süreç sonunda elde edilen verileri karşılaştırınız.

6. Gerekli görüldüğünde ve mümkün olan durumlarda "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Kazanımları için Öğrenci Gözlem Formu Dereceleme Ölçeği"ni (Ek 2) süreçteki gözlemlerine dayanarak doldurmalarını isteyiniz.

7. "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Yönetici Memnuniyet Anketi"ni (Ek 7) kendiniz doldurunuz.

8. Yönetici yardımcılarından "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Yönetici Memnuniyet Anketi"ni (Ek 7) doldurmalarını isteyiniz.

9. Öğretmenlerden "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Öğretmen Memnuniyet Anketi"ni (Ek 8) doldurmalarını isteyiniz.

10. Öğretmenlerden "Öğrenci Memnuniyet Anketi"ni (Ek 11) öğrencilerine uygulamalarını isteyiniz.

11. Rehber Öğretmenlerden "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Rehber Öğretmen Memnuniyet Anketi"ni (Ek 9) doldurmalarını isteyiniz.

12. Yönetici yardımcılarından veya öğretmenlerden "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Veli /Ebeveyn Memnuniyet Anketi"ni (Ek 10) ailelere uygulamasını isteyiniz.

13. Ortaokul Beşinci Sınıf için hazırlanan Okula Uyum Programı'nı değerlendirmelerin önceden belirlenen planlamaya uygun olarak işleyip işlemediğini kontrol etmek için "Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Yönetici Öz Değerlendirme Formu"nun (Ek 3) eksik kalan kısımlarını tamamlayınız.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde yöneticilerin kolayca yapacakları ortalama alma ve yüzdeye dönüştürme işlemlerinin yapılması gerekmektedir.

Kurum yöneticilerinin Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'nı değerlendirmek için topladığı veriler, yöneticinin kendisi, yönetici yardımcıları veya yönetici tarafından görevlendirilen öğretmenler tarafından gerçekleştirilebilir. Aşağıdaki adımlara uyularak elde edilen veriler analiz edilebilir.

1. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin "Yönetici Öz Değerlendirme Formu"nu (Ek 3) yönergede verilen değerlendirme açıklamasına uygun olarak değerlendiriniz.
2. Öğretmenlerin doldurarak size verdiği "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Öğretmen Öz Değerlendirme Formu"nu (Ek 4) yönergede verilen değerlendirme açıklamasına uygun olarak değerlendiriniz.
3. Rehberlik öğretmenlerinin doldurarak size verdiği "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Rehber Öğretmen Öz Değerlendirme Formu"nu (Ek 5) yönergede verilen değerlendirme açıklamasına uygun olarak değerlendiriniz.
4. "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Veli/Ebeveyn Öz Değerlendirme Formu"nu (Ek 6) yönergede verilen değerlendirme açıklamasına uygun olarak değerlendiriniz.
5. "Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrenci Uyumunu Değerlendirme Ölçeği"ni (Ek 1) yönergede verilen değerlendirme açıklamasına uygun olarak değerlendiriniz.
6. "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Kazanımları İçin Öğrenci Gözlem Formu Dereceleme Ölçeği"ni (Ek 2) değerlendirme açıklamasına uygun olarak değerlendiriniz.
7. "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na Yönelik Yönetici Memnuniyet Anketi"ni (Ek 7) yönergesinde verilen değerlendirme açıklamasına uygun olarak değerlendiriniz.
8. "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na Yönelik Öğretmen Memnuniyet Anketi"ni (Ek 8) yönergesinde verilen açıklamalara uygun olarak değerlendiriniz.
9. "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na Yönelik Rehberlik Öğretmeni Memnuniyet Anketi"ni (Ek 9) yönergesinde verilen açıklamalara uygun olarak değerlendiriniz.
10. "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na Yönelik Veli /Ebeveyn Memnuniyet Anketi"ni (Ek 10) yönergesinde verilen değerlendirme açıklamalarına uygun olarak değerlendiriniz.
11. "Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na yönelik Öğrenci Memnuniyet Anketi"ni yönergesinde verilen değerlendirme açıklamalarına uygun olarak değerlendiriniz.

Sürecin Raporlaştırılması

Yöneticiler, Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na yönelik paydaşlardan gelen verilere ilişkin sonuçları öncelikle ayrı ayrı yorumlayacak ardından tüm bilgiler birleştirerek Program'ın genel değerlendirilmesini yapacaklardır.

Diğer yandan değerlendirme sonuçları Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'nın farklı yönlerine (içerik, uygulama, ölçme ve değerlendirme araçları vb. gibi) ilişkin bilgiler verecek şekilde ve paydaşların görüş ve algılarını ayrı ayrı yansıtacak şekilde rapor edilecektir.

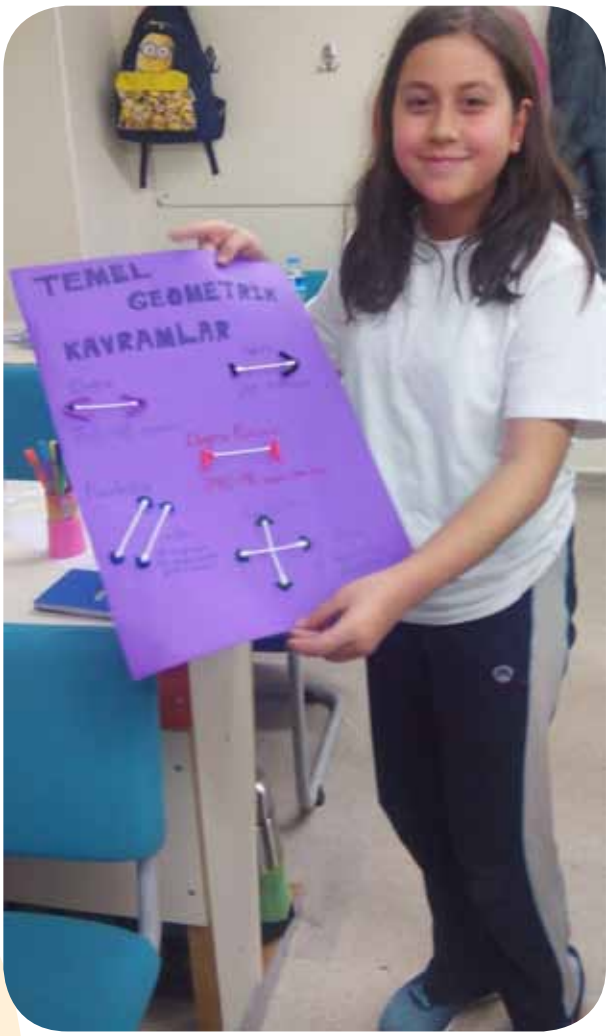

1. Öğrencilerin kazanımlara erişim düzeylerinin her alt alanda ve genelde, % 60'tan yüksek olup olmadığını kontrol ederek raporlayınız. Düşük performansları ve gerekçelerini belirtiniz.
2. Yönetici, öğretmen ve velilerin öz değerlendirme sürecinde görevlerinin % 60 veya daha fazlasını yapıp yapmadığını kontrol ederek raporlayınız. Var ise eksik bırakılan veya yerine getirilemeyen görevleri ve gerekçelerini belirtiniz.
3. Yönetici, öğretmen ve velilerin memnuniyet düzeylerinin % 60 veya daha yüksek olup olmadığını kontrol ederek raporlayınız. Düşük memnuniyet düzeylerini ve gerekçelerini belirtiniz.
4. Her bir ihtiyacında ve genel olarak öğrencilerin ihtiyaçlarının Uyum Programı sonunda veya dönem başındaki duruma göre önemli düzeyde karşılanıp karşılanmadığını kontrol ederek raporlayınız. Program'ın ihtiyaçları karşılama düzeyi düşük bulunmuşsa bu durumun olası nedenlerini belirtiniz.
5. Her bir ölçekten elde edilen bulguları dikkate alarak Program'ın kalitesini değerlendiren sonuç bölümünü yazınız.

Değerlendirme Sonuçlarının Paylaşımı

Söz konusu rapor MEB, öğretmenler, veliler, öğrenciler ve uygun görülen diğer paydaşlarla paylaşılabilir. Kurum yöneticileri, Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı'na ilişkin değerlendirme sonuçlarını yapılan işlemler, ulaşılan sonuçlar ve alınan kararları kapsayan bir rapor hâline getirerek uygun görülen paydaşlarla web ortamında paylaşabilirler.

YÖNETİCİLERİN ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF UYUM PROGRAMI'NI DEĞERLENDİRMEDE KULLANABİLECEKLERİ ÖLÇME ARAÇLARI

Form Adı	Uygulayıcı	Form Türü
1. Öğrenci Uyumunu Değerlendirme Ölçeği	Öğretmen	Dereceleme Ölçeği
2. Öğrenci Kazanımları için Gözlem Formu	Öğretmen	Dereceleme Ölçeği
3. Yönetici Öz Değerlendirme Formu	Yönetici	Kontrol Listesi
4. Öğretmen Öz Değerlendirme Formu	Öğretmen	Kontrol Listesi
5. Rehberlik Öğretmeni Öz Değerlendirme Formu	Rehberlik Öğretmeni	Kontrol Listesi
6. Veli/Ebeveyn Öz Değerlendirme Formu	Veli/Ebeveyn	Kontrol Listesi
7. Yönetici Memnuniyet Anketi	Yönetici	Dereceleme Ölçeği
8. Öğretmen Memnuniyet Anketi	Öğretmen	Dereceleme Ölçeği
9. Rehberlik Öğretmeni Memnuniyet Anketi	Rehberlik Öğretmeni	Dereceleme Ölçeği
10. Veli/Ebeveyn Memnuniyet Anketi	Veli/Ebeveyn	Dereceleme Ölçeği
11. Öğrenci Memnuniyet Anketi	Öğrenci	Dereceleme Ölçeği
Değerlendirme Örneği	Öğretmen	Dereceleme Ölçeği

1 Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrenci Uyumunu Değerlendirme Ölçeği (Dereceleme Ölçeği)

Yönerge

Bu gözlem formu öğrencilerin Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı kapsamında uyum davranışlarını ne düzeyde kazanabildiğini belirlemek için geliştirilmiştir. Bu ölçek formu dereceleme ölçeği olarak hazırlanmıştır. Ölçekteki ifadeler ortaokul beşinci sınıfta öğrencilerden beklenen uyum göstergelerinden oluşmaktadır. Ölçekteki ifadeler uyum konusunda yapılan literatür çalışmaları, daha önceden uyum konusunda çalışan akademisyenlerin geliştirdiği ölçekler ve Uyum Programı geliştiren ekipteki alan uzmanlarının görüşlerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Ölçeği kullanırken uyuma ilişkin göstergelerin gözlenme sıklığını dikkate alarak doldurunuz. Ölçeğin uyum göstergelerine ilişkin dereceleme düzeyleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Hiç (bir zaman) gözlenmedi
2. Ara sıra gözlendi
3. Sık sık gözlendi
4. Her zaman gözlendi

Değerlendirme

Bu form her bir göstergenin kazanılma düzeyini dereceleme olanağı vermekle beraber uyum davranışlarının geniş bir örneklemini değerlendirme olanağı da vermektedir. Bir öğrencinin uyum davranışlarının her birini kabul edilebilir düzeyde kazanmış olması için en az 2 puan alması (ilgili göstergeyi ara sıra sergilemesi) gerekmektedir. Bir göstergeyle ilgili olarak 2 puandan daha düşük alan öğrenci için o kazanıma yönelik ek etkinliklere ihtiyaç olduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

Öğrencileri Okula Uyum Programı kapsamındaki uyum göstergelerinin tümü bakımından değerlendirirken göstergelerin her biri için elde edilen puanlar toplanır ve ölçekteki madde sayısına bölünerek **ortalama ölçek puanı** hesaplanır. Elde edilen ortalama 4'e bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylece bir öğrenci için **genel uyum yüzdesi (GUY)** hesaplanmış olur. Bir öğrencinin Okula Uyum Programı kapsamındaki uyum düzeyinin yeterli olduğunu söyleyebilmek için genel uyum yüzdesinin 60 veya üzerinde olması gerekir. Genel uyum yüzdesi 60 puandan düşük olan öğrencilerin Okula Uyum Programı kapsamındaki uyum göstergelerini yeterince sergilemediğinden bu öğrencilerin ek etkinliklere ihtiyaç duyduğu değerlendirmesi yapılabilir.

1. Ortaokul Beşinci Sınıf Öğrenci Uyumunu Değerlendirme Ölçeği

No.	Uyum Göstergeleri	1	2	3	4
1	Öğretmenin söylediklerini yapar.				
2	Okula gelmekten hoşlanır.				
3	Öğretmenin yönergelerini yerine getirir.				
4	Verilen bir görevin sorumluluğunu üstlenir.				
5	Sınıf kurallarına uyar.				
6	Kendine güvenini gösteren davranışlar sergiler.				
7	Sınıftaki etkinliklere kendiliğinden katılır.				
8	Öğretmenle konuşma başlatır.				
9	Teneffüsleri arkadaşlarıyla birlikte geçirir.				
10	Grup içi çalışmalarda aktiftir.				
11	Arkadaşlarıyla birlikteyken konuşmayı başlatır.				
12	Üstlendiği sorumlulukları yerine getirir.				
13	Kendini sınıfta rahat ifade eder.				
14	Ödevlerini yapar.				

2 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Kazanımları İçin Öğrenci Gözlem Formu (Dereceleme Ölçeği)

Yönerge

Bu gözlem formu öğrencilerin Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı kazanımlarını ne düzeyde kazanabildiğini belirlemek için geliştirilmiştir. Bu gözlem formu dereceleme ölçeği olarak hazırlanmıştır. Ölçekteki ifadeler Okula Uyum Programı'nın göstergelerinden oluşmaktadır. Söz konusu ifadeler Uyum Programı'nda yer alan bilişsel, dilsel, sosyal ve duygusal gelişimle motor gelişim temel alanlarını kapsamaktadır. Böylece öğrencileri hem Okula Uyum Programı'ndaki kazanımlar bakımından değerlendirmek mümkün olacaktır.

Gözlem formu kullanılırken göstergelerin gözlenme sıklığı dikkate alınarak doldurulmalıdır. Dereceleme ölçeğinin sıklık ifadeleri aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Hiç (bir zaman) gözlenmedi
2. Ara sıra gözlendi
3. Sık sık gözlendi
4. Her zaman gözlendi

Değerlendirme

Bu form her bir göstergenin kazanılma düzeyini dereceleme imkânı vermekle beraber Uyum Programı'nın tümünü değerlendirme imkânı da vermektedir. Bir öğrencinin hedeflenen davranışlardan her birini kabul edilebilir düzeyde kazanmış olması için en az 2 puan alması (ilgili göstergeyi ara sıra sergilemesi) gerekmektedir. Bir göstergeyle ilgili olarak 2 puandan daha düşük alan öğrenci için o kazanıma yönelik ek etkinliklere ihtiyacı olduğu değerlendirilmesi yapılabilir.

Öğrencileri Okula Uyum Programı kazanımlarının tümü bakımından değerlendirirken maddelerden elde edilen puanlar toplanarak ölçekteki madde sayısına bölünür. Elde edilen ölçek ortalaması 4'e bölünerek yüz ile çarpılır. Böylece Program'ın tümü için **genel başarı yüzdesi (GBY)** hesaplanmış olur. Bir öğrencinin Okula Uyum Programı'nın kazanımlarını yeterince kazandığını söyleyebilmek için genel başarı yüzdesinin 60 veya üzerinde olması gerekir. Genel başarı yüzdesi 60 puandan düşük olan öğrencilerin Okula Uyum Programı'ndaki kazanımlarla ilgili ek etkinliklere ihtiyaç duyduğu değerlendirmesi yapılabilir.

2. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Kazanımları için Öğrenci Gözlem Formu (Dereceleme Ölçeği)

No.	Göstergeler	1	2	3	4
1	Bulunduğu grup içindeki yerini fark eder.				
2	Bulunduğu gruba uyum sağlar.				
3	İçinde bulunduğu gruplara ait rollerde etkindir.				
4	Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumluluklara uygun davranır.				
5	Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.				
6	Görgü kurallarına uygun dinler.				
7	Yönergeleri dikkatle dinler.				
8	Yaşadığı çevredeki eğitsel ve sosyal imkânlardan yararlanır.				
9	Eğitsel başarıyı etkileyen etmenleri açıklar.				
10	Etkili bir grup üyesinin ve liderinin özelliklerini söyler.				
11	Duygu ve davranışlarının nasıl etkilendiğini açıklar.				
12	Akran baskısıyla baş edebilir.				
13	Arkadaşlık ilişkilerinde yaşadığı problemlerde çözüm üretir.				
14	Kişisel-sosyal ve eğitsel sorunlarla baş eder.				
15	Empati kavramını örneklerle açıklar.				
16	Empatik davranır.				
17	Başkalarıyla iletişim kurar.				
18	Barış içinde yaşamak için gereken olumlu davranışları sergiler.				

3 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Yönetici Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi)

Yönerge

Bu öz değerlendirme formu Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'nın uygulanması sürecinin bir aksama olmadan tamamlanıp tamamlanmadığını belirlemek için geliştirilmiştir. Yönetici öz değerlendirme formu kontrol listesi olarak hazırlanmıştır. Kontrol listesindeki ifadeler Okula Uyum Programı'nın uygulama sürecindeki yöneticilerin sorumlu olduğu düşünülen bir aşama ya da işleme karşılık gelmektedir. Böylece Okula Uyum Programı'nın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler belirlenebileceği gibi Programı uygulama sürecinde yöneticilerin yapması gereken işlemlerin eksiksiz yapılıp yapılmadığını değerlendirmek de mümkün olacaktır.

Yönetici öz değerlendirme formu kullanılırken ifadelerdeki işlemlerin yapılıp yapılmadığı dikkate alınarak doldurulmalıdır. Kontrol listesindeki ifadelerin puanlanması aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Değerlendirme

Okula Uyum Programı'nın hedeflerine ulaşabilmesi için yöneticilerin formdaki işlemlerden her birini eksiksiz olarak yapmış olması, yani her bir işlem için 1 puan verilmiş olması beklenmektedir. Yöneticinin 0 puan vermiş olduğu yani gerçekleştiremediği bir işlem varsa bunun gerekçelerini belirlemesi, söz konusu işlemlerin gerçekleştirilmesindeki zorlukların nedenini belirtmesi Okula Uyum Programı'nın gözden geçirilmesi, güncellenmesi ve geliştirilmesi bakımından önemlidir.

Yönetici öz değerlendirme formu sonuçları değerlendirilirken her bir soruya verilen puanlar toplanıp soru sayısına bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylelikle Okula Uyum Programı'nın **yönetici sorumluluğundaki işlemlerinin gerçekleşme yüzdesi (YSİGY)** elde edilir. Hesaplanan gerçekleşme yüzdesi 60 veya üzerinde ise Program'la ilgili yönetici sorumluluğundaki işlemlerin kabul edilebilir düzeyde gerçekleştiği söylenebilir. Hesaplanan gerçekleşme yüzdesi 60 puandan düşük ise Program'la ilgili yönetici sorumluluğundaki işlemlerin geçekleşmesinde sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılabilir. Program'ın uygulanabilirliğini artırmak için gerçekleşme düzeyi düşük olan işlemler belirlenerek gözden geçirilebilir.

3. Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Yönetici Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi)

No.	İşlemler	0	1
1	Okula Uyum Programı'nı yürütecek bir takım kuruldu mu?		
2	Takımın ögeleri arasında eş güdümü sağlayacak etkin bir lider/koordinatör belirlendi mi?		
3	Okula Uyum Programı'nı okulun şartlarına uyarlandı mı?		
4	Uyarlama sonucunda öncelik verilen kazanımları, uyarlanan ve geliştirilen etkinlikleri ve diğer materyalleri içeren bir dosya hazırlandı mı?		
5	Okulu tanıtıcı bilgileri ve okulun bir krokisi Veli El Kitabı'na eklendi mi?		
6	Aynı okuldan gelen öğrenciler aynı sınıflara dengeli bir şekilde yerleştirildi mi?		
7	Çocukların geldikleri ve gidecekleri alt ve üst kademedeki eğitim kurumlarının yönetimleriyle iletişim ve iş birliği yapıldı mı?		
8	Veli El Kitabı, Etkinlik Kitabı veya Broşür gibi materyallerin okula kayıt ve uyum haftasında ailelere dağıtımında koordinasyon sağlandı mı?		
9	Okula hazırlık-yerleşme-bütünleşme aşamalarına ilişkin ailelere bilgi verildi mi?		
10	Uyum sürecinde eğitim ortamlarının düzenlenmesinde öğretmenlere destek verildi mi?		
11	Uyum haftası süresince talep eden ailelerle görüşüldü mü?		
12	Ailelere, okulla ilgili soru ve sorunlarının çözümü için iletişim kurabileceği kişiler tanıtıldı mı?		
13	Ailelere, branş derslerinin içeriğine yönelik kısa açıklamalar yapıldı mı?		
14	Gerektiğinde aileler branş öğretmenlerine yönlendirildi mi?		
15	Yönetmelikler ve kurallar ailelerle paylaşıldı mı?		
16	Okula ulaşım, öğrenci takip hizmetleri hakkında ailelere bilgi verildi mi?		
17	Uyum Programı'nın etkililik düzeyine ilişkin öğretmenlere dönütler verildi mi?		
18	Öğretmenlerden, etkinliklerin değerlendirilmesine ilişkin dönüt alındı mı?		
19	Paydaşlardan Uyum Programı sürecine ilişkin değerlendirme sonuçları toplandı mı?		
20	Program kapsamında yürütülen etkinlik ve faaliyetler izlenip değerlendirildi mi?		

4 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Öğretmen Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi)

Yönerge

Bu öz değerlendirme formu Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'nın uygulanması sürecinin bir aksama olmadan tamamlanıp tamamlanmadığını belirlemek için geliştirilmiştir. Öğretmen öz değerlendirme formu kontrol listesi olarak hazırlanmıştır. Kontrol listesindeki ifadeler Okula Uyum Programı'nın uygulama sürecindeki öğretmenlerin sorumlu olduğu düşünülen bir aşama ya da işleme karşılık gelmektedir. Böylece Okula Uyum Programı'nın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler belirlenebileceği gibi Programı uygulama sürecinde öğretmenlerin yapması gereken işlemlerin eksiksiz yapılıp yapılmadığını değerlendirmek de mümkün olacaktır.

Öğretmen öz değerlendirme formu kullanılırken ifadelerdeki işlemlerin yapılıp yapılmadığı dikkate alınarak doldurulmalıdır. Kontrol listesindeki ifadelerin puanlanması aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Değerlendirme

Okula Uyum Programı'nın hedeflerine ulaşabilmesi için yöneticilerin formdaki işlemlerden her birini eksiksiz olarak yapmış olması, yani her bir işlem için 1 puan verilmiş olması beklenmektedir. Öğretmenin 0 puan vermiş olduğu yani gerçekleştiremediği bir işlem varsa bunun gerekçelerini belirlemesi, söz konusu işlemlerin gerçekleştirilmesindeki zorlukların nedenini belirtmesi Okula Uyum Programı'nın gözden geçirilmesi, güncellenmesi ve geliştirilmesi bakımından önemlidir.

Öğretmen öz değerlendirme formu sonuçları değerlendirilirken her bir soruya verilen puanlar toplanıp soru sayısına bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylelikle Okula Uyum Programı'nın **öğretmen sorumluluğundaki işlemlerinin gerçekleşme yüzdesi (ÖSİGY)** elde edilir. Hesaplanan gerçekleşme yüzdesi 60 veya üzerinde ise Program'la ilgili öğretmen sorumluluğundaki işlemlerin kabul edilebilir düzeyde gerçekleştiği söylenebilir. Hesaplanan gerçekleşme yüzdesi 60 puandan düşük ise Program'la ilgili öğretmen sorumluluğundaki işlemlerin geçekleşmesinde sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılabilir. Program'ın uygulanabilirliğini artırmak için gerçekleşme düzeyi düşük olan işlemler belirlenerek gözden geçirilebilir.

4. Ortaokul Beşinci Sınıf Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Öğretmen Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi)

No.	İşlemler	0	1
1	Kendinizi çocuklara ve ailelerine tanıttınız mı?		
2	Okulu ve okulun çevresini çocuk ve ailelere tanıttınız mı?		
3	Okulun web sayfasını çocuklara ve ailelere tanıttınız mı?		
4	Okul ve okulun çevresindeki olanaklar hakkında aileleri ve çocukları bilgilendirdiniz mi?		
5	Sınıf ortamını, çocukların uyumunu kolaylaştıracak şekilde düzenlediniz mi?		
6	Velilere ve çocuklara okulun temel kuralları ve işleyişine yönelik bilgi verdiniz mi?		
7	Uyum haftası etkinliklerinin amaçları ve çocuklara sağlayacağı yararları velilere açıkladınız mı?		
8	Çocuğun velisiyle iletişime geçerek çocukla ilgili bilgi aldınız mı?		
9	Ailelerle beklentileri ve kaygılarına yönelik konuştunuz mu?		
10	Uyum sürecindeki rol ve sorumlulukları hakkında aileleri bilgilendirdiniz mi?		
11	Uyum sürecinde okul yönetimiyle etkili bir iletişim kurarak yönetimin desteğini sağladınız mı?		
12	Çocuklar hakkında önceki öğretmenlerinden ve ailelerinden ön bilgi topladınız mı?		
13	Çocukların her biriyle ayrı ayrı ilgilendiniz mi?		
14	Çocukların birbirleriyle kaynaşmaları ve okula alışmaları için uyum sürecinde oyun, drama ve sportif etkinliklerin ağırlıkta olduğu bir eğitim ortamı sundunuz mu?		
15	Okula uyum sürecinde velileri sınıf ortamındaki etkinliklere dâhil ettiniz mi?		
16	Velilerle çocukları hakkında sürekli bilgi alışverişinde bulundunuz mu?		
17	Uyum sürecine ilişkin velilerden beklentilerinizi açıkça ifade ettiniz mi?		
18	Çocuğun geçmiş deneyimlerine, evde konuştuğu dile ve ailenin kültürel değerlerine ilişkin ön bilgi topladınız mı?		
19	Çocuk okula başlamadan önce ya da başladıktan sonra gerektiğinde çocuğun evine ev ziyaretinde bulundunuz mu?		
20	Uyum sürecindeki gözlem ve değerlendirme sonuçlarınızı meslektaşlarınızla paylaştınız mı?		
21	Uyum sürecindeki gözlem ve değerlendirme sonuçlarınızı yönetimle paylaştınız mı?		
22	Uyum sürecindeki gözlem ve değerlendirme sonuçlarınızı ailelerle paylaştınız mı?		

5 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Rehberlik Öğretmeni Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi)

Yönerge

Bu öz değerlendirme formu Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'nın uygulanması sürecinin bir aksama olmadan tamamlanıp tamamlanmadığını belirlemek için geliştirilmiştir. Rehberlik öğretmeni öz değerlendirme formu kontrol listesi olarak hazırlanmıştır. Kontrol listesindeki ifadeler Okula Uyum Programı'nın uygulama sürecindeki rehberlik öğretmenlerinin sorumlu olduğu düşünülen bir aşama ya da işleme karşılık gelmektedir. Böylece Okula Uyum Programı'nın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler belirlenebileceği gibi Programı uygulama sürecinde rehberlik öğretmenlerinin yapması gereken işlemlerin eksiksiz yapılıp yapılmadığını değerlendirmek de mümkün olacaktır.

Rehberlik öğretmeni öz değerlendirme formu kullanılırken ifadelerdeki işlemlerin yapılıp yapılmadığı dikkate alınarak doldurulmalıdır. Kontrol listesindeki ifadelerin puanlanması aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Değerlendirme

Okula Uyum Programı'nın hedeflerine ulaşabilmesi için rehberlik öğretmenlerinin formdaki işlemlerden her birini eksiksiz olarak yapmış olması, yani her bir işlem için 1 puan verilmiş olması beklenmektedir. Rehberlik öğretmenlerinin 0 puan vermiş olduğu yani gerçekleştiremediği bir işlem varsa bunun gerekçelerini belirlemesi, söz konusu işlemlerin gerçekleştirilmesindeki zorlukların nedenini belirtmesi Okula Uyum Programı'nın gözden geçirilmesi, güncellenmesi ve geliştirilmesi bakımından önemlidir.

Rehberlik öğretmeni öz değerlendirme formu sonuçları değerlendirilirken her bir soruya verilen puanlar toplanıp soru sayısına bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylelikle Okula Uyum Programı'nın **rehberlik öğretmeni sorumluluğundaki işlemlerinin gerçekleşme yüzdesi (RÖSİGY)** elde edilir. Hesaplanan gerçekleşme yüzdesi 60 veya üzerinde ise Program'la ilgili rehberlik öğretmeni sorumluluğundaki işlemlerin kabul edilebilir düzeyde gerçekleştiği söylenebilir. Hesaplanan gerçekleşme yüzdesi 60 puandan düşük ise Program'la ilgili rehberlik öğretmeni sorumluluğundaki işlemlerin geçekleşmesinde sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılabilir. Program'ın uygulanabilirliğini artırmak için gerçekleşme düzeyi düşük olan işlemler belirlenerek gözden geçirilebilir.

5. Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Rehberlik Öğretmeni Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi)

No.	İşlemler	0	1
1	Uygun teknikler kullanarak çocuklar tanındı mı?		
2	Velilerden ve çocuğu yakından tanıyan diğer yetişkinlerden çocukların ilgi ve gereksinimleri hakkında bilgi alındı mı?		
3	Eğitim ortamlarının çocukların uyumunu kolaylaştıracak şekilde düzenlenmesinde öğretmenlere destek sunuldu mu?		
4	Çocukların gelişimsel özellikleri hakkında çocukla ilgilenen kişilerde farkındalık yaratıldı mı?		
5	Çocuklara sosyal ve duygusal alanlarda destek olundu mu?		
6	Uyum sürecinde okul yönetimi, aile, öğretmenler gibi paydaşlarla etkili bir iletişim kurarak rehberlik hizmetleriyle uyum süreci desteklendi mi?		
7	Uyum sürecinde ortaya çıkabilecek tipik sorunlar karşısında hazırlık yapıldı mı?		
8	Aileler ve öğretmenlerle çocuklar hakkında bilgi alışverişinde bulunuldu mu?		
9	Uyum sürecindeki gözlem ve değerlendirme sonuçları hakkında tüm paydaşlarla bilgi alışverişinde bulunuldu mu?		
10	Uyum sorunları olan çocuklarla ve aileleriyle bireysel çalışmalar yapıldı mı?		
11	Özel gereksinimli çocuklara ve ailelerine yönelik rehberlik hizmetleri düzenlendi mi?		
12	Okuldaki rehberlik hizmetlerini ve bu hizmetleri sunan kişileri tanıtıcı bir broşür hazırlandı mı?		
13	Rehberlik hizmetlerini ve bu hizmetleri sunan kişileri tanıtım broşürü, okula kayıt ve uyum haftası sürecinde ailelere dağıtıldı mı?		
14	Rapor sonuçları yöneticiler, öğretmenler ve veliler ile paylaşıldı mı?		
15	Uyum süreci sonrasında okulda yapılan çalışmalara katıldınız mı?		

6 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Veli/ Ebeveyn Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi)

Yönerge

Bu öz değerlendirme formu Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'nın uygulanması sürecinin bir aksama olmadan tamamlanıp tamamlanmadığını belirlemek için geliştirilmiştir. Veli öz değerlendirme formu kontrol listesi olarak hazırlanmıştır. Kontrol listesindeki ifadeler Okula Uyum Programı'nın uygulama sürecindeki velilerin sorumlu olduğu düşünülen bir aşama ya da işleme karşılık gelmektedir. Böylece Okula Uyum Programı'nın uygulanmasında karşılaşılan güçlükler belirlenebileceği gibi Programı uygulama sürecinde velilerin yapması gereken işlemlerin eksiksiz yapılıp yapılmadığını değerlendirmek de mümkün olacaktır.

Veli öz değerlendirme formu kullanılırken ifadelerdeki işlemlerin yapılıp yapılmadığı dikkate alınarak doldurulmalıdır. Kontrol listesindeki ifadelerin puanlanması aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

Değerlendirme

Okula Uyum Programı'nın hedeflerine ulaşabilmesi için velilerin formdaki işlemlerden her birini eksiksiz olarak yapmış olması, yani her bir işlem için 1 puan verilmiş olması beklenmektedir. Velinin 0 puan vermiş olduğu yani gerçekleştiremediği bir işlem varsa bunun gerekçelerini belirlemesi, söz konusu işlemlerin gerçekleştirilmesindeki zorlukların nedenini belirtmesi Okula Uyum Programı'nın gözden geçirilmesi, güncellenmesi ve geliştirilmesi bakımından önemlidir.

Veli öz değerlendirme formu sonuçları değerlendirilirken her bir soruya verilen puanlar toplanıp soru sayısına bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylelikle Okula Uyum Programı'nın **veli sorumluluğundaki işlemlerinin gerçekleşme yüzdesi (VSİGY)** elde edilir. Hesaplanan gerçekleşme yüzdesi 60 veya üzerinde ise Program'la ilgili veli sorumluluğundaki işlemlerin kabul edilebilir düzeyde gerçekleştiği söylenebilir. Hesaplanan gerçekleşme yüzdesi 60 puandan düşük ise Program'la ilgili veli sorumluluğundaki işlemlerin geçekleşmesinde sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılabilir. Program'ın uygulanabilirliğini artırmak için gerçekleşme düzeyi düşük olan işlemler belirlenerek gözden geçirilebilir.

6. Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı Uygulama Sürecine İlişkin Veli/ Ebeveyn Öz Değerlendirme Formu (Kontrol Listesi)

No.	İşlemler	0	1
1	Her gün okulda ne yaptıklarıyla ilgili çocuğunuzla sohbet ediyor musunuz?		
2	Çocuğunuzdaki duygusal değişimleri takip ediyor musunuz?		
3	Çocuğunuzdaki fiziksel değişimleri takip ediyor musunuz?		
4	Çocuğunuzun arkadaşlarıyla kolay iletişim kurmasını ve sosyalleşebilmesini destekliyor musunuz?		
5	Ortaokul sistemi ile ilgili bilgi sahibi oldunuz mu?		
6	Ortaokul sistemi ile ilgili bilgileri çocuğunuzla paylaştınız mı?		
7	Uyum haftasında çocuğunuza eşlik ettiniz mi?		
8	Sizleri de kapsayan etkinliklere katıldınız mı?		

7 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Yönetici Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

Yönerge

Bu memnuniyet anketi Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na yönelik yöneticilerin memnuniyet düzeyini saptamak için geliştirilmiştir. Anketteki maddeler ihtiyaç analizi kapsamında yapılan odak grup görüşmelerinde yöneticilerin Okula Uyum Programı'na ilişkin olarak ifade ettikleri beklentilere karşılık gelmektedir. Yönetici memnuniyet anketi dereceleme ölçeği olarak hazırlanmıştır. Böylece Okula Uyum Programı'nı sizin görüşleriniz doğrultusunda değerlendirmek mümkün olacaktır.

Yönetici memnuniyet anketini doldururken her bir ifade için Okula Uyum Programı'nı düşünerek görüşünüzü yansıtacak kutucuğu işaretlemeniz beklenmektedir. İfadelerin puanlanması aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1: Kesinlikle katılmıyorum.

2: Katılmıyorum.

3: Katılıyorum.

4: Kesinlikle katılıyorum.

Değerlendirme

Yöneticilerin Okula Uyum Programı'ndan beklentilerini temsil eden maddelerden her birine verdiği puan incelenerek programın değerlendirilmesi sağlanacaktır. 1 ve 2 puan memnuniyetsizliği, 3 ve 4 puan ise memnuniyeti belirtecektir.

Yöneticilerin Okula Uyum Programı'na yönelik memnuniyetlerini belirlemek için maddelerin her birinden elde edilen puanlar toplanır ve ölçekteki madde sayısına bölünerek ortalama ölçek puanı hesaplanır. Elde edilen ortalama 4'e bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylece **yönetici için genel memnuniyet yüzdesi (GMY)** hesaplanmış olur. GMY 60 ve üzerinde olduğunda yeterli memnuniyet sağlandığı, aksi durumda yeterli memnuniyet sağlanmadığı yorumu yapılabilir.

7. Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Yönetici Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

No.	İlkokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı;	1	2	3	4
1	Çocukların uyum sürecine aktif olarak katılmasını sağlamaktadır.				
2	Öğretmenlerin uyum haftası öncesinde bu sürece hazırlanmalarını teşvik etmektedir.				
3	Öğretmenleri aralarında iş birliği yapmaya yöneltmektedir.				
4	Kapsamında okula uyum konusunda öğretmenlere yönelik yeterli bilgilendirme bulunmaktadır.				
5	Aile eğitimine öncelik vermektedir.				
6	Çocuklara oyun olanaklarının sunulacağı yerler konusunda bilgiler içermektedir.				
7	Etkinlikler yönünden zengindir.				
8	Etkinlikleri öğrencilerin gereksinimleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.				
9	Sürecin yürütülmesi konusunda yöneticilere gerekli bilgiler vermektedir.				
10	Paydaşların görev ve sorumluluklarını açıklamaktadır.				

8 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Öğretmen Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

Yönerge

Bu memnuniyet anketi Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na yönelik öğretmenlerin memnuniyet düzeyini saptamak için geliştirilmiştir. Anketteki maddeler ihtiyaç analizi kapsamında yapılan odak grup görüşmelerinde öğretmenlerin Okula Uyum Programı'na ilişkin olarak ifade ettikleri beklentilere karşılık gelmektedir. Öğretmen memnuniyet anketi dereceleme ölçeği olarak hazırlanmıştır. Böylece Okula Uyum Programı'nı sizin görüşleriniz doğrultusunda değerlendirmek mümkün olacaktır.

Öğretmen memnuniyet anketini doldururken her bir ifade için Okula Uyum Programı'nı düşünerek görüşünüzü yansıtacak kutucuğu işaretlemeniz beklenmektedir. İfadelerin puanlanması aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1: Kesinlikle katılmıyorum.

2: Katılmıyorum.

3: Katılıyorum.

4: Kesinlikle katılıyorum.

Değerlendirme

Öğretmenlerin Okula Uyum Programı'ndan beklentilerini temsil eden maddelerden her birine verdiği puan incelenerek programın değerlendirilmesi sağlanacaktır. 1 ve 2 puan memnuniyetsizliği, 3 ve 4 puan ise memnuniyeti belirtecektir.

Öğretmenlerin Okula Uyum Programı'na yönelik memnuniyetlerini belirlemek için maddelerin her birinden elde edilen puanlar toplanır ve ölçekteki madde sayısına bölünerek ortalama ölçek puanı hesaplanır. Elde edilen ortalama 4'e bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylece **öğretmen için genel memnuniyet yüzdesi (GMY)** hesaplanmış olur. GMY 60 ve üzerinde olduğunda yeterli memnuniyet sağlandığı, aksi durumda yeterli memnuniyet sağlanmadığı yorumu yapılabilir.

8. Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Öğretmen Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

No.	Ortaokul Birinci Sınıf Okula Uyum Programı;	1	2	3	4
1	Okul sistemi ve işleyişi hakkında bilgi vermektedir.				
2	Sınav sistemi ve not vermeyle ilgili kurallar hakkında bilgi vermektedir.				
3	Okul tanıtımının nasıl yapılacağı ile ilgili bilgi vermektedir.				
4	Okul personelinin görevleri konusunda bilgi vermektedir.				
5	Rehberlik öğretmeninin görevi hakkında bilgi vermektedir.				
6	Sınıf öğretmeninin görevi hakkında bilgi vermektedir.				
7	Öğrencilerin aktif olduğu çeşitli etkinlikler içeren bir süreci kapsamaktadır.				
8	Öğrencinin gelişim gereksinimleri hakkında öğretmenleri bilgilendirmektedir.				
9	Etkinlik ve işlemleri kimin yapacağı konusunda net tanımlar içermektedir.				
10	Gerekli esnekliğe sahiptir.				
11	Öğrenci ve diğer paydaşların ihtiyaçlarını dikkate almaktadır.				
12	Arkadaşlık ilişkilerini geliştiren etkinlikler içermektedir.				
13	Ders çalışma ve zamanı etkin kullanmanın önemini vurgulamaktadır.				
14	Öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmelerine ve güven duymalarına destek olacak etkinlikler içermektedir.				
15	Uyumun kısa bir süreç olmayıp geniş bir zamana yayılan bir planlama gerektirdiğini vurgulamaktadır.				

9 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Rehberlik Öğretmeni Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

Yönerge

Bu memnuniyet anketi Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na yönelik rehberlik öğretmenlerinin memnuniyet düzeyini saptamak için geliştirilmiştir. Anketteki maddeler ihtiyaç analizi kapsamında yapılan odak grup görüşmelerinde rehberlik öğretmenlerinin Okula Uyum Programı'na ilişkin olarak ifade ettikleri beklentilere karşılık gelmektedir. Rehberlik öğretmeni memnuniyet anketi dereceleme ölçeği olarak hazırlanmıştır. Böylece Okula Uyum Programı'nı sizin görüşleriniz doğrultusunda değerlendirmek mümkün olacaktır.

Rehberlik öğretmeni memnuniyet anketini doldururken her bir ifade için Okula Uyum Programı'nı düşünerek görüşünüzü yansıtacak kutucuğu işaretlemeniz beklenmektedir. İfadelerin puanlanması aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1: Kesinlikle katılmıyorum.

2: Katılmıyorum.

3: Katılıyorum.

4: Kesinlikle katılıyorum.

Değerlendirme

Rehberlik öğretmenlerinin Okula Uyum Programı'ndan beklentilerini temsil eden maddelerden her birine verdiği puan incelenerek programın değerlendirilmesi sağlanacaktır. 1 ve 2 puan memnuniyetsizliği, 3 ve 4 puan ise memnuniyeti belirtecektir.

Rehberlik öğretmenlerinin Okula Uyum Programı'na yönelik memnuniyetlerini belirlemek için maddelerin her birinden elde edilen puanlar toplanır ve ölçekteki madde sayısına bölünerek ortalama ölçek puanı hesaplanır. Elde edilen ortalama 4'e bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylece **rehberlik öğretmeni için genel memnuniyet yüzdesi (GMY)** hesaplanmış olur. GMY 60 ve üzerinde olduğunda yeterli memnuniyet sağlandığı, aksi durumda yeterli memnuniyet sağlanmadığı yorumu yapılabilir.

9. Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Rehberlik Öğretmeni Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

No.	Okula Uyum Programı;	1	2	3	4
1	Uyum sorunu çeken çocukların belirlenmesinde etkilidir.				
2	Sürece ilişkin belirli bir plan önermektedir.				
3	Farklı okullarda uygulanabilecek esnekliğe sahiptir.				
4	Veliyi aile eğitimi programına dahil etmektedir.				
5	Çocukların arkadaşlık ilişkilerini geliştirecek özelliktedir.				
6	Oyun etkinliklerine ağırlık vermektedir.				
7	Dış mekân etkinliklerine yer vermektedir.				
8	Sadece sorunlu öğrencileri değil her öğrenciyi kapsayan etkinlik ve içeriğe sahiptir.				
9	Çocuklara kurumu her yönüyle tanıtan bir içeriktedir (Kütüphane, kantin, odalar, derslikler vs.).				
10	Boyama, oyun hamuru, resim etkinlikleri, sanat çalışmaları vb. etkinlikler ile uyum sağlamayı kolaylaştıracak niteliktedir.				
11	Aile, öğretmen ve rehber öğretmen iş birliğini sağlayacak yapıdadır.				
12	Kuralları çocuğa benimsetecek bir sisteme sahiptir.				
13	Çocuğun sosyal uyumunu geliştirecek içeriğe sahiptir.				

10 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Veli/Ebeveyn Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

Yönerge

Bu memnuniyet anketi Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na yönelik velilerin memnuniyet düzeyini saptamak için geliştirilmiştir. Anketteki maddeler ihtiyaç analizi kapsamında yapılan odak grup görüşmelerinde velilerin Okula Uyum Programı'na ilişkin olarak ifade ettikleri beklentilere karşılık gelmektedir. Veli memnuniyet anketi dereceleme ölçeği olarak hazırlanmıştır. Böylece Okula Uyum Programı'nı sizin görüşleriniz doğrultusunda değerlendirmek mümkün olacaktır.

Veli memnuniyet anketini doldururken her bir ifade için Okula Uyum Programı'nı düşünerek görüşünüzü yansıtacak kutucuğu işaretlemeniz beklenmektedir. İfadelerin puanlanması aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1: Kesinlikle katılmıyorum.

2: Katılmıyorum.

3: Katılıyorum.

4: Kesinlikle katılıyorum.

Değerlendirme

Velilerin Okula Uyum Programı'ndan beklentilerini temsil eden maddelerden her birine verdiği puan incelenerek programın değerlendirilmesi sağlanacaktır. 1 ve 2 puan memnuniyetsizliği, 3 ve 4 puan ise memnuniyeti belirtecektir.

Velilerin Okula Uyum Programı'na yönelik memnuniyetlerini belirlemek için maddelerin her birinden elde edilen puanlar toplanır ve ölçekteki madde sayısına bölünerek ortalama ölçek puanı hesaplanır. Elde edilen ortalama 4'e bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylece **veliler için genel memnuniyet yüzdesi (GMY)** hesaplanmış olur. GMY 60 ve üzerinde olduğunda yeterli memnuniyet sağlandığı, aksi durumda yeterli memnuniyet sağlanmadığı yorumu yapılabilir.

10. Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Rehber Öğretmen Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

No.	Okula Uyum Programı;	1	2	3	4
1	Çocukların gelişimleri konusunda bilgiler içermektedir.				
2	Çocukların bireysel farklılıklarını dikkate almaktadır.				
3	Okul ve ailenin iş birliği yapması için çok sayıda etkinlik içermektedir.				
4	Aileye uyum konusunda bilgi vermektedir.				
5	Çocukların ilgilerini çekecek çok sayıda etkinlik içermektedir.				
6	Velilere okulu ve okul kurallarını tanıtmaktadır.				
7	Öğrencilere okulu ve okul çalışanlarını tanıtmaktadır.				
8	Öğrencilere okul çalışanlarının görevleri hakkında bilgi vermektedir.				

11 Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Öğrenci Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

Yönerge

Bu memnuniyet anketi Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na yönelik öğrencilerin memnuniyet düzeyini saptamak için geliştirilmiştir. Anketteki maddeler ihtiyaç analizi kapsamında yapılan odak grup görüşmelerinde öğrencilerin Okula Uyum Programı'na ilişkin olarak ifade ettikleri beklentilere karşılık gelmektedir. Öğrenci memnuniyet anketi dereceleme ölçeği olarak hazırlanmıştır. Böylece Okula Uyum Programı'nı sizin görüşleriniz doğrultusunda değerlendirmek mümkün olacaktır.

Öğrenci memnuniyet anketini doldururken her bir ifade için Okula Uyum Programı'nı düşünerek görüşünüzü yansıtacak kutucuğu işaretlemeniz beklenmektedir. İfadelerin puanlanması aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1: Katılmıyorum

2: Kısmen Katılmıyorum

3: Katılıyorum

Değerlendirme

Öğrencilerin Okula Uyum Programı'ndan beklentilerini temsil eden maddelerden her birine verdiği puan incelenerek programın değerlendirilmesi sağlanacaktır. 1 ve 2 puan memnuniyetsizliği, 3 ve 4 puan ise memnuniyeti belirtecektir.

Öğrencilerin Okula Uyum Programı'na yönelik memnuniyetlerini belirlemek için maddelerin her birinden elde edilen puanlar toplanır ve ölçekteki madde sayısına bölünerek ortalama ölçek puanı hesaplanır. Elde edilen ortalama 4'e bölündükten sonra yüz ile çarpılır. Böylece **öğrenci için genel memnuniyet yüzdesi (GMY)** hesaplanmış olur. GMY 60 ve üzerinde olduğunda yeterli memnuniyet sağlandığı, aksi durumda yeterli memnuniyet sağlanmadığı yorumu yapılabilir.

11. Ortaokul Beşinci Sınıf Okula Uyum Programı'na Yönelik Öğrenci Memnuniyet Anketi (Dereceleme Ölçeği)

No.	Okula Uyum Programı;	1	2	3
1	Çok sayıda etkinlik içermektedir.			
2	Öğretmenleri tanıtacak etkinlikler içermektedir.			
3	Okulu tanıtıcı etkinlikler içermektedir.			
4	Sınıf arkadaşlarımızı tanımamızı sağlayacak etkinlikler içermektedir.			
5	Okulun kuralları hakkında bilgiler içermektedir.			
6	Ailemizin okulda zaman geçirmesine olanak tanımaktadır.			
7	Öğrencilerin kendilerini ifade edebilecekleri etkinlikler içermektedir.			
8	Çok sayıda oyun içermektedir.			
9	Öğrencilere serbest zaman bırakan bir planlamaya sahiptir.			

ÖLÇEKLERE İLİŞKİN DEĞERLENDİRMELER İÇİN HESAPLAMA ÖRNEKLERİ

No.	Uyum Göstergeleri	1	2	3	4
1	Öğretmenin söylediklerini yapar.			✔	
2	Sınıf malzemelerini sorumlulukla kullanır.				✔
3	Okula gelmekten hoşlanır.			✔	
4	Öğretmenin yönergelerini yerine getirir.			✔	
5	Öğretmenin isteklerine yanıt verir.	✔			
6	Okulda iyi zaman geçirir (eğlenir vb.).		✔		
7	Sınıf kurallarına uyar.	✔			
8	Öğretmenin istemesine gerek kalmadan arkadaşlarına yardım eder.			✔	
9	Öğretmenin otoritesini kabul eder.			✔	
10	Verilen bir görevin sorumluluğunu üstlenir.			✔	
11	Kendi kararlarını kendi verir.				✔
12	Bağımsız çalışır.	✔			
13	Sınıftaki etkinliklere kendiliğinden katılır.	✔			
14	Yönergeleri almadan önce çalışmaya başlar.		✔		
15	Kendine güvenini gösteren davranışlar sergiler.		✔		
16	Öğretmenle konuşma başlatır.			✔	
17	Arkadaşlarıyla birlikteyken konuşmayı başlatır.			✔	
18	Grup içi çalışmalarda aktiftir.				✔
19	Kendini sınıfta rahat ifade eder.				✔
20	Üstlendiği sorumlulukları yerine getirir.				✔

5-7-12-13 maddelerinden 1 puan aldığı için, öğrenci bu davranışları kazanmamıştır ve kazanıma yönelik ek etkinliklere ihtiyacı vardır.

Ölçeğin genelinden elde ettiği puan ise şu şekilde hesaplanır;

$$\text{Ortalama ölçek puanı} = \frac{3+4+3+3+1+2+1+3+3+3+4+1+1+2+2+3+3+4+4+4}{20} = \frac{54}{20}$$

$$\text{Ortalama ölçek puanı} = 2{,}7$$

$$\text{GUY} = (2{,}7/4) \times 100 = 67{,}5$$

GUY'nun 60 puandan fazla olması sebebiyle öğrencinin uyum düzeyinin yeterli olduğu söylenebilir.

No.	İşlemler	0	1
1	Öğretmenler kurulunda Okula Uyum Programı görüşüldü mü?		✔
2	Okulda Okula Uyum Programı'nı yürütecek bir "Okula Uyum Süreci Komisyonu" kuruldu mu?	✔	
3	Komisyonda yer alan tüm paydaşların görev tanımları yapıldı mı?	✔	
4	Komisyonda yer alanlar arasında eş güdümü sağlayacak etkin bir lider/koordinatör belirlendi mi?		✔
5	Okula Uyum Programı okulun şartlarına uyarlandı mı?		✔
6	Uyarlama sonucunda öncelik verilen kazanımları, uyarlanan ve geliştirilen etkinlikleri ve diğer materyalleri içeren bir dosya hazırlandı mı?		✔
7	Gelen çocukların ve ailelerinin özellikleri, gereksinimleri, güçlü ve gelişmeye açık yönleri hakkında bilgi alındı mı?		✔
8	Okula yeni kayıt olan öğrencilerin Okula Uyum Programı'na katılımının sağlanması için gerekli önlemler alındı mı?	✔	
9	Fiziksel olarak okul ortamı Okula Uyum Programı'na hazır hâle getirildi mi?		✔
10	Uyum sürecinin işleyişinde kullanılması gereken kaynaklar etkin kullanıldı mı?		✔
11	Program'da yapılması gereken düzenlemelere ilişkin öneriler toplandı mı?		✔
12	Okul web sayfasında uyum süreci ile ilgili bölümler güncel tutuldu mu?		✔
13	Veli El Kitabı, Etkinlik Kitabı veya Broşür gibi materyallerin okula kayıt ve uyum haftasında ailelere dağıtımı koordine edildi mi?		✔
14	Okulu tanıtıcı bilgiler ve okulun bir krokisi Veli Broşürü'ne eklendi mi?	✔	
15	Velilere yönelik okulu tanıtıcı konuları içeren toplantı düzenlendi mi?	✔	
16	Uyum sürecinde eğitim ortamlarının düzenlenmesinde öğretmenlere destek verildi mi?	✔	
17	Öğretmenlerin uyum sürecinde gereksinim duydukları ortam ve materyaller sağlandı mı?		✔
18	Öğretmenlerden etkinliklerin değerlendirilmesine ilişkin dönüt alındı mı?		✔
19	Program kapsamında yürütülen etkinlik ve faaliyetler değerlendirildi mi?	✔	
20	Okula Uyum Programı'nın etkililik düzeyine ilişkin paydaşlara bilgi verildi mi?		✔

2-3-8-14-15-16-19 maddelerinden 0 puan aldığı için, yöneticinin bu maddeleri gerçekleştirmediği görülmektedir. Söz konusu işlemlerin gerçekleştirilmesindeki zorlukların nedenini belirtilmesi gerekmektedir.

Ölçeğin genelinden elde edilen puan ise şu şekilde hesaplanır; $$\text{Ortalama ölçek puanı} = \frac{13}{20}$$

$$\text{Ortalama ölçek puanı} = 0{,}65$$

$$\text{YSİGY} = 0{,}65 \times 100 = 65$$

YSİGY'nin 60 puandan fazla olması sebebiyle yönetici sorumluluğundaki işlemlerin kabul edilebilir düzeyde gerçekleştirildiği söylenebilir.

ORTAOKUL BEŞİNCİ SINIF OKULA UYUM PROGRAMI

KAZANIMLAR

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

unicef

2016

OKULA UYUM PROGRAMI İLKOKUL KAZANIMLARI 4
Hayat Bilgisi Programı 5
Türkçe Programı 6
Oyun ve Fiziki Etkinlik Programı 7
Görsel Sanatlar Programı 7

OKULA UYUM PROGRAMI ORTAOKUL KAZANIMLARI

Kazanım Alanı Program Türü	Okula Hazırlanma	Okula Yerleşme	Okulla Bütünleşme
Sosyal Bilgiler	3	3	3
Türkçe	1	1	3
Toplam	4	4	4

SOSYAL BİLGİLER PROGRAMI		
OKULA HAZIRLANMA	**OKULA YERLEŞME**	**OKULLA BÜTÜNLEŞME**
B.T.1. Bulunduğu grup içindeki yerini fark eder.	**B.T.1.** Bulunduğu çeşitli gruplar içindeki yerini kavrar.	**B.T.1.** Bulunduğu çeşitli grup ve kurumlar içinde gruba uyum sağlar.
B.T.2. İçinde bulunduğu gruplara ait rolleri fark eder.	**B.T.2.** İçinde bulunduğu gruplara ait rolleri ilişkilendirir.	**B.T.2.** İçinde bulunduğu gruplara ait rollerde etkin rol alır.
B.T.3. Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları söyler.	**B.T.3.** Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları ilişkilendirir.	**B.T.3.** Katıldığı gruplarda aldığı roller ile rollerin gerektirdiği hak ve sorumlulukları uygular.

TÜRKÇE PROGRAMI		
OKULA HAZIRLANMA	**OKULA YERLEŞME**	**OKULLA BÜTÜNLEŞME**
Dinleme Kurallarını Uygulama. (Kazanımlar: Konuşan kişiyi dinler.	**Dinleme Kurallarını Uygulama.** (Kazanımlar: Dinlemek için hazırlık yapar. Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır.	**Dinleme Kurallarını Uygulama.** (Kazanımlar: Dikkatini dinlediğine yoğunlaştırır. Görgü kurallarına uygun dinler. İletişimde yönergeleri dikkatle dinler.)